משה בירנבוים

נו"ב לקוה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכי"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

בתוה"ק בפרשת אמור ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלקיכם. (ויקרא כג, מ). ובמדרש (ויק"ר ל, יב) איתא דבא להורות על אחדות כלל ישראל, דהאתרוג מרמז על הצדיק שיש בו גם טעם וגם ריח, ולולב יש בו טעם ואין בו ריח (דהלולב הוי מעץ התמר), וההדס יש בו ריח ואין בו טעם והערבה מורה על אדם שאין בו לא טעם ולא ריח, ולכאורה למה בא להראות ענין זה של להיות באחדות יחד עם כל סוגי האנשים דווקא בחג הסוכות, שזה אחת בשנה, דלכאורה היה צריך לרמז זאת במצוה שנוהגת כל יום,

ואולי יש לומר שמשום שהסוכה וכן הד' מינים מורים שאנו בנים למקום ולא עבדים, כפי שמבואר בספה"ק בני יששכר באורכה, שסוכה מורה על ענני הכבוד שהם שרביטו של מלך, וכן הד' מינים הם שרביטם של מלך, והם אינם בשליטת שום שר אלא ע"י הקב"ה בעצמו, ולכן כשכולנו בניו של מקום ואנו אחים אחד לשני, אז פשוט שצריך להיות באחדות גם עם אנשים שהם פחותים מאתנו, ואיש לאחיו ולרעהו יאמר חזק,

ואולי גם שלא תמיד אפשר להתחבר עם כל אחד, כי חלילה לילך להתחבר למצבם הירוד ברוחניות מ"ו, אלא החיבור והקירוב, צריך ואפשר להיות רק כשהם משתדלים לבוא למדרגתינו, ובאים לביהמ"ד לשמוע ולא להשמיע מ"ו, דאז אפשר לקרבם, ולזה הענין של להיות יחד שמרומז באגידת הד' מינים, בא בדווקא בימים נעלים אלו, אחר יום הקדוש, ובחג שמחתינו שעושים תשובה מאהבה וכולם גם הפחותים עסוקים במצוות, רק באופן כזה אפשר להיות אגודים, ואמנם אפי' באופן זה, האתרוג שמורה על הצדיק, אינו מאוגד יחד עם שאר המינים, אלא רק בשעת הברכה וקיום המצווה מחברין אותם יחד וד"ל

והנה פשוט ביותר שגם באופן שהפחותין באים להתקרב וללמוד, אזי הדבר מצווה רק באופן שבאים לשמוע ולא להשמיע חלילה, ומקבלין ואינם רוצין חלילה להשפיע ולהזיק וכדאיתא בספר ליקוטי הרי"ם מהרה"ק מגור זי"ע, לבאר דברי חז"ל, איזהו ערבה ואיזהו צפצפה כו', צפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל (סוכה כד.) וזלה"ק, הטעם שצפצפה פסולה שאיתא במדרש (ויק"ר ל, יב) שהד' מינים הם כנגד ד' מיני אנשים שבישראל, יש שיש להם טעם וריח וכו', ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל, יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים וכו', יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו כו', היינו שצריכים לקשר יחד את התלמידי חכמים ועמי הארץ כדי לתקן גם את העמי הארץ, וצפצפה הוא מין שיש לה פגימות והיא דוקר, ואי אפשר לקשרה להתלמיד חכם כי היא דוקרת אותו, לכן היא פסולה. ע"כ.

הרי רואין אנו מדבריו הקדושים שהענין להיות באחדות הוא רק באופן שאין מזיקין אותנו, ופשוט שאסור להתחבר לרשעי ישראל המזיקין לנו ובפרט לאלו שרוצים לעקור התורה מכלל ישראל, וד"ל.

ובאופן אחר שמעתי מהרה"ח ר' משה רייך ז"ל בשם כ"ק אדמור הגה"ק מצאנז זי"ע, שפירוש פעם הענין של הד' מינים באופן אחר, ואמר דלכאורה הרי אמרו חז"ל דאפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון, ואיך אפשר לומר שיש יהודי ללא טעם וללא ריח כלל וכלל, ואמר רבינו זי"ע דנראה לו לומר, שאתרוג בא כנגד הצדיק והלולב וההדס בא נגד סוגי יהודים שונים, אבל הערבה שאין בו טעם ולא ריח, בא כנגד אומות העולם, דהרי אין יהודי שאין בו כלל לא טעם ולא ריח,

ולכאורה אם הערבה בא להורות על אומות העולם, מה השייכות שלהם אלינו ומה מאגדים אותם יחד עם שאר המינים, ולהבין הענין הקדים רבינו לספר עובדא שהיתה אצל שר בית הזהר, הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, שכידוע החשיב עצמו כתלמיד הרשב"י, שהיה מאוד נגד הליכה לרופאים, וקרא לרופאים רוצחים, (וכשהיה מגיפה בעיירה מסוימת, ופנו ע"י שליחים אל הרה"ק מזידיטשוב, היתה תשובתו אליהם, שיגרשו את הרופא מעיירתם, וכך יפסק המגיפה, וכמובן שכשזה היה בהוראתו אכן פסקה בכך המגיפה)

ובעיירה זידיטשוב היה רופא אחד מזרע ישראל, אבל לא היה שומר תורה ומצוות, ותמיד לגלג על החסידים ששומעים לקול רבם הרה"ק זידיטשוב, ולא השתמשו בשירותו, והיה אומר שכשהרבי עצמו יצטרך לרופא, יראו החסידים שהרבי כן יזמינו, ורק להם החסידים הוא לא מרשה ללכת לרופא,

ויהי היום והרה"ק מזידיטשוב לא הרגיש בטוב, וממיטת חליו אכן צוה לקרוא לרופא, הרופא יצא לכיון ביתו של הרבי, בראש מורם ותיקו בידו, ומספר לכל אחד שפגש בדרכו, שהנה הוא נקרא לבית הרבי, וכפי שאמר תמיד שכשהרבי יצטרך הוא כן יפנה אליו,

וכשנכנס לבית הרה"ק מזידיטשוב, ורצה להתחיל לבדוק מה החולי ומה נצרך לטפל, פנה אליו הרה"ק מזידיטשוב וביקש מהרופא לשבת על כסא סמוך, כי ברצונו לומר לו דבר, הרופא התישב בפליאה, והרה"ק פנה אליו באומרו, שבתורה יש י"ג מדות של רחמים ולעומתם איכא י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, וכשרוצים לעורר מדה מסוימת של רחמים, צריך להשתמש במדה שכנגדו מהמדות שהתורה נדרשת בהן, והנה אם רוצים להמשיך רפואה, צריך לעורר את מדת "א–ל" ככתוב בתורה שמשה רבינו ע"ה, כשרצה להמשיך רפואה למרים הנביאה, השתמש בבקשה "א–ל נא רפא נא לה", ואיך מעוררים את מידת א–ל, ע"י השתמשות במדה הראשונה שבמדות שהתורה נדרשת בהן, והיא מדת "קל וחומר", כשם שמשרע"ה אמר "הלא תכלם שבעת ימים" וכפי' רש"י שעשה קל וחומר וכו',

וכשסיים הרה"ק מזידיטשוב הסבר זה, פנה שוב אל הרופא ההוא ואמר לו, שלכן קראתי לך, כי ברצוני לעשות אתך "קל וחומר", דאם אתה שאתה רשע ואינך שומר תורה ומצוות, והנך בריא ושלם, על אחת כמה וכמה שאני צריך להיות בריא, וכעת פנה אל הרופא, שסיימתי לעשות את "הקל וחומר", איני צריך לך יותר, וצא מביתי רשע. ע"כ

וע"פ זה הסביר רבינו שגם כאן הסיבה שלוקחים את הערבה שהיא כנגד אומות העולם, הוא בכדי לעשות איתם קל וחומר, שכמה שהיהודי הפחות ביותר נראה, הרי לפחות יש בו קצת טעם או ריח, וכמאמר חז"ל שמלאים מצוות כרימון, ולא כאומות העולם שיבשין לגמרי בלא טעם ובלא ריח כלל, (וכשם שיראו שיבעטו במצווה קלה שזאת סוכה), וראי' לזה שצריכין אותם רק בכדי לעשות ק"ו, דביום השביעי, אחרי גמר הנענועים האחרונים, לוקחים את הערבות וחובטין אותם בקרקע, דכיון שאין אנו צריכין להם יותר לק"ו הרי זה חלקם הראוי להם, ע"כ

ויעזור השי"ת שחג הסוכות ישפיע עלינו שמחה לכל השנה, וכדאיתא בשם הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע, לפרש הענין דסוכות הוא זמן שמחתנו. זמן הוא מלשון הכנה, מלשון זימן שחורים ומצא לבנים (בינה י:), היינו שמצות סוכה שאנחנו מקיימים בשבעה ימי החג, היא הכנה להמשיך שמחה על כל השנה כולה, ע"כ. ובשמחה תצאו, שעם שמחה ממילא נצא מן המיצר למרחב ברוחניות וגשמיות, בהשפעות טובות עד בלי די אמן ואמן

***

המצטער פטור מן הסוכה (סוכה כו:)

שמעתי בשם הגה"ק מקאזניץ זי"ע שאמר כי אם אדם מצטער מהמניעה שיש לו, המונעת בעדו מלקיים מצות סוכה, כגון ירידת גשמים, מותר לו לשבת ולאכול בסוכה גם בעת ירידת גשמים.

עוד שמעתי בשם הגה"ק הנ"ל לפרש מאמרם ז"ל: המצטער פטור מן הסוכה, כי 'המצטער' היינו אם יש לאדם צער מענינים שונים, 'פטור מן הסוכה' הרי מסוגלת הסוכה לגרום לו שיפטר מכל הצער שהוא מצטער, והיינו שהוא נפטר מן הצער ע"י קיום מצות סוכה.

(היכל ישראל לסוכות, ילקוט אוהב ישראל)

***

מי שהי' ראשו ורובו בסוכה ושלזזנו בתוך הבית וכו' במשנה פ"ב דסוכה (כזז, א).

הנראה לרמז בזה עפמ"ש כי ע"י שהי' יושב בסוכה הי' ממשיך השפעות טובות על כל השנה לתוך הבית שלא יחסר כלל. וזה ג"כ מ"ש (סוכה כט, א) מנא מיכלא חוץ לסוכה. פי' כח הסוכה להמשיך שפע פרנסה לכאו"א גם חוץ לסוכה כאשר יהי' בביתו כל השנה:

(תפארת שלמה)

אמר רבה דאמר קרא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שהוא דר בסוכה משום דלא שלטא ביה עינא (סוכה ב, א).

פרש"י ז"ל, למען ידעו, עשה סוכה שישיבתה ניכרת לך, דכתיב כי בסוכות הושבתי צויתי לישב הכי דריש לי הוא ואע"ג דאין יוצא מידי פשוטו דהיקף ענני כבוד מיהו דרשינן ליה לדרשה עכ"ד. ולכאורה קשה דבכל מקום הפשוט הוא ענין גופני והדרש הוא ענין רוחניי יותר פנימי מהפשוט. וכאן הוא להיפך, דפשוט הוא היקף ענני כבוד שהוא ענין רוחני והדרש ירמז לסוכה גשמי.

וי"ל דרש"י ז"ל ירמוז לנו בזה גודל כח הסוכה שסוכה הגשמי הוא ענין רוחניי מאד.

(דברי יחזקאל)

***

דופן עקומה ד' אמות כשרה (סוכה יז, א).

י"ל דרמזו רז"ל בזה גם לשאר מצות. דאם ישראל עושה מצוה כהלכה מה טוב ומה נעים. ואם לפעמים ע"י הכרח אינו יכול לצאת כל הדעות להלכה אם עכ"פ יש לו שורש בד' אמות של הלכה ועשה עכ"פ כדעה א' מן הפוסקים הגדולים יש לו ג"כ שורש בקדושה אבל אם מעוקם יותר מן ד' אמות אזי פסולה ואין לו שום שורש בהקדושה. ודיבר מזה הרבה:

אמר שצריך למעט בדבור של חול בסוכה ומרומז בפסוק (דברים ד, מב) ונס אל אחת מן הערים האל וחי את בצר במדבר. ונ"ס הוא ר"ת ויעקב נסע סכותה. את בצר במדבר, שצריך למעט בדיבור של חול בסוכה.

(דברי יחזקאל)

***

ולקזזתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וגו' (אמור כג, מ).

יש לעיין איזה קשר יש למצוה זו עם מצות הסוכה שהיא זכר לענני הכבוד. וכתב החיד"א ז"ל בשם הקדמונים דבאלו הד' מינים אין שום שליטה לשר עליון רק הקב"ה כביכול בעצמו, וא"כ אלו נקראים שרביטו של מלך, והנה הקדמונים פסקו להלכה שבמצות התשובה להמזיד מהני רק לישראל, והטעם מפני שהאומות הם בבחינת עבדים והקב"ה הוא להם בבחינת מלך, כמו שנאמר "מלך אלקים על גויים" וכן "מי לא יראך מלך הגוים" וקי"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, משא"כ עם ישראל הם בבחינת בנים, ואב שמחל על כבודו כבודו מחול, וא"כ להורות לכל כי בני ישראל נתקבלה תשובם ביום הכפורים בבחינת אב שמחל על כבודו, לזה ציונו במצות ד' מינים שהם שרביטו של מלך ובן ישתמש בשרביטו של אביו, וכן הטעם במצות סוכה שהיא זכר לענני כבוד, דמדוע לא ציונו לעשות זכר גם למן ולבאר, אך הוא שרביטו דרק ה' משתמש בענן כמ"ש ה' אמר לשכן בערפל, וכן הענן מלא את בית ה', והערב רב היה הענן פולטן, ולזה ציוה אותנו רק לעשות זכר לענני כבוד להורות לכל כי עם ישראל הם בבחינת בנים להקב"ה ולזה יכולים להשתמש בשרביטו הוא הענן, לא כן המן והבאר גם הערב רב היו נהנים מהם, ולזה אין מקום לעשות זכר להם.

(בני יששכר)

***

ולקזזתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג, מ).

אחז"ל (תנחומא אמור פכ"ב) ראשון לחשבון עוונות. הנה במאמר זה דראשון לחשבון עוונות יש כמה פירושים. והנה החילוק בין תשובה מאהבה לתשובה מיראה הוא, שהעושה תשובה מיראה, כשימצא איזה אמתלא ותירוץ ינוח מלעשות המצוה. מה שאין כן כשעושה מאהבה, לא ישוב מפני כל אף על פי שיש לו תירוץ, מכל מקום יתחזק ויתאמץ שיבוא דבר מצוה על ידו. וכמו שכתוב במלאכים (תהלים קג, כ) גבורי כח עושי דברו. וע"כ ביוה"כ שעושים תשובה מיראה כנ"ל, וזדונות נעשים כשגגות (יומא פו:) וצריך הקב"ה למחול על השגגות, וכמ"ש (ירמיה ג, כ) יבוקש את עון ישראל ואיננו, לפי שעשו תשובה, אבל חטאת יהודה לא תמצאנה בעבור שאסלח לאשר אשאיר.

יהיה איך שיהיה, אין פותחין כלל ספר זכותן של העונות שכבר נמחקו בפעם א' בהרהור תשובה א', אבל בימים שביון יוה"כ לסוכות שעליהם נאמר ראשון לחשבון עונות, ואעפ"י שיש פירושים

הרבה מ"מ מי שיש בו דעה קלה יוכל למצוא אמתלא ותירוץ להתיר לעצמו לחטוא ח"ו, ואעפי"כ אינם חוטאים, אדרבא עוסקים במצות, מזה מוכח שעושים תשובה מאהבה וא"כ זדונות נעשים כזכיות וצריך לפתוח ספר העוונות ולצרפן לחשבון גדול אל הזכיות, וזהו ראשון לחשבון עונות.

ושמעתי כזאת מהרב הגה"ק המגיד מקאזניץ זצללה"ה בשינוי לשון קצת.

(מראה יחזקאל, שמרית ציון, סוכות)

***

אתרג נוטריקון א"ל ת'בואני ר'גל ג'אוה. לא להתגאות במצוה שלא יצא שכרו בהפסדו ח"ו. (הבעש"ט הק')

***

ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג, מ).

ודרשו חז"ל (מגמומא אמור כב) **ראשון לחשבון עונות. מכאן ראיה שהכנה למצוה, גדולה יותר מעצם קיום המצוה, שהרי ד' ימים אלו שבין יום הכ"פ לסוכות שטרודים בהם בהכנות למצות סוכה ולמצות נטילת לולב, לא חשיבי ראשון לחשבון עונות, ואילו יום הראשון של סוכות שבו מקיימים את המצוות האלו בפועל, חשיב ראשון לחשבון עונות.**

(מאורי אור בשם הרה"ק ר' דוד מטאלנא זצוק"ל)

***

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' (אמור כג, מ).

במדרש איתא "וכי יום ראשון הוא והלא ט"ו הוא, אלא ראשון לחשבון עונות". ויש לפרש בדרך אחות, דבשעה שבא השטן בימים נוראים עם חבילות עבירות, יבואו מליצי יושר ויטענו כי ישראל היו שוגגין ועברו עבירות רק בטעות, והשטן חייב כי אינה אותם בשקרים, בהסיתו כי אין הוא כלל עברות אלא כי הוא מצוה והאמינו אותו, והשטן טוען למה בעבירות יכולים להסיתם, נראה אם כשבא לממונם ג"כ יכולים להסיתם הא אינו כן, אלא כשבא אצל ממונם א"א להסיתם, ואחר יוה"כ כשיבואו לקנות ארבעה מינים ונותנים מקחים גדולים, מראים להשטן שגם בדיני ממונות יתנו עצמם לאונאה, והא ראי' שאתרוג ולולב ששילמו בעבורם מחירים גבוהים וגוי יתן איזה פרוטות, וא"כ הדבר, יש להאמין שגם אצל עבירות זה הטעם שעברו שהטעם הילר הרע ובזה נשאר הילר הרע בלי לשון והעבירות נמחקו. וזהו ראשון "לחשבון" העוונות, שמכאן רואים שיכולין להטעות את ישראל בחשבונם וכמו בארבעה המינים ועכשיו מתחיל חשבון חדש.

(גן יוסף בשם התפארת שלמה)

***

מצות סוכה שקולה כנגד המצות.

בל תהי מצות סוכה, בעיניך קלה, כי כנגד כל מצות דת זזוקותיה שקולה (ממוך הפייט לשחרית יו"ט ראשון של סוכות).

בספה"ק "בני יששכר" העיר על דבר מקור דברי הפייטן כי מצות סוכה שקולה כנגד כל מצוות התורה.

ויש לומר על פי דברי הגמרא (עבודה זרה ג.) **כי לעתיד לבא יבואו אומות העולם לפני הקב"ה ויאמרו לפניו, רבונו של עולם תנה לנו מראש** (תורה ומצוות) **ונעשנה, אמר להן הקב"ה שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת, אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה וכו', מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויולא, ע"כ.**

הרי שעל ידי שבועטים אומות העולם בסוכה שהיא מצוה קלה, מוכיחים בכך שאינם חפצים בקיום כל התורה ומצוותיה, אם כן, מידה טובה מרובה ע"י שלעומתם מקיימים כלל ישראל בשמחה את מצוות השי"ת, ויושבים בסוכה שבעה ימים, מוכיחים כי רצונם לעשות רצון קונם, ולקיים את כל מצוותיו, וזהו כוונת הפייט בל תהי מצות סוכה בעיניך קלה, כי כנגד כל מצות דת חוקותיה שקולה.

(אמרי אמת - גור)

***

אתרוגים בשליחות.

הטעם למה נהגו ישראל קדושים להקפיד על השליחות של האתרוג של מצוה בדקדוק גדול יותר מכל ארבעת המינים, רמז גדול רמזו בכאן, כי אתר"ג נוטריקון: אמונה, תשובה, רפואה, גאולה. ובכל ד' ענינים הללו מצינו שיש צורך בשליחות נמוש, שהרי יהודי צריך שיהי' לו "אמונה שליחה", ואנו כמו כן מבקשים "החזירנו בתשובה שלימה לפניך" וכן "והעלה רפואה שלימה" ולאחרון "וגאלנו גאולה שלימה". מכיון שבכל אלו כשאינו בשלמות, אזי חסר בעצם הדבר, על כן אנו מבקשין שיהי' כל כולו בשלימות גמור, וכיון שכל זה נכלל במילת אתרו"ג, על כן נהגו ישראל קדושים שמהדרין ומקפידין גם על האתרוג גופי' שיהי' בשלימות גמור ללא שום כחל ושרק.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מנאנז שליט"א בשם צדיקים)

***

סוכות אחרי ימים הנוראים

אחרי יום הכפורים מתנקה האדם בכל גופו, לכך נקבע זמן זה למצות סוכה שכדאי להאסף כל הגוף ישראל לתוך מחילות המצוה. [אחר שנטהרנו ביום כפור אפשר לנו ליכנס לגל הקדוש הזה]. אחר ראש השנה ויום כפור, אחר שנמחל הכל, בא סוכות זמן שמחתנו.

(פני מנחם)

***

פרי עץ הדר (ויקרא כג, מ).

אתרוג ר"ת א'ל ת'בואני ר'גל ג'אוה אמרתי בענין האתרוג, כי איתא בספרים אתרוג עם הכולל גימטריא תורה ע"כ. והנה להבין זה הרמז, כי כידוע כל עיקר התורה הם אנוכי ולא יהיה לך, שהם כלל כל התורה כולה לבוא לאמונת אלוקות ויחודו ית"ש ולדיק באמונתו יחיה. והנה איתא (קידושין מ.) **שקולה ע"ז כנגד כל התורה, והמודה בה כאילו כפר בכל התורה כולה והכופר בה כמודה בכל התורה כולה, והכל הוא לטעם הנ"ל, כי אנכי שהוא אמונת אלוקות בו תלוי כלל התורה כולה. והנה איתא בגמרא** (זוהר בראשית כז ע"ב) **כל הכועס כאילו עובד ע"ז, ובכעס הוא רק ענף מגאוה, ומכ"ש כל המתגאה בודאי כאילו עובד ע"ז, וממילא הוא כופר בכל התורה כולה חלילה כנ"ל. וזהו הרמז אתרוג שהוא ר"ת א'ל תבואני רגל גאוה, והיינו שיסתלק מן הגאוה מכל וכל, ולכך הוא גימטריא תורה, היינו שאז הוא מודה בכל התורה כולה, שהעיקר הוא אנכי כנ"ל והבן.**

(דגל מחנה אפרים)

***

אך בחמשה עשר יום לחודש באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת הימים וגו'. (ויקרא כג, לט)

ונראה בהקדם מה שכתב בחובת ישראל על מה שפרש"י עץ פרי שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן אלא הוציאה עץ עושה פרי. ולכאורה יפלא מאד הלא האדם (האדמה) אין יכר הרע שוכן בקרבה וא"כ מאין בא לה זה הרצון לחטוא. ויש לומר כי האדם הבינה וראתה כי הכל בידי האדם ותלויין במעשיו, אם ילך בדרך הטוב והישר אז יהיה עליה לכל העולמות וכל הנמצאים, ואם יקלקל מעשיו יפגום הכל ח"ו, אז התישבה בליבה ואמרה כיון שהאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע, אז יבוא פגם גדול בשורש נשמתו ולא יועיל שום תיקון ותשובה, לזאת התחכמה ושינתה תחילה ציווי הבורא כדי שאחר כך כשיחטא האדם ח"ו, יהא לו אמתלא נכונה והוא מפני ששורש גופו הוא מן האדמה ששינתה מכבר רצון הבורא, לכן הרע את מעשיו, וחסה הארץ על כבוד שמים ועל האדם להקל מעליו עונש החטא, כי א"כ אין חטא האדם גדול כל כך ע"כ. והנה ידוע מ"ש בקדושת לוי כי בר"ה ויוה"כ עושין תשובה מיראה וזדונות נעשו כשגגות אבל בסוכות עושין תשובה מאהבה וזדונות נעשו לזכויות וזהו ראשון לחשבון עוונות שיעשו זכויות ע"כ. ונמצא שעד סוכות אשר נשאר להם עכ"פ שגגות וצריכים כפרה וכדי להקל להם גם מעונש של שוגג צריכין אנו לחטא הארץ, אבל בסוכות שנעשו העוונות זכויות אדרבא מה שהחטא יהיה גדול יהיה גם המצוה גדולה והמלילה מהאדמה יהיה לנו לגריעותא שאם החטא יהיה קטן וקל גם המצוה יהיה בערך מיעוט, וזש"ה אך בחמשה עשר יום באספכם את תבואת השדה, היינו ה מהשדה אשר עשתה הארץ כי עד עתה אנו צריכין לתבואת הארץ היינו להמעשה שעשה הארץ שיהיה באתגליא ויהיה לנו למלילה, אבל עתה בט"ו יהי לנו לטובה לאסוף את תבואת הארץ ויהיה באתכסיא ולכן תחגו חג לה' אז יהיה השמחה בשלימות.

(קדושת יו"ט)

***

בסכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות וגו' אני ה' אלקיכם. (ויקרא כג, מב)

נראה עפי"ד הטור ואע"פ שיצאנו ממצרים בחודש ניסן לא ציונו לעשות סוכה באותו זמן לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתן שהם במצות הבורא ית', ולכן צוה אותנו שנעשה סוכות בחודש השביעי שהוא זמן גשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ואנחנו יוצאים מן הבית ליושב בסוכה, בזה יראה לכל שמצות המלך הוא ע"כ, והנה ארז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפי' שלא לשמה וכו' אולם במצות סוכה למדנו שהעיקר המצוה הוא דוקא לקיים רק לשמה לשם מצות ה', ולכן ציונו לעשות סוכה דוקא בתשרי ולא בניסן, כדי שלא יהא באפשר לכוין להנאת עצמו רק בלתי לה' לבדו, וזהו שאמר הכ' בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' אני ה' אלקיכם, היינו רק מפני שאני הוא המצוה עליכם לעשות הסוכה ולא לשום הנאה עצמית.

(עלי חיים)

***

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלקיכם. (ויקרא כג, מ).

וידוע בספרים דאלו הארבעה מינים מעוררים שמחה. כשאים ישראל יש ברצונו לעשות הרצון העליון ולשמות במצותיו, אז המשיך הקב"ה כח באלו הד' מינים לעורר שמחה, וגם נמשך כח באלו המינים להמשיך שמחה, היינו שלפעמים אדם רוצה להמשיך עליו שמחה, אלא שיש לו מניעות בעסק פרנסה וכדומה, שכח אחר (הס"מ) ברצונו להמשיך עליו עצבות חלילה, והקב"ה נתן כח באלו הד' מינים להבריח כל מיני עצבות וממילא יש המשכת הטובות, ולכן ממילא נמשך שמחה.

(כ"ק מרן מהר"ש זי"ע מבעלזא)

***

בסכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל וגו'. (ויקרא כג, מב).

זה כבר אמרתי האיך השבעה רועים נרמזין בהסוכה כל אחד ביומו, וזה ידוע דכמו שאבות העולם נרמזים בסוכה כך האמוהות נרמזים בסוכה. ולכך מילת האזרח עם המילוי בספרו במכוון שר"ה רבק"ה רח"ל לא"ה, לרמז בזה שהאבות והאמוהות באים ומשתתפים בסוכה ומעוררים חסדים ורחמים על ישראל.

(כ"ק מרן מהר"ש זי"ע מבעלזא)

***

הימים טובים בחודש תשרי הם כנגד האבות, ראש השנה כנגד אברהם אבינו ע"ה, בכל לבבך (דברים ו, ה), עבודה שבלב זוהי תפילה (תענית ב.), ומצאת את לבבו נאמן לפניך (נחמיה ט, ח), ובכל נפשך זה יצחק, מסירות נפש בעקידה, וביום הכפורים המצוה ועיניתם את נפשותיכם (ויקרא טז, לא), ובכל מאדך יעקב, ולמקנהו עשה סוכות (בראשית לג, יז).

(ליקוטי הרי"ם)

***

למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים (ויקרא כג, מג)

בטור (סי' תרכה) מקשה למה אין אנו עושים סוכות בניסן שאז יצאו בני ישראל ממצרים. ויש לפרש, לפי שכתוב (ויקרא כג, מב) בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיכם וגו', ונראה מזה כי סוכה צריך דעת, ולכן מנעה תורה הקדושה אותנו מלעשות בזמנו בניסן, כי כל השנה מלאים אנו בחטאים, ואין האדם חוטא אלא אם כן נכנסת בו רוח שטות (סוטה ג.) ואין לנו דעת, אך אחר יום הכפורים שנתכפרו עוונותינו, וסוכות הוא ראשון לחשבון עבירות (תנחומא אמור כב) ויש לנו הדעת, לכן צותה לנו התורה אז לעשות סוכות אף שלא בזמנו הוא.

(ליקוטי הרי"ם)

***

מצות סוכה

סוכה צריכה דעת, דכתיב (ויקרא כג מג) למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וגו', וזה הטעם שאמרו חז"ל (סוכות כה) כי המצטער פטור מן הסוכה, כי המצטער אין לו ישוב הדעת מחמת צערו, ולכך פטור מן הסוכה.

(שיח שרפי קודש בשם הרה"ק הרי"ם מגור זי"ע)

***

ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון. (תהילים עו)

שמעתי בשם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, לפרש, דהנה בחו"ל במדינות הקרות, אי אפשר לקיים מצוות סוכה בשלימות בגלל שקשה לשהות כל היום בסוכה בגלל הקור ובמיוחד קשה לישון בסוכה, ורק בארץ ישראל שאין הקור מתגבר בעונה הזאת, שם אפשר לקיים מצוות סוכה בשלימות, והעמים זאת בכתוב, ויהי בשלם סוכו, הכוונה היכן אפשר לקיים מצוות סוכה בשלימות, ומעונתו בציון, רק כשמתגוררים בארץ ישראל, ע"כ, ובשם הגר"א מוילנא זי"ע ועו' שבאלו שני מצוות אפשר להיכנס בכל הגוף ממש, סוכה, וארץ ישראל, ויהי בשלם, לאיזה מצווה אפשר להיכנס בשלימות, סוכו ומעונתו בציון ע"כ,

(וילקט משה)

***

למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים (ויקרא כג, מג)

האושפיזין עצמם הלכו עם כל אחד מישראל במדבר (כי היו צריכים חיזוק כנגד הסט"א וההסתרות, שבכל מקום שיש בו קדושה גדולה מתעוררים כוחות הטומאה והקליפות). כח האושפיזין היה הולך עם בני ישראל במדבר [בין למאן דאמר ענני הכבוד ובין למאן דאמר סוכות ממש (עי' סוכה יא:) היה כח האושפיזין הולך עמהם].

(פני מנחם)

***

פעם ישב (הרה"ק הרי"ם מגור זי"ע) בסוכה וירדו גשמים ולא יצא, אמרו לו הלא איתא ברמ"א (סי' תרלט) שמי שהוא ישן בסוכה וירדו גשמים, אין צריך לשער בכדי שיתקלקל התבשיל דבגשמים מועטים הוי צער לישון שם ויוכל לצאת, וכל הפטור מן הסוכה ואינו יוצא משם אינו מקבל עליו שכר, ואינו אלא הדיוטות (עי' ירושלמי ברכות פ"ט ה"ט), אמר: הלואי ואהיה ההדיוט של חז"ל. ופעם אחרת אמר: אינו אלא הדיוט, הוא אינו אלא יהודי פשוט וטוב בלי שום התחכמות.

***

ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג, מ). פירוש, שניקח עצמותינו אל הבורא יתברך.

***

איזהו ערבה ואיזהו צפצפה כו', צפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה לכוגל (לד.).

הטעם שצפצפה פסולה שאיתא במדרש (ויק"ר ל, יב) שחד' מינים הם כנגד ד' מיני אנשים שבישראל, יש שיש להם טעם וריח וכו', ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל, יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים וכו', יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו כו', היינו שצריכים לקשר יחד את התלמידי חכמים ועמי הארץ כדי לתקן גם את העמי הארץ, וצפצפה הוא מין שיש לה פגימות והיא דוקר, ואי אפשר לקשרה להתלמיד חכם כי היא דוקרת אותו, לכן היא פסולה.

(ליקוטי הרי"ם)

***

הרה"ק מרוז'ין זצ"ל אמר: כי הסוכה נקראת דירת ארעי ומרמזת על הגלות וגם הדיינים הקשורים עם מצוות סוכה מרמזים על חיי היהודי בגולה. כי על פי דין אין הסכך רשאי להיות מחובר לקרקע (עי' שו"ע או"ח סי' תרלא), רמז שהיהודים בגולה אין להם קרקע תחת רגליהם. סוכה שגבוהה עשרה טפחים ואינה יכולה לעמוד בקומה זקופה גם כן כשרה (עי' שם סי' תרלג), כי בגולה אין יהודים הולכים בקומה זקופה.

(ויקהל משה).

***

מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית (סוכה כח.).

הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא זי"ע ביקש פעם מאיש אחד שהיה מחסידי הרה"ק מרוז'ין שיגיד לו איזה דברי תורה מרבו. ואמר לו החסיד שהרה"ק פירש כוונת המשנה כך: "מי שהיה ראשו ורובו בסוכה" – אם אצל יהודי הראש ורוב הגוף נמצא בקדושה, אבל "שולחנו בתוך הבית" – בשעת האכילה ושתיה הוא נמצא בבית ר"ל שאינו בקדושה, אזי "לא יצא ידי חובתו" עכ"ל. וענה לו הרה"ק מקאמינקא: וכי זה חידושו, הלא כך לימד אותו התנא כשלמוד משנה זו.

(כתבי הרה"ח ר"י צלר ז"ל)

***

מספרים מהרה"צ מרוז'ין זצ"ל שאיש אחד שאל אותו איך יכול להיות כזאת שמרפת בקר ועגל שהיה כל השנה רפת, יעשו עתה סוכה בחג הסוכות. והשיב, שאין המקום מכבד את האדם אלא האדם מכבד את המקום, אם נכנס לתוכה אדם אזי היא נעשית סוכה, ואם נכנס לתוכה אדם בצורת עגל היא רפת.

(לוח אר"ז, אבות)

***

הלל אומר אם אני כאן הכל כאן ואם אין אני כאן מי כאן (סוכה נג.).

אם אין אני כאן, פירוש כשאין "אני" כאן, אז קיין איך איז נישטא, מי כאן, ווער קאן מיר עפעס מבלבל זיין אז עס איז קיין איך נישטא. [="אם אין אני כאן" פירוש אם לא נמצא כאן שום שמץ של "אני" - גאות, "מי כאן" אזי מי נמצא כאן שיכול לבלבל אותי מעבודת ה', הלא לא נמצא כאן שום מפריע].

(כתבי הר"י שו"ב).

***

ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג, מ).

איתא במדרש (ויק"ר ל, ז) ביום הראשון - ראשון לחשבון העוונות. והדבר יפלא, דלשון חשבון אינו שייך רק אם חושבים גם את מה שהיה מקודם, למשל א' ב', אבל אחרי יום הכפורים שאז כבר נמחלו כל העוונות, איך שייך כאן לשון חשבון.

אכן איתא במסכת אבות (פ"ג, מ"ח) דע וגו' לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, ויש לדייק על כפל הדברים "דין וחשבון" מה הוא ענינו ופירושו, דאם יש דין אז למה צריכים גם חשבון, ואם יש חשבון למה צריכים דין. אכן הפירוש הוא כי "דין" היינו מה שהאדם נידון על ענין העבירה גופא מה שעשה שלא כהוגן ועבר על דיני התורה. ועוד הוא נידון על הזמן של העבירה, שבאותה הזמן שעשה העבירה היה יכול לעשות מצוה ולעסוק בתורה ולא עסק, וזהו "חשבון", שנותן חשבון על הזמן שמבלה להבל ומבטל מדברי תורה והיה יכול לעשות מצוה במקומה.

ולכן נקרא ראש השנה יום הדין, כי אז תוהה האדם על הראשונות ועל העבירות שעשה, ומתחרט עתה ועושה תשובה על העבירות שעשה ושנידון עליהם מצד הדין, ולכן נקרא "יום הדין" אך עדיין צריכים לתקן החשבון, היינו הזמן שעשה בה עבירה שהיה יכול לעשות בה מצוה, ובעל התשובה לא יכול לתקן זה, כי הלא הוא מוכרח לעשות תשובה בזה הזמן לתקן את הדין, דהיינו העבירה

שעשה. ולזה נתן לנו הקב"ה מצות ארבעה מינים שבלולב, כדי לעשות בסוכות בפעם אחת ארבע מצוות, דהרי אין אדם ממוייב לעשות בבת אחת ארבע מצוות, כי הלא יוכל לעשות מקודם רק מצוה אחת בלבד ואח"כ עוד אחרת, בכל פעם מצוה אחת, שבזה יתקן הדין, אך הש"ית ברוב חסדיו נתן מצות ד' מינים בבת אחת כדי לתקן את הדין וגם את החשבון, מה שהיה יכול לעשות מצוה במקום העבירה באותה הזמן.

ובזה מבואר המדרש הנ"ל על הפסוק "ולקחתם לכם ביום הראשון", ראשון לחשבון העוונות, פירוש, כי באמת ביום הכפורים נמחלו ונמחקו כל העוונות שעשה בפועל, אבל עוד נשאר עון ביטול הזמן של ביטול תורה ומצות שהיה יכול לעשות באותה שעה, וביום הראשון של סוכות נתקן גם החשבון של העוונות, ואז נמחל לו הכל הדין והחשבון, וד"ל.

(כנסת ישראל).

***

סיפר הרה"ק מרוזין לאנשי ביתו: בהיותו שרוי בבית האסורים נכנס אליו גוי אחד וזה היה גוי מומש! לא אחד בלבוש גוי, והביא לו אתרוג ואמר, הנה בתפוח הזה קלקל אדם הראשון את הבריאה [כדאיתא (בר"ר טו, ז) עץ שאכל אדה"ר אתרוג היה] ואתם הנכם צדיק וחכם הדור, ראו נא לתקן מה שהוא קלקל. וסיים הרה"ק: הכי ראיתם כימיכם גוי פיקח כזה.

(מאמר מרדכי מערכת רוז"ין)

***

אושפיזא דיצחק אבינו

עוד סיפר [הגה"ח רבי בן ציון מאסטראווע] אשר פעם אחת ביום טוב שני דחג הסוכות בעת שישב כ"ק הה"ק מרן הרבי ר' מיכלי מזלאטשוב זצוק"ל בסוכתו אמר בזה"ל: הכינו כסא בשביל יצחק אבינו ע"ה שבא [בתור אושפיזא] ואחרי זה אמר בזה הלשון: ברוך הבא יצחק אבינו אנו נגיד תורה בשבילכם, על הכתוב (בראשית כו ט) וכל הבארת אשר חפרו עבדי אביו וגו' סתמום פלשתים וימלאום עפר. דהנה מדה הראשונה של איש יהודי לא להטעות את עצמו ולא לעשות משום שאחר עושה גם כן כזה [בל"א: נישט קיין גענאריכץ און ניט קיין נאך טוהעכץ]. והנה ידוע אשר מדת אברהם אבינו ע"ה היתה ענווה, וכמו שנאמר (יח כז) ואנכי עפר ואפר. ואז רצו לעשות כמוותו וזה שנאמר וימלאום עפר, היינו שהיו הרבה אנשים עם מידת עפר ואפר כעין מדת אברהם אבינו ע"ה [בל"א אמר "עס איז גיווארין אסאך עפר ואפר'לך"], ועל זה נאמר וישב יצחק ויחפור את בארות המים וגו', היינו להגיע למדה זאת באמת ולא לעשות מצד שכן עושה אחר, בגדר מצות אנשים מלומדה. וסיים הגה"ח בן ציון זצ"ל אשר הה"ק רבי ר' מיכלי זצ"ל תיאר גם את תמונתו של יצחק אבינו ע"ה שהוא בעל קומה גבוה ורזה.

***

אושפיזא דדוד המלך ע"ה

איתא במס' פסחים (דף קי"ט ע"ב) עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק, לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך ואומר להן איני מברך שיצא ממני ישמעאל, אומר לו ליצחק טול וברך, אומר להן איני מברך שיצא ממני עשו, אומר לו ליעקב טול וברך, אומר להן איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן שעתידה תורה לאוסרן עלי, אומר לו למשה טול וברך, אומר להם איני מברך וכו', אומר לו ליהושע טול וברך, אומר להן איני מברך וכו', אומר לו לדוד טול וברך, אומר להן אני אברך ולי נאה לברך שנאמר (תהלים קטו"ז ט) כוס ישועות אשא ובשם ד' אקרא ע"כ. והתמי' גלוי', דמאחר שהאבות הקדושים ומשה רבינו ויהושע בן נון יסרבו מלברך מחמת גודל ענוותנותם, איך יתכן שדוד המלך שהחזיק עצמו לאפס ואין, כאומרו ואנכי תולעת ולא איש, הוא יאמר אני אברך ולי נאה לברך. וגם מהו הראי' שהביא מהפסוק כוס ישועות אשא ובשם ד' אקרא

אמנם יתכן עפ"י דברי התוס' יו"ט במס' ברכות (פרק ז' משנה ג') שהקשה על השיטו בין ברכת הזימון לברכת התורה, דבברכת הזימון מברכים בשם אלקי"ם, נברך לאלקינ"ו שאכלנו משלו, ובברכת התורה מברכים בשם הוי"ה, ברכו את ד' המבורך, ומבאר שם הטעם, כי המזון הדין נותן שהקב"ה יכלכל את ברואיו, דמאן דיהיב חיי יהיב מזוני, ולפיכך תקנו על ברכת הזימון שם של מדת הדין, להורות שהמזון מגיע אלינו גם מצד הדין, משא"כ התורה לא נתנה הקב"ה לישראל אלא בחסדו שנאמר (ישעיהו מ"ב) ד' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר כי אין שורת הדין נותנת להודיע דרכיו ומשפטיו לבריותיו והראי' שלא עשה כן לכל גוי שהם ג"כ ברואיו רק שגבר עלינו חסדו ונתן לנו את תורתו ולפיכך תקנו בברכת התורה שם מדת החסד והרחמים עכ"ד.מבואר מדבריו, דמהאי טעמא מברכים בברכת הזימון נברך לאלקינו, משום דהזימון מגיע לאדם עפ"י דין, מאחר שברואו הקב"ה ונתן לו חיים. והנה נודע מדברי חכמז"ל (ילקוט שמעוני פ' בראשית עה"פ זה ספר תולדות אדם) דדוד המלך הי' חקוקים לו חיים רק שלש שעות אלא שאדם הראשון נתן לו במתנה חיים של שבעים שנה, וכן הוא במדרש רבה בפ' נשא (פרשה י"ד) כי אדם הראשון הי' ראוי לחיות אלף שנים ומי רק תתק"ל כי נתן שבעים שנה משנותיו לדוד המלך. ובזוה"ק פרשת וישלח (קס"ח ע"א) מבואר דלא הי' לו לדוד המלך חיים מדילי' כלום, אלא שהאבות נתנו לו שבעים שנה משנותיהם, דאברהם אבינו הי' לו לחיות ק"פ שנים ולא מי רק קע"ה שנים, הרי ה' שנים, ויעקב אבינו הי' ראוי לחיות קע"ה שנים כשנות אברהם ולא מי רק קמ"ז שנים, הרי עוד כ"ח שנים, ויוסף שחי ק"י שנים הי' ראוי לחיות קמ"ז שנים כשנותיו של יעקב, הרי עוד ל"ז שנים, וביחד הם שבעים שנה שניתנו לדוד המלך, עיי"ש. היוצא לנו מזה, דמשורת הדין אין מגיע לדוד המלך מזון, הואיל ולא נתן לו הקב"ה חיים בעולם, רק כל מזונותיו באים אליו מצד החסד והרחמים, וא"כ ראוי לו לברך ברכת הזימון בשם הוי"ה ב"ה שם החסד והרחמים.

ומעתה שפיר מובן מדוע יאמר דוד המלך אני אברך ולי נאה לברך, כי דייקא לי נאה לברך ברכת הזימון שהרי אני אומר נברך לד' ולא נברך לאלקינו, כי אך טוב וחס"ד ירדפוני כל ימי חיי ומזונותי באים אלי בחסד וברחמים. ועל זה מביא ראי' מהפסוק, כוס ישועות אשא ובשם ד' אקרא, דנודע דתיבת כו"ס עולה בגימט' כמספר שם אלקי"ם, וזהו שאמר דוד המלך כו"ס ישועות אשא, מלשון ורוח תשאם (ישעי' מ"א) כלו' שאסלק ואסיר את שם מדת הדין העולה כמספר כו"ס ולא אזכירו, רק ובשם ד' אקרא לברך בשם הוי"ה שהוא שם מדת החסד והרחמים.

ויש להוסיף בזה עוד, לכוון ענין זה בלשון חכמז"ל שם, עתיד הקב"ה לעשות סעודה ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק, דנודע דיצחק אבינו מדתו מדת גבורה שהיא מדת הדין, ולזה רמזו, שלעתיד לבא יגמל חס"ד עם זרעו של יצח"ק, שמדת הגבורה והדין

תתהפך למדת החסד ורחמים, ושפיר יאות שדוד המלך יברך אז ברכת הזימון בשם מדת החסד והרחמים, וכנ"ל.

(כרם שלמה)

***

הושע נא למען פארך.

אומרים בשם הרב הקדוש מבארדיטשוב ז"ע שפעם אחת המליץ טוב בעד אחינו בני ישראל כדרכו בקודש ואמר בזה הלשון: רבונו של עולם, מוכרח אתה למחול עוונותיהם של ישראל, ואם תשא חטאתם הרי טוב, ואם אין ח"ו, אגלה את הסוד שאתה הולך ח"ו בתפילין פסולים חלילה, עפ"י דאיתא בגמרא מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו, ובתפילין דמרי עלמא מה כתוב בהו מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, ואם לא תמחול עוונותיהם חלילה לא יהיו נקראים גוי אחד וא"כ כביכול מניח תפילין שאינם כשרים עכד"ק. ועפ"י הדברים הללו פירש הרב הקדוש מרוזין ז"ע "הושענא למען פארך" עשה למען פארך, פאר נקרא תפילין כדאיתא בדברי חז"ל עה"פ פארך חבוש עליו, ר"ל שאנו מתפללים שהקב"ה יעשה למען פארו וימחול עוונותיהם של ישראל כדי שיהיו התפילין שלו כשרים. ובנו הרב הקדוש מוהר"ר אברהם יעקב [ז"ע] פירש בדרך זה המתניתין בסנהדרין, ר"מ אומר בזמן שאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, ואין צער ויסורין בלא עון ונמצא כביכול שהתפילין פסולין ח"ו, וזהו שאומרת השכינה קלני מראשי קלני מזרועי ר"ל מהתפילין שבראשי ובזרועי.

(רביד הזהב ליקוטים)

***

הושענא סובלת סבלך.

הרה"ק מרוז'ין ז"ל אמר בשם המגיד מקאזניץ ז"ל, פירוש, "הושענא סובלת סבלך", הרי גלוי וידוע לך שיש צדיקים בדור הזה שאם היו רוצים היו מביאים את הגאולה בבמי' ותגזר אומר ויקם לך, צדיק גוזר והקב"ה מקיים, אלא ששהם אומרים, הרי בוודאי השי"ת יכול להביא הגאולה, ועכ"ז אתה שותק וסובל, שבכל מקום וכו', וע"כ גם הם שותקים וסובלים יחד עמך. וכמו דנאמר ביו לעבד וכו'. וע"כ אנו מבקשים הושענא - עזור נא לכנסת ישראל שסובלת, "סבלך" - מפני שאתה סובל.

(קבולת כתבי אגדה)

***

הושענא שלוש שעות הושע נא.

שמועתי בשם הרה"ק רבי יוסף מראדוויל ז"ל ששמע מפי קודש מרן מרוז'ין, אשר ג' שעות אחרונות קודם זמן הגאולה יהיה קשה מאד להחזיק עצמו ביודישקייט כמו שעומד קיר ברזל חלקה וצריכין לטפס ולעלות בלי צפרנים. וזהו מה שאומרים בהושענות "הושענא שלוש שעות הושע נא". (כנסת ישראל)

***

הבל הבלים אמר קהלת (א, ב).

שאסיפת ישראל בשם שמים, פועל לכל אחד מישראל שיבינו שכל העולם וחמדתו הם הבל וריק, כאמור בבד הנשמה הטהורה כו' [שעל ידי הקהילה שמתאספין בני ישראל נתגלה שהכל הבל].

באחד היו"ט היו נאספין אצלו חסידים רבים מאד, והיו עומדים לפופים מאד ולא היה מקום לשבת, וכל שכן שלא היה די ספרים ללמוד בהם, ואמר: הגם שיש ביטול תורה, אך הקהלת העדה כל כך גדול עד שלא נחשב הביטול תורה כלום כנגדו, דער קהלת נעמט אלץ איבער, דאס לערנן מיט דעם דאווענען, כאטש מען קען נישט אפילו דאווענען פון ענגשאפט [-הקהלת עובר מעל הכל, הלימוד והתפלה, אף שאין יכולים אפילו להתפלל מרוב דוחק], הבל הבלים אמר קהלת, פון דעם קהלת לערנט זיך יעדער איד אז אלץ איז הבל הבלים [-מהקהלת יכול ללמוד כל איש יהודי שהכל הבל הבלים].

(ליקוטי הרי"ם)

***

ולשמוחה מה זו עושה (ב, ב).

והקשה, והא כתיב (תהלים ק, ג) עבדו את ה' בשמחה. ואמר כי כשבא להאדם איזה שמחה צריך לחשב שהשי"ת קרא שמו אדם שבגימטריא "מה", כדי שיחשוב מה הוא, בבחי' ונחנו מה, ואח"כ צריך לחשוב גמטריי' של תיבת "זו" שעולה מספר "אחד" ול"ל.

(כנסת ישראל ט:)

***

כתב לי לאה"ק החסיד המופלא מוה"ר יוסף הורוויץ רב דק"ק סאניק בגאליציא, ששמע בבאיאן מהגה"ח רבי דוד [אורטינבערג] מבארדיטשוב ז"ל, ששמע מפ"ק של האדמו"ר מרוז'ין זצוקלל"ה בזה"ל: א יונגערמאן דארף זיך זוכין שמחה אפילו פון א'גלייך ווערטיל, אבי נישט קיין הוללות [=אברך צריך לחפש לעצמו שמחה, אפילו מדבר צחות והליצה, רק שישמור מהוללות].

***

ובקלויז אנ"ש בסקוירא שמעתי מהחסידים ששמעו מהחסיד המופלא בנש"ק ר' ברוד'ל ע"ה, שפעם אחת שבישמו אותו קצת, שלחו אותו חסידי סטרעליסק שיכנס אל הרה"ק לבקש דרך התנהגות בשבילם בעבודת ה'. כשנכנס אל הרה"ק פג יינו מתוך פחד, וכמעט שהתחרט על כניסתו. אבל הרה"ק פנה אליו ושאלו לרצונו, ואמר את בקשת החסידים, השיב לו הרה"ק זלל"ה: גיי זאג זיי, זיי זאלין זיין פריילך [=לך אמור להם, שיהיו בשמחה]. כתיב "ולשמחה מה זו עושה", אפילו שמחה של מה "עושה" – פועלת, ומתוך שלא לשמה בא לשמה (פסחים נ:)

(תפארת ישראל; כתבי הרה"ח ר"י צלר ז"ל)

***

עת רקוד. (ג, ד)

בכל העיתים כתיב למו"ד, וגם כאן היה צריך לכתוב עת 'לרקוד'. אלא יש לפרש, עת רקוד 'ס'טאנצט זיך אליינט' [–שרוקד מעצמו].

(ליקוטי הרי"ם)

***

עת לשמור ועת להשליך (ג, ו).

איתא במדרש (קה"ר כאן) **עת לשמור בשעה טובה ועת להשליך בשעה רעה. ומביא המדרש מעשה שהיה בסוחר אחד שפרש ליס הוא ובנו, והביא עמו קבייס דינרים, שמע קול הספינים שאמרו לכו ונהרגהו וניקח מטען הדינרים. מה עשה אותו אדם, עשה עצמו כאילו כועס ומריב עם בנו, ולקח הדינרים והשליכם ליס של קסרין .כיון שנכנסו למדינה, הלך הסוחר וקבל על הספנים אצל השופט, וחייב השופט אותם לשלם הפסד הדינרים. ושאלו לו מהיכן דנת אותם, והשיב שלמד כן משלמה המלך שאמר עת להשליך, ע"ש. והקשה רבינו להרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזבילא, וכי דינא הכי, הלא לדקו הספנים בטענתם שדינם דין גרמא בנזקין ופטור** (ב"ק ס.). **והשיב לו, הנה הפוסקים כתבו** (יו"ד סי' רנב סי"ב ברמ"א) **להפורה את חבירו מן השביה חייב לשלם לו, ואין זה כמבריח ארי מנכסי חבירו** (ב"ק נח.)**, וא"כ כאן מיד כששמע בעל הדינרים שהספנים מתנכלים להרגו היה דינם כאילו הם שבויים ביד בעל הדינרים ויכול להורגם, מחמת הדין הבא להורגך השכם להורגו** (סנהדרין ע"ב.)**, אלא שפדה אותם עם השלכת הדינרים ליס, נמצא שהיו חייבים לשלם דמי פדיון. ואמר לו רבינו בזה"ל: 'אוי, וויגוט די לערנסט' [-אוי, כמה טוב הנך לומד]**

(ליקוטי הרי"ם)

***

טובים השנים מן האחד וגו', כי אם יפולו האחד יקים את חבירו וגו' (ד, ט).

מהו 'יפולו' אלא אף שנצרך גם כן להפיל עצמו גם כן אחד יקיס את חבירו, שיהיה לו גם כן טובה מזה. [יפולו לשון רבים, אף שהוא גם כן נופל קצת טובים השניים, והוא גדולי יקוס ויתנשא].

(ליקוטי הרי"ם)

***

טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל (ד,יג).

בעת שישב מרן הס"ק במאסר אמר: מעולם תמהתי על מאמר חז"ל (קה"ר ד, ט, וע"י בזוה"ק ח"א וישב קעט.) שדרשו על פסוק מלך זקן וכסיל דקאי על היצה"ר, דבשלמה מלך יש לומר כיון שמתעצם על האדם ורוצה למשול בו (ע"י מדרש שם), וגם השם "זקן" ניחא גם כן כיון שלפתח חטאת רובץ (בראשית ד' ז') מתחילת היוולדו והיצ"ט בא רק לאחר י"ג שנים (קה"ר שם). אבל מדוע נקרא כסיל, הרי הוא חכם להרע.

אכן בעת שישבתי בבית סוהר וגם לשם בא היצה"ר אלי, אמרתי לו בשלמה אני אנוס אנכי לשבת תחת דלתים סגורות ולא יתנוני לצאת חוצה , אבל אתה היצה"ר מי יכריחך לבוא לכאן להיות סגור כמוני, ואין לך כסילות גדולה מזה.

(כרם ישראל (פכ"ח עמ' לח); דעת זקנים (איטנגא).

***

ממלך זקן וכסיל (ד, יג).

פירש רש"י שזהו יצר הרע. וקשה הלא הוא חכם מאד, שאפילו חכמים גדולים הוא מסמא עיניהם. ויש לפרש, שהיצר הרע סוחר עם טפשות ואולת, ונקרא כסיל על שם סחורתו, כמו שאנו קוראים לפלוני סמאלע–הענדלער [–סוחר זפת].

(ליקוטי הרי"ם)

***

אדם אחד מאלף מצאתי (ז, כח).

איתא במדרש (ויק"ר ב א) בנוהג שבעולם אלף בני אדם נכנסין למקרא יוצאין מהן מאה, מאה למשנה יוצאין מהן עשרה, עשרה לתלמוד יוצא מהן אחד, הה"ד אדם אחד מאלף מצאתי. [אחר פטירת הרבי מקאצק זצ"ל נתרבו ובאו הרבה חסידים וגם הרבה בעלי בתים לרבינו הרי"מ, ושאל אותו אחד מהחסידים למה לו קהל כה גדול ובתוכם הרבה בעלי בתים, הלא עיקר הרבי הוא עבור חסידים, והשיב לו:] הנה אמרו חז"ל אלף נכנסין למקרא יוצאין מהן מאה, מאה למשנה יוצאין מהן עשרה, עשרה לתלמוד יוצא מהן אחד וכו' וקשה אם כן למה נכנסין האלף, יכנס הראוי למשנה ולתלמוד, ומוכח מזה שגם האלף צריכים כדי שעל ידי זה יצא אחד מהם לתלמוד. [–אדם אחד מאלף מצאתי, היינו שבא מכח האלף].

(ליקוטי הרי"ם)

***

המכס מכל אדם שלמה המלך אמר בספר קהלת 'תן חלק לשבעה וגם לשבמונה' וגו' (יא, ב) ול"ב הרמז בזה. ונראה דהנה בספה"ק האריכו על יום שמיני עצרת שנועדה לאסוף ולאגור את כל ההשפעות הקדושות והאורות הנפלאות שירדו בחג הסוכות, ולכך נקרא 'עצרת' שהוא מלשון עיצרו לי חג, דהיינו לאסוף לאוצר למען יעמוד ימים רבים ולא ילכו שולל מיד האדם. והנה ביום שב"ק ישנו ג"כ אותו בחינה דיש בו כח זה שהוא יומא דאורייתא וכו"ע מודי דבשבת ניתנה תורה (שבת פו:), והתוה"ק יש בה כל ההשפעות דלעילא, וע"כ בסגולת יום זה להחזיק ולקיים כל ההשפעות הקדושות שירדות על האדם. הוא אשר דיבר שלמה המלך בחכמתו, תן חלק 'לשבעה' ויש שפירשו ד'חלק לשבעה' מכוון על שבת קודש שהוא יום השביעי, ואותו הבחינה שיש אצל יום השביעי, תן גם 'לשמונה', היינו לשמיני עצרת שג"כ נועד בעבור להחזיק ולקיים האורות הקדושים של ימי החג, והבן.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנז שליט"א)

***

פעם בליל חג הסוכות, כאשר הלך הרה"ק המגיד מטוריסק זצוק"ל אל הסוכה, בדרכו על מפתן הסוכה נשאר על עמודו זמן רב ולא נכנס אל הסוכה, וכל האנשים שעמדו אצלו ראו כן תמהו. אח"ז פתח הרה"ק ואמר: בבואי קרוב אל הסוכה עלה במחשבתי, הן זה לא כבר אמרתי בתפילת ימים נוראים משול כחרס הנשבר, היינו שהאדם נדמה לכלי חרס, א"כ איפוא איך הותר לי לכנוס אל הסוכה, הלא ע"פ דין אסור להכנים כלי חרס אל הסוכה (עיין סוכה כט. וברש"י ד"ה חיצבא). אך הרי אמרו חז"ל (כלים ב.) שכלי חרס אין להם תקנה אלא בשבירה, לכן נשבר לבבינו לפני קל איום ונורא, ולב נשבר ונדכה לא יבזה, ואז נכנס אל הסוכה.

(הרה"ק המגיד מטוריסק זצוק"ל, ילקוט מאורי אור)

***

הרה"ק הר"י מיאמפלא זצ"ל אמר ביא"צ של אמו הרבנית הצדיקת שהיתה צדיקת גדולה וזכתה למדריגת גילוי אליהו ז"ל, וסיפר שפעם שלח אבי ז"ל לקרות את אמנו לבוא להסוכה בלילה הראשון לשמוע את הקידוש. בבואה אל הסוכה התחילה אמנו ז"ל לבכות מאוד, וחזרה לה להבית, וכן היה בבוקר כששלח אבי ז"ל לקרותה לברך על ד' מינים באה והתחילה לבכות מאוד מאין הפוגות, אז שאל אותה אבינו ז"ל, אתמול בלילה בכית ולא שאלתיך, וכעת ג"כ את בוכה הגידי לי למה בכית בלילה וגם עתה, והשיבה לו אמי ז"ל איככה אוכל להתאפק מלבכות כי תמיד בבואי להסוכה זוכה אני לראות את אליהו ז"ל, ועתה שאיני רואה אותו לא אמוש בלילה ולא עכשיו ביום נראה מזה שמעשי גרמו לי שהרעותי את מעשי ואיך לא אבכה, וכו'...

והסיבה שלא ראתה אותו תחלה, היא כי מנגד רחוק הרבה עמד שם בית תפלה שלהם, ושתי וערב, ובערב בתחלת לילה הכה צל הלבנה מהש"ו ע"ג הסוכה, וכן בבוקר צל החמה ע"ג הסוכה מהש"ו ומחמת זה לא בא אליהו ז"ל להסוכה, ובשנים הקודמים שאבינו ז"ל היה ג"כ מתעסק בעשיית הסוכה וידע מזה, צימצם להעמיד הסוכה שלא ינטו הצללים ע"ג הסוכה מהש"ו בבוקר ובערב, רק עכשיו שאבינו ז"ל היה טרוד בקניית הד' מינים כי קודם יוה"כ לא היה לו מעות לקנות הד' מינים שבלולב לכן לא סייע לנו האחים בעשיית הסוכה ואנחנו האחים באשר שלא ידענו מנטיית הצללים לכן העמדנו הסוכה ונטו הצללים לכן לא בא אליהו ז"ל אל הסוכה לא בלילה הראשונה ולא בא ג"כ בבוקר יום א' דסוכות, ואחר שהבטיח אבי ז"ל לאמנו שתראה לכן אח"כ בבוקר ובערב היה מעונן ולא נראו הצללים מהש"ו בבוקר ובערב, ואליהו ז"ל בא לסוכת אבינו ז"ל באין מונע, ואמנו ז"ל זכתה לראות, זי"ע ועכ"יא

(תורת המגיד מזלאטשוב)

***

אספר לכם מעשה מזקני הקדוש הרבי ר' מיכלי ז"ל שכבר ספרתי לכם אי פעם אבל לא יזיק לכם ח"ו אם תשמעו אותו עוד הפעם, ספורים מצדיקי יסודי עולם יש אשר אינם יוצאים מידי פשוטם ויש שהם מהוים לבוש לענין גבוה, הסיפור אשר ארצה לפניכם שייך לסוג האחרון,

הרבנית אשת הרבי ר 'מיכלי זצ"ל לא היתה אשה פשוטה, מאמהות היתה [גם האופן איך נעשתה בת זוגו מעיד על זה]. פעם אחת בלילה הראשון של חג הסוכות אחר הקידוש ראה את אשתו הצדקת והכיר בה כי היא עצבה, וישאל אותה על מה זה. לא ראיתי היום את האשפיזו ענתה, והשיב לה שצל התיפלה שנפל על הסוכה גרם לכך.

הספור הזה שקבלתיו בלי שום באור שייך לסוג הספורים שאי אפשר להבינם כלל לפי פשוטם, היתכן שהרבי ר' מיכלי זצוק"ל עשה סוכתו

במקום קרוב לתיפלה. ואם צל תיפלה מכוש היה הסיבה איך לא הרגיש בדבר הרבי ר' מיכלי ז"ל גם הוא.

ורוצה אני לספר לכם עוד מעשה. וזה יהיה הביאור הראשון הרבנית אשת הרבי ר' מיכלי זצ"ל היתה עוסקת אחר הסתלקותו של בעלה ז"ל בגמילות חסדים פעם אחת הזמין לה השם יתברך מצות הכנסת כלה שלביצועה נחוץ היה סכום כסף גדול, ותשם לדרך פעמיה ותבא גם לעיר מעזביז, בהיותה שם בקרה את הרבי ר' ברוך זצ"ל ותדרוש מכנו להשתתף במצות הכנסת כלה, הוא הושיבה על כסא ויבקש מכנה שתספר לו דבר מאישה זצוק"ל. ותספר לו כדברים האלה: היו ימים ואני ובעלי זצ"ל היינו עניים מאד פעם אחת בא לעירנו עשיר גדול לרגלי עסקיו ועל פי מקרה נודע לו מפי סופר העיר, כי תפיליו של בעלי יקרי ערך מאד, העשיר חילה את פני הסופר ללכת אל בעלי ולהציע לו למכור את התפילין והוא, העשיר מוכן לתת במחירם כסף תועפות, תשובת ר' מיכלי היתה, כי לא יכוכר את תפיליו היקרים בעד כל הון, העשיר עשה ימים אחדים בעיר ונסע לדרכו,

ויגיע חג הסוכות ובשנה ההיא היו האתרוגים ביוקר גדול עגמת נפשו של הרבי ר' מיכלי גדלה מאד, כי לא השיגה ידו לקנות לו אתרוג. ערב חג הסכות כאשר ראה, כי כבר ירד היום ואתרוג אין לו, רץ אל הסופר ויבקש מכנו לקנות את תפיליו, למען יוכל לקנות לו אתרוג, הסופר הופתע ויאמר: העשיר היה ביכלתו לשלם הרבה, אבל אני עני גם אנכי מה מקוה אדוני לקבל מכני בעד תפיליו? איני מבקש מכוך ענה הרבי ר' מיכלי ז"ל סכום יותר גדול מן המחיר של אתרוג כשר, הסופר קנה את התפילין ויבחר לו אתרוג הדר ויביאהו אל ביתו בשמחה רבה ועצומה,

ויהי כראות הרבנית את אישה בא עלז ושמח ואתרוג בידו, שאלה אותו, מאין לקח את מחיר האתרוג ויספר לה. ויתחמץ לבבה ותקרא בחרי אף: לעשיר מאנת למכור את תפיליך והוא רצה לתת לך מכסת כסף שהיתה מביאה הרוחה למצוקתנו, ולסופר מכרתם ובדברה תפסה באף את האתרוג ובלי מושים שברה את הפטמא שניהם נשארו עומדים מדוכאים וכואבים מעתה אין לו לא אתרוג ולא תפילין.

אחרי דומיה מכוושכה אמר הרבי ר' מיכלי ז"ל: "הבעל דבר" רוצה כי מיכל יכעס, מיכל לא יכעס, בבקשה מכוך תני לי כתונת ואלך לטבול עצמי לכבוד יו"ט. הרבי ר' ברוך"ל נתפעל מאד מן הספור וילך ויבא מלא חפניו דינרי זהב למצות הכנסת כלה, לפי השערתי תלויים שני אלה המאורעות זה בזה ואירעו זה אחר זה, זה ביום וזה בלילה הבא אחריו, חרון אף הרבנית אשר גרם לשבירת הפיטם, עשה פגם בנפשה ובגללו נמנעה מכנה ראית האשפיזו בלילה, כלומר הרגשת החיות שהוא משפיע. המשבר כלי מחמתו כאלו עובד עבודה זרה (שבת קה ע"ב) "כאלו" לאו מכוש זה רק "צלא", זהו שרמז הרבי ר' מיכלי ז"ל בתשובתו ה"צל" שנפל על הסוכה עכב את ראית האשפיזו.

(אהלי יעקב)

***

סיפר הרה"ח ר' אלטער טארליע ז"ל מבעלז [להרה"ק רבי ישראל מסאדיגורא] מעשה מהרה"ק רבי יצחק מדדאהביטש זצלה"ה שאמר על סוכה אחת אשר אין בה דפנות רק סכך, והשיב אדמו"ר: מסתמא לא נבנית הסוכה לכתחילה לשם סוכה, ואם בונים לכתחילה לשם סוכה יש גם דפנות .

***

בשנת תקי"ב לפ"ק היה רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדיל מלינסק זי"ע (יודה"ל שכוני עצרת) סכוך על שולחן חותנו [הרה"ק רבי איציק'ל האמבורגער זי"ע] בק"ק בראד, בחג הסוכות בשנה ההיא היה שם גם מרן הבעש"ט הק' זצ"ל, בלילה ראשונה של החג ירדו גשמים מרובים, ולא היה אפשר לאכול בסוכה, ונדברו בבית הג"ר איציק'ל אשר "און ישראל'טשס סוכה רעגנט נישט" (אשר בסוכתו של הבעש"ט הק' אינם יורדים גשמים), ואוה הרה"ק מלינסק ללכת לסוכתו, אך נתיירא מקפידת חותנו הגאון ז"ל, שהיה מגדולי המתנגדים על הבעש"ט הק' כידוע.

ביקש מזו' הצ' מ' בילא ע"ה שתפתח לו את חלון חדרה, ויצא באישון לילה לסוכתו של הבעש"ט הק', ובירך שם על הלחם לישב בסוכה. כשרצה לשוב לבית חמיו, קרא לו הבעש"ט הק' ואמר: יונגערמען יונגערמען נאדיר שיריים (אברך, קח לך שיריים), ונתן לו חתיכת דג, ואמר "צו די קדחת איז גוט פיש" (לקדחת טוב דגים). רבינו לא רצה לאוכלו והשליכו מידו תחת הספסל והלך לו, כשהגיע לבית חמיו אחזתו פתאום החולי הנ"ל ונפל למשכב, מיד הבין שזה מקפידת הצדיק, ושלח את זוגתו הצ' ע,ה, שתלך לפייסו, כשהגיעה לסוכתו של הבעש"ט הק' ואמרה שבעלה נחלה, נטל הבעש"ט את חתיכת הדג שלא לקח רבינו, וצוה לה שתתנו לבעלה ויתרפא, ואע"פ שדג מסוכן לחולי הקדחת, הביאתו לבעלה ואכלו והבריא מיד.

כשנתרפא רבינו נעשה רעש מן המוופת, והגיע הדבר לאזני חותנו הג"ר איציק'ל, ורגז מאד, ואמר לבני הבית "וואס קלערט עטץ איך קאן נישט די זאלבע מעשה טוען, אז ס'רעגנט ס'זאל אויפהערן צו רעגענען, איך קאן אויך אזוי טוען, נאר איך וויל מיך נישט משתמש זיין מיט די שמות, און ער איז דיך יא משתמש, ווערט נישט אזוי איבע'רערש'ט".

באשמורת הבוקר יום א' דסוכות, מצא הבעש"ט הק' את הג"ר איציק'ל ז"ל במקוה, ושאלו "אין סוכה רעדט מען לשון הרע", שהג"ר איציק'ל דיבר על הבעש"ט הק' בתוך סוכתו.

מיד השיב ר' איציק'ל "ווער האט אייך דאס געזאלט זאגן, מיינע קינדער (הבנים שלי) [שהיו עמו] שלאפן נאך, אלא מאי מלאכים, מלאכים רעדן לשון הרע, השיב לו הבעש"ט, אני לא שמעתי מן המלאכים, אלא מכח דיבורו נבראו מלאכים, וכשראיתי את המלאכים הבנתי שדיבר עלי. מאז היה רבינו הולך לאור קדושתו של מרן הבעש"ט הק' זי"ע.

(זרעא קדישא לינסק דף נז)

***

אין גשמים בסוכתו

סיפר הה"ג הרב"צ זצ"ל דהגם דהגה"ק מהר"י מהאמבורג זצוק"ל שהי' אב"ד ורב לא הי' בשלום כ"כ עם הה"ק מוהר"י מדראהביטש זצוק"ל שהי' שם לדיין ומו"ץ, מצד שהה"ג מהר"י מהאמבודג זצ"ל לא הבין להכיר עוד אז בדרך החסידות של כ"ק הה"ק מרן הבעש"ט זצוק"ל,

עכ"ז פ"א בחג הסוכות בעת שירדו גשמים והמתין מה"ט הרב אב"ד זצ"ל מלסעוד סעודת יו"ט עד שיפסקו הגשמים, ושמע מאחד מב"ב שבא הביתה, אשר מדי עברו בשכונת הה"ק מהר"י מדראהביטש זצ"ל ראה אשר בסוכתו לא ירדו גשמים כלל והחסידים אוכלים ושותים שמח ורוקדים ושמחים בשמחת יו"ט, מיד נטל הרב אב"ד מהר"י מהאמבורג זצ"ל את סעודתו והלך לסוכת הדיין זצ"ל, לאכול שמח סעודת יו"ט.

(וילקט יוסף),

***

ידוע שגם אצל נכדו (של הרה"ק הרבי ר מיכלי זי"ע) הרה"ק רבי שלמה מזזועהיל זיע"א, כשהתגורר בזזועהיל ברוסיה וירדו גשמים לא היה נכנס הגשם לתוך סוכתו, וכשהיה בארה"ק, היו רבים ששאלו אותו ע"ז אם נכון הדבר, ולאחד מהצדיקים ששאלוהו ע"ז, ענה בפשטות, הרי כתוב למחסה מזרם ומטר, ולאחר ששאל אותו על דבר זה ענה הרי לא מגיע לי קיתון על פני.

(מלכי בקודש)

***

הנה ידוע דרכם בקודש של תלמידי הבעש"ט זי"ע, שכל אחד היה לו איזה מצוה מיוחד שהיה נזהר בה מאד, ודרכו הקדוש של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, היה להדר מאד במצות אתרוג בחג הסוכות ובמשך כל השנה הניח גראשן אחר גראשן ופרוטה ופרוטה מצטרפת עד

שעלה לסכום גדול, ולפני חג הסוכות כשהלך לקנות אתרוג, שילם סכום גדול שעלה (שאסף) לו במשך השנה, ובזה זכה לאתרוג המהודר ביותר.
(מלכי בקודש)

***

ועיין בילקוט סיפורים ח"ב, שפעם בדרך לקנות אתרוג, באה לפניו אלמנה ובכתה שהיא וילדיה יושבים ברעב וכו', ונתן לה את כל כספו, וקנה אתרוג פשוט ביותר בכמה פרוטות שמצא אח"כ בביתו, והבעש"ט ביקש לראות האתרוג, ואמר לו "מיכל פון וויא האסטו גענומען די יאר אזוי א טייערע אתרוג."

(מלכי בקודש)

***

עובדא ששמעתי מכ"ק אאמו"ר (הרה"ק רצ"ה מרודניק) זי"ע על זקה"ק מוה"ר ארי' לייבוש מטראניגראד (אביו של זקה"ק בעל דברי חיים זי"ע) משנות מגוריו בעיר בראד, שפעם בימי חג הסוכות נשבו שם רוחות חזקות ביותר וכמעט מן הנמנע היה לישן בסוכה, ומ"מ נפשו איוותה לקיים מצות סוכה כדת אבל לא רצה לישן יחידי והזמין אצלו נער חייט אחד שישן איתו בסוכה, לילה אחת הסתערו הרוחות והגשמים ביותר והסוכה היתה מוצפת כולה במים עד שגם הנער הלז לא רצה ללכת אתו, וניסה לשדלו בדברים וברצי כסף וללא הועיל עד שלבסוף הבטיח לו מחצית מחלקו לעוה"ב אם יבא אתו, ונענה לו.

לימים חלה אותו חייט ונפל למשכב והגיע למצב גסיסה, לפתע ראה לפניו את הרה"ק ונכנס אתו בדברים ושאלו אם זוכר אותו מעשה והוא לא זכר מאומה מכל הנעשה עד שנתן לו כמה סימנים ונזכר בכל המאורע, ויאמר לו הנה זה באתי עתה לקחתך אתי להיכלי ותשב שם על ידי ותקבל מחצית שכרי, ואולם הברירה בידך אם תרצה ותוותר על הבטחתי יוסיפו לך שנות חיים, הלה שהיה אדם פשוט ומגושם בחר בחיים ומחל על ההבטחה, ומיד החל להזיע בכל גופו ותוך כמה ימים ירד ממשכבו וחזר לאיתנו.

כעבור משך זמן התבונן בכל מה שקרה אתו ונקפוהו מצפוני לבבו בחרטה והתמרמרות על אשר עשה, וכשנודע לו כי יש לו בן לאותו צדיק בעיר צאנו נסע לזקה"ק והגיש לפניו פתקא ושפך את מר לבבו, זקה"ק שמע את את סיפורו וחיוך קל עבר על פני קדשו – כך שמעתי מפ"ק אאמו"ר, ומפי חסידים אחרים שמעתי שזקה"ק נענה ואמר: נער בליבט נער און מקח בלייבט מקח.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנז זי"ע, שפע חיים יכו"נ)

***

באחד מימי חול המועד סוכות הגיע לשינאווא אדם אחד מוישניצא, לבקש רחמים עבור בנו, הילד הכניס לתומו עדשים לתוך אזנו ולא יכול היה להוציאם, הוא לא סיפר מאומה עד שהעדשים תפחו מהחום והלחות והציקו לו מאד, הבהילו את הרופא, והלה אמר שהעדשים עלו עד לקרבת המוח, ואפילו ניתוח ראש לא יועיל. בליל הושענא רבה, כאשר הרה"ק משינאווא זי"ע אגד את ההושענות בא האיש בזעקה גדולה וקרא לישועה. התענין רבינו ושאל האם מטפלים בילד, ענה האיש שלמרות שהרופאים כבר התיאשו ממנו, מגיע סגנו של הרופא ומנקה את האוזן בכל יום.

פתח הרה"ק וסיפר: מעשה באיש אחד שהתפתחה מורסה בחלל חוטמו, וכבר הגיע אל מוחו, הוא נסע לגדולי וטובי המומחים, לוינה ולברלין ועד לשטוקהולם הגיע, וכולם כאחד התיאשו מלמצוא תרופה למכתו. כששב לביתו מיואש וחולה יעצוהו ידידיו לנסוע לבעלז, אל השר שלום זי"ע, חשב האיש: מה יש לי עוד להפסיד? קם ונסע לבעלז. להפתעתו, הורה לו השר שלום לנסוע ללמברג, ולהבדק אצל ד"ר רפפורט.

חשב האיש מילא אם היה מברכני – ניחא, אבל לנסוע לרופא אלמוני הלא הייתי אצל טובי המומחים והם לא מצאו מזור למחלתי! אבל מה יכול היה להפסיד? נסע האיש ללמברג והלך לד"ר רפפורט, הוא סיפר לו על המורסא שהתפתחה בחוטמו. הורה לו הרופא להרים את ראשו, לקח את מכשירו וגחן להתבונן באף של החולה – והנה נפתח המורסא התיזה קילוח אדיר של מוגלה ודם על הרופא ועל מלבושיו. רגז הרופא ושאל בכעס: "מי שלח אותך לכאן?!" אמר האיש: "הרבי מבעלזא" רקע הרופא ברגלו וצעק: תמיד הוא מעולל לי דברים שכאלו!". סיים רבינו את סיפורו באומרו: ראו נא – רשעים, אפילו על פתחה של גהינם אינם חוזרים בתשובה – למורות שהרופא נוכח במוופת אחר מוופת, וראה בעינו נסים ונפלאות לא שב בתשובה!.

כעבור יומיים בשעת ההקפות, הגיע לאותו אדם מכתב דחוף מביתו שבוישניצא, אשתו כתבה שבהושענא רבה כאשר סגן הרופא ניקה את אוזן בנם נפתחה פתאום המכה באוזן והמוגלה יצאה, וב"ה הוטב לבנם והוא יצא מכלל סכנה. מיהר האיש לספר זאת לרבינו, אבל רבינו אמר לו: "מוטב יהיה לשנינו אם לא תספר ולא תדבר מאומה מכל מה שהיה.
(רבה"ק משינאווא)

***

בעת כריכת ההושענות היה הגה"ק מקאלאשיץ מספר שלוש מעשיות. שתי הראשונות סיפר זקינו רבינו מצאנז בעת כריכת ההושענות בשם רבו הקדוש מראפשיץ זי"ע, והשלישית סיפר זקינו רבינו משינאווא בעת כריכת ההושענות. ואלו הן:

א) בכפר אחד גר יהודי עשיר שהחזיק על חשבונו עשר משפחות תלמידי חכמים שישבו ולמדו תורה בביתו, וגם בנה לו שם מקוה והתפללו המנין אצלו באופן שלא הוזקק מעולם לנסוע להעיר, וגם לעת היצורך שלח את אחד ממשרתיו. לימים התחיל לירד מנכסיו ל"ע, וראוהו מסתובב בעיר הסמוך למרבית פליאתם של התושבים, והיו כאלו שהתלחשו שכפי הנראה נהפך עליו הגלגל, אבל אחרים אמרו: לא כן הוא, אלא עשיר נשאר עשיר... מצבו הורע ביותר עד שלא השיגה ידו די כסף להסיק את המקוה שבביתו ונאלץ ללכת למקוה של העיר עם שאר התושבים. שוב התלחשו האנשים שאם כבר זקוק לילך עמהם במקוה בודאי פסקה עשירותו, אבל אחרים קבעו דזה אינו אלא עשיר נשאר עשיר. כאשר שמע האיש הלז מאי דאמרי אינשי שעשיר נשאר עשיר חזר לביתו והוציא את פנקס חובותיו וקרעו לגזרים באומרו: עשיר נשאר עשיר.

ואיכא למילף מזה לימוד זכות שחזקה הקודמת של כלל ישראל מכריעה את הכף הזכות אף נגד השכל ודוחה את כל העוונות.

ב) פעם נאספו נכרים אצל הכומר ובקשו ממנו שיוציא חוק שכל המשתכר ענוש יענש, למען לא ירד כל מכוונם לטמיון. ענה להם הכומר שלפני כן בריצונו להשתכר בעצמו כדי להוודע מה טיבה של שיכרות, ואחר כך יוציא הפקודה. הכומר שתה עד שנשתכר, והתגולל ברחובות ברפש ובטיט. למחרת חזרו אליו הנכרים לשמוע מה שהוחלט בדבר החוק. אמר להם הכומר לפי דעתי אין צורך להענישם כי מעצמם הם נענשים בזה שמוטלים באשפתות בבוז.

וכנראה שכוונתו בזה ללמוד זכות על כלל ישראל שאין צורך להעניש החוטא כי טומאת החטא והזוהמא שמשוקע בו זה בעצמו העונש.

ג) פעם הלך יהודי מחוץ לעיר לקיצור ערבות להושענות. פגע בו ערל – ומכו"ח (רבי איציקל זי"ע) שמעתי שאותו ערל היה שד, ושאל לו: מה זה בידך? ענה: הושענות. אמר לו הערל "מאב וויערטשבא" [=אמור ערבה], בלשון פולנית השיב האיש: לא, אלא זה הושענא.

וכה התווכחו פעמים אחדות עד שלבסוף עזב אותו הערל ולא היה יכול להרע לו מכיון שעכוד בשלו לומר דוקא הושענא.

ויש להעיר על זה ממש"כ בס' סגולת ישראל מע' ד' אות ל"ג וז"ל: קבלה מצדיקים שמי שרוצה ליצאת לדרך שמאוד מסוגל ליקח עמו לדרך הושענא שלו. וכן איתא בספה"ק מנורת המאור נר ג' כלל ד' שהושענא מסוגלת לשמירה בסכנת דרכים.

(כ"ק מורן אדמו"ר מפשעווארסק זצוק"ל י"ג אורות ח"א עמ' שפ"ט)

***

זורקין הערבה על ארון הקודש.

יש לומר דמשום הכי זורקין את הערבה אחר הנטיה על ארון הקודש, כי איתא בגמרא (מכות כג.) **"ונקלה אחיך לעיניך", כיון שלקה הרי הוא**

כאחיך, ע"כ אחר שלקה אותה הערבה הדומה למי שאין בו כלום, לא תורה ולא מעשים טובים, אבל כיון שלקה הרי הוא כאחיך, ועל כן זורקין אותו על ארון הקודש.

(דעת שלום להרה"ק משאץ ז"ע)

***

שמיני עצרת – שמחת תורה

עצרת

פעם היה עלירת גשמים, ובאו בבקשה אל הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זצוק"ל שיפעול שירד גשם. לזה הרה"ק שינגנו את הפיוט "אף בני אתם" שבתפילת גשם. כשגמרו פעם ראשון, לזה לנגן פעם שני, ואח"כ לזה עוד שינגנו פעם שלישי, ואז התחיל לירד גשם.

(מאורי אור בשם הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זצוק"ל)

***

שמיני רגל בפני עצמו הוא לענין פז"ר קש"ב (סוכה נח.)

זקיני כ"ק מרן מוהר"ש ז"ע היה אומר: את גודל מעלת ויקר ערכם של הריקודים בשמחת תורה אין לי רשות לגלות. ברם, זאת אוכל להגיד שכל התפילות והתחנונים וכל מיני בקשות של בני ישראל מכל השנה והתפילות של הימים הקדושים האלה שלא היו כראוי ולא עלו לרצון לפני אדון כל, וכן התקיעות שאנו תוקעים – בזה היום נאספים יחד ועולים לרצון לפני אבינו שבשמים על ידי הריקודים. וזה הרמוז בגמרא: שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב ובזה מרומז הענין הנ"ל: כל התפילות הפזורות של כל ימות השנה שאין להם עליה – יקשיב להם השם יתברך ביום זה, פזר – הפזורות, קשב יקשיב.

(כ"ק מרן מוהר"א זי"ע מבעלזא)

***

שמחת תורה

הרבי מקוצק זצ"ל פירש ענין שמחת תורה, כי לאשר שיש בימים אלו לישראל שמחה מניחין השמחה בתורה.

***

ביום השמני עצרת תהיה לכם (במדבר כט לה). היינו לעצור ה'לכם' ונגיעה עצמית. הרבי ר' בונים זצ"ל הזהיר לחסידים שביום שמיני עצרת יתפללו הכל בציבור, ובזה יתוקנו כל התפלות יחידים אשר התפללו בכל השנה.

(ליקוטי הרי"ם)

***

ביום שמיני עצרת שאל, מפני מה אומרים בכל ז' ימי חג הסוכות בהאושפיזין "אברהם יצחק יעקב משה אהרון יוסף ודוד", ואין מזכירים את שלמה, ובשמיני עצרת אומרים במי שבירך "מי שבירך אבותינו אברהם וכו' דוד ושלמה", ואין מזכירין את יוסף. והענין הוא, כי יוסף הוא בחי' משפיע, ומדת משפיע הוא להשפיע לכל אפילו לאומות העולם כדכתיב (בראשית מב, ו') ויוסף הוא השליט הוא המשביר לכל עם הארץ.

והנה בכל ז' ימי הסוכות היו מקריבים שבעים פרים נגד ע' אומות (סוכה נה:) בכדי שיהיה גם להם קיום לעורך העולם, כמאמרם (במ"ר פ' ג') אילו הו ידעים האומות מה היה המקדש יפה להם, קסטריות היו מקיפים אותו כדי לשומרו וכו'. על כן מהעורך להזכיר את יוסף בסוכות כי מדתו היא להשפיע לכל כנ"ל. אמנם בשמיני עצרת אמר הקב"ה עצרו לפני יום אחד וכו' אני ואתם שמחים (סוכה נה). וזה פירוש הכתוב (במדבר כט לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם, היינו שהשפע תהיה נעצרת לכם לבל תלך לשום מקום, ושלא ישלטו בה ידי זרים ותהיה רק לכם, על כן מהעורך להזכיר את שלמה, שהוא נמשל לגפן שאינו מקבל שום הרכבה (ע"י זוה"ק פ"ח קט"ו), וכמאמר הכתוב (דברים לב, יב) ה' בדד ינחנו, בב' דלתי"ן, בכדי שילך השפע רק לכם- לכנסת ישראל אמן כן יהי רצון.

(עירין קדישין)

***

פעם אמר: העיקר הוא ביום זה אהבת רעים באמת, ולרדוף אחר השלום, והסימן לזה שברוב העולם שביחים ביום הקדוש הזה מחלוקת וקטטות ומריבות. כי איתא מה שיש בדעתו ובדיבור ובמחשבה של כל אחד ואחד ביום הזה, כך הוא כולא שתא, ומההוא יומא מתברכין כולא יומין כנודע (עי' תיקו"ז כט. ובזוה"ק לו לב.). ואמר, שצריך האדם בזה היום לקיים כל התורה כולה, ובזה יוכל להתברך כולא שתא, אבל לא כל אחד יכול לזכות בזה. על כן אני אומר, התקנה לזה שיוכל לקיים כל התורה כולה, הוא לקיים מצות "ואהבת לרעך כמוך" שזהו כלל גדול בתורה (נדרים ל:) וכפלו קיים כל התורה כולה. ולכן הס"מ ר"ל נוטה על זה ביום הקדוש הזה שיהיה מ"ו מחלוקת בישראל, כדי שלא יוכלו לקיים המצוה הגדולה הנ"ל שהוא ככל התורה כולה.

וזהו שאיתא בגמרא (שבת לא.) שבא נכרי אחד לפני הלל ואמר לו גיירני על מנת שתלמדני התורה כולה על רגל אחת, והשיבו ואהבת לרעך כמוך, פירוש שכוונתו היתה על אותו הרגל שהוא יום שמיני עצרת, שהוא רגל בפני עצמו כנודע (סוכה מח.), וביקש שיאמר לו איך יתנהג ברגל הקדוש הזה וממילא יעזרהו הש"ית שכל השנה יגלל מכל עוון. והשיב לו הלל ואהבת לרעך כמוך, מה דעלך סני לחברך לא תעביד, פי' עיקר הנהגתך ביום הקדוש הזה הוא אהבת ישראל ואהבת רעים ואידך פירושא הוא, כי בזה תלוי כל התורה כנודע.

(עירין קדישין)

***

כ"ק אא"ז הרה"ק מרוז'ין אמר, שיום שמיני עצרת הוא יום הגדול שבכל השנה, והוא יסוד כל השנה.

(דעת משה, שמחת תורה)

***

אאזמו"ר מרוז'ין זצלל"ה אמר: שמיני עצרת הוא אושפיזא של שלמה המלך.

(תפארת ישראל טשורטקוב)

***

ביום השמיני עצרת תהיה לכם.

י"ל בדרך צחות והוא קרוב לדרך האמת, מעשה רב שהיה בימי הרה"ק הבעש"ט זצ"ל. שפעם אחת נעצרו הגשמים, והיו גוזרים תענית, וזעקו בתפלה ובתחנונים הרבה ולא נענו. וראה הבעש"ט ביניהם איש אחד מעמי הארץ ופשוטי עם שהיה אומר פרשת קריאת שמע, וכשהגיע לפסוק "ועצר את השמים ולא יהיה מטר" היה אומרו בגודל הכוונה ובבכי וזעקה הרבה. ושאל אותו הבעש"ט זצ"ל, מה היתה כוונתך באמרך הפסוק הזה, והשיב לו שהיה מכוון פי' הפסוק "ועצר את השמים" שהשי"ת יעצור ויסחוט את השמים העליונים, ע"ד עצירת הזיתים והענבים, ואז "לא יהיה מטר" כלל בשמים, כי אם שירד הכל למטה לארץ, וכן "ואסחוט אותם" (בראשית מ, א) תרגומו ועצרית. ונענו כל העם ע"י תפלתו זאת וירד להם הגשם לברכה,

שהבורא ית"ש הוא הבוחן לבבות ויודע נסתרות ורחמנא ליבא בעי, ע"כ ערבו עליו דברי האיש הזה יען היותם בגודל כוונת הלב באמיתיות ופנימיות לבבו וענהו בתפלתו.

ובזה יש לרמז ג"כ במקרא שלפנינו, "ביום השמיני" לשון שמנוניות, שיושפע אליכם כל מיני שפע טוב, ויתחדש לכם שנה שמנה מכל מיני השפעות טובות, וזה שגמר אומר "עצרת תהיה לכם", שכביכול יעצור ויסחוט השפע מעולמות העליונים, ומשמי השמים הפנימיות העליונים. "לכם" ישראל קדושים לבד, ולא לזרים חס ושלום, אכי"ר.

(באר משה)

***

שלושה זמנים לתפילה.

האדמו"ר רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל ראה דברי תורה בכתי"ק מהרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב שהיה מונח אצל הגה"צ רבי דוד הורוויץ אבד"ק פשעיצלאוו,

והיה כתוב שם בשם הרבי ר' אלעזר מליזענסק, שיש בשלשה זמנים בשנה עת רצון להתפלל היינו על דברים גשמיים, הא' בעת סעודת מלוה מלכה, הב' ביום שמיני עצרת, והזמן הג' הוא זאת חנוכה או אחרון של פסח.

והסביר הדבר, במשל למלך שבא לבקר בעיר אחת, ואף שתושבי העיר עניים היו אף על פי כן טרחו ועמלו להבין קבלת פנים וסעודה מפוארת כראוי וכנכון לכבוד המלך על צד היותר טוב, עד שלא היה ניכר גודל דוחקם ומחסורם. אבל כשהגיע הזמן שהמלך עמד לעזבם וללכת לדרכו, אז נפלו לפניו והתאוננו על גורלם המר ועל גודל עניותם, והתחננו לפניו לחוס ולחמול עליהם וליתן להם די מחסורם ולספק צרכיהם. והנמשל הוא, שבשבתות השנה או החגים כאשר המלך ית"ש מופיע אצלנו ביקרו, אנו מכבדין אותו ביקר וגדולה וכבוד ותפארת ואינו ניכר המחסור והלחץ זו הדחק השורר אצלנו, אבל במוצש"ק וכן בשאר זמנים הנ"ל שהן ימי אחרון של החג, כאשר עומד המלך יתב"ש להפרד מאתנו, אז מסוגל העת להתפלל ולבקש מנגנו כל הצטרכיותינו.

(י"ג אורות)

***

שמחת תורה מהפך הדין של הימים הנוראים.

פעם נסע איש חסיד אחד להרה"ק החוזה מלובלין לימים הנוראים, וכשעבר ליתן שלום להחוזה אמר לו הרה"ק שיסע חזרה לביתו. חשב האיש בדעתו אולי לא הבין כוונת רבו, והחליט להתראות עוד בפני הרבי, ואם יאמר לו הרבי שנית שישוב לביתו אז יבין שזהו רצון הרבי, ואכן בא שוב לפני רבו, ושאל לו הרה"ק מלובלין: ביסט נאך אלץ דא, ומשראה החסיד שרצון הרבי שיסע הביתה, נתמלא בצער ובלית ברירה שם דרכו לשוב אל ביתו. בדרך נטה אורח ללון בבית קרעטשמע אחת, ופגע באחוזת מרעים חסידים אשר שמו פניהם לנסוע להרבי מלובלין ושתו לחיים ורקדו בשמחה גדולה, נצטרף החסיד לריקודם, ומשישמח שמחה גדולה ייעצוהו החסידים לחזור להרבי, ועשה כדבריהם. משראהו הרבי מלובלין שמח עמו מאד, ואמר יואס חסידים קענען מיט זייער שמחה קען נישט א פועל ישועות, (מה שחסידים יכולים לפעול ע"י שמחה, אפי צדיק אינו יכול) ואמר פשר הדבר אשר היה לפניו, כי ראה על החסיד הזה שנגזר עליו לגוות ר"ל ולכן שלחהו מעל פניו, כי לא רצה שיושבת שמחת יו"ט אם יגוות כאן, אבל השמחה גרם שקרע הגזר דין אחר חיתום, וזכה לחיים ארוכים. – כ"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע נהג לספר מעשה זו בכל שנה בליל שמיני עצרת, והיה מסיים זהו הענין של שמחת תורה, שאחרי כל העבודה של הימים נוראים ואחרי שיצאו כבר הפתקאות והחתימות, אנו שמחים שמחת התורה, כך שאפילו אם לא יצא ח"ו לטובה, אפשר להפך הכל לטובה ולברכה ע"י כח השמחה.

(זכות אבות)

***

עניין ההקפות, שבכל ימי הסוכות מסבבים אנו את הספר תורה עד שמיני עצרת, ובשמיני עצרת מסבבים את (עם) הספר תורה אותנו, כי עיקר המותם הוא בשמיני עצרת כידוע, ועד שמיני עצרת אנו מסבבים את הס"ת ומבקשים כל הטובות מאת השי"ת, דהיינו הס"ת, והסיבוב הוא בבחינת תפילת עני המסבב על הפתחים, ובשמיני עצרת כבר נעשה החתוס לטובה, ומעתה כביכול מסבב אותנו כעני הסובב על הפתחים, לבקש מאתנו שנהי' טובים מעתה והלאה, בכדי שנוכל לקבל כל הטובות, והוא יקבל מאתנו כל הנחת רוח, ול"ל.

(דברי ישראל, ליקוטים בסוף הספר)

***

על ידי הריקוד והשמחה ממלא הקב"ה כל משאלותיו. בבא השמחה הגדולה בשמע"צ ואיש הנלבב אינו חושש לנפשו לדאוג מה נעשה בדינו, רק מרקד ומרנן בכל עוז בשמחת המלך כביכול ביחודא שלים, וכראות המלך ית"ש אז מוחל לכל אחד ואחד גם אם נגזר עליו ח"ו דבר מה, וממלא כל משאלותיו.

(שער יששכר מאמר זמן שמחתנו)

***

ריקודים ונענועים במקום כף הקלע. הרה"ק ר' אלטר מדזיקוב זצ"ל היה רגיל לומר שענין הריקודים הוא, שהם נגזר ח"ו על האדם ונשמתו להיות נע ונד בכף הקלע, אזי יכופר על זה על ידי הריקודים שמתנענעים ומסתובבים מצד לצד. (צל הקודש)

***

מי שמבזה עצמו לכבוד התורה זוכה להיושע בבנים.

שמעתי בשם כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בעל "ישמח משה", שראה באיש אחד ששמח עצמו מאד מאד בשמחת תורה, ועשה מעשים משונים לכבוד התורה מחמת שמחה, עד שכמעט היה נראה שיצא מדעתו, שעשה מעשים שהמה בזיון לאדם שעושה את מעשיו ביישוב הדעת, ואמר אדמו"ר זי"ע, דמיכל בת שאול מחמת שביזתה לדוד המלך ע"ה, על שביזה עצמו לכבוד התורה, היה עונשה דלא היה לה ולד עד יום מותה, וכיון דמידה טובה מרובה, ממילא מי שמבזה עצמו לכבוד התורה, ראוי שיהיה לו ישועה שיזכה לבן זכר, ונתקיימו דברי אדמו"ר זי"ע, שבאותה שנה נפקד האיש בבן זכר.

(אמונת משה – אלכסנדר)

***

על ידי הקפה שישית נושעו בבנים.

הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע אמר באמצע השנה להרבה אנשי שלומו שהיו נצרכים לישועות גדולות, שיבואו עליו על ימים אחרונים של חג הסוכות ויהיו אצלו בעת ההקפות, ואני יודע ברור משמונה חשוכי בנים שנושעו בעת ההקפות, שציוה הרה"ק לכבדם עם הקפה שישית.

(אמרי פנחס)

***

המלאכים משפיעים מיני השפעות בהקפות. אדמו"ר זצוק"ל אמר שבכל הקפות מקיפים עם ישראל ג"כ מלאכי מעלה, השלוחים המביאים ההשפעה דקדושה לעולם הזה, ולכל מין שפע יש מלאכים אחרים. מלאכים המשפיעים חסד להקפה א', מלאכים המשפיעים שמירה להקפה ב', מלאכים המשפיעים רחמים להקפה ג', מלאכים המשפיעים כח הניצוח להקפה ד', מלאכים המשפיעים חן להקפה ה', מלאכים המשפיעים כח התולדה להקפה ו', מלאכים המשפיעים עושר וכבוד להקפה ז'.

(אמרי פנחס)

***

הקפה מלשון הלוואה

אדמו"ר זצוק"ל אמר שהשם הקפות הוא מלבד מה שמורה על פעולת ההקפה, מורה ג"כ על משמעות ההלוואה על דרך שאיתא (אבות ג' ט"ז) החנוני מקיף, כי השי"ת מלוה לאדם על השעה הזאת אור התורה, שמשה רבינו ע"ה התענה על זה ארבעים יום וארבעים לילה ועלינו לשלם הלואה זו מעט מעט בכל השנה. (אמרי פנחס)

***

פעם בליל שמחת תורה ערך הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע את ההקפות בשמחה ובהתלהבות עצומה יותר מרגיל בכל שנה ושנה, ובנו הרה"ק ר' משה אליקים לא הרהיב עוז בנפשו לשאול אותו על כך, אך חתנו רבי עזרא אב"ד גרעניץ הרהיב עוז ושאל אותו, מה יום מיומים, השיב לו המגיד, כי אביו רבי שבתי יושב בגן עדן בהיכל אחד עם התנא רבי יוחאי אביו של התנא האלקי רשב"י, והיום ביקש רבי יוחאי מר' שבתי שיקחהו עמו אל ההקפות של בנו, ובעד זה יקח את ר' שבתי בל"ג בעומר אל הילולת בנו רשב"י, וכן עשה, וכיון שר' יוחאי בא ועמד אצלי עם אבי, היה לי סיוע מקדושתו לערוך את ההקפות בשמחה ובהתלהבות יתירה.

(שפתי קודש)

***

פעם אחד בשמחת תורה איחר מאד הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זצ"ל בעל זרע קודש, לבוא לבית המדרש לבית המדרש לעשות ההקפות, וכשבא לבית המדרש לעשות ההקפות, התחיל לנגן ניגון חדש אשר לא שמעו עוד מימו, והיה פליאה גדולה בעיני העולם, ואח"כ סיפר להם סיבת הדבר: כי בהיותו בביתו קודם שבא לבית המדרש, בא אליו אחד בבכיה גדולה שיעשה לו טובה, כי זה כמה מאות שנים שאין לו מנוחה והולך הוא נע ונד והוא בצער ובצרה גדולה כי עוונותיו רבו למעלה ראש, וכל אלו המלאכי חבלה שנבראו מעוונותיו הם מיצערים אותו מאד במכות ופיצעים ושאל אותו הרה"ק מה היה מעשיו בזה העולם, והשיב : כי היה מוזיקאנט, והלך על כל החתונות ומזה היה פרנסתו, ושאל אותו הרה"ק: האם עשית איזה דבר טוב בימי חייך, והשיב לא עשיתי כלום, רק אדרבה לא הנחתי עבירה אחת שלא עברתי עליה ובכה מאד. ואמר לו הרה"ק: שילמוד אותו איזה ניגון טוב, במה ששמח בו חתן וכלה, ולימוד אותו איזה ניגון ובזה הניגון עשה הרה"ק מראפשיץ זצ"ל את ההקפות, ועשה בזה טוב לנשמת הנפטר.

(בלשון חסידים)

***

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט, לה).

ואיתא במדרש משל למלך שעשה סעודה וכו' וכשהגיעו נפטריס מאביהם הוא אומר להם עכשו עוד יום אחד כי קשה עלי פרידתכם. י"ל בביאור המדרש, כי הנה המוסר השכל שצריכים לקחת מכל הימים הקדושים שעברו, דהיינו ראש השנה יום כפור וסוכות, הוא שיהיה אחדות אצל כלל ישראל. כי ראש השנה הוא הסמל של ויעשו כולם אגודה אחת, ויום כפור הוא יום שאין ביינו לא קנאה ולא שנאה, ובמקום שאין קנאה ושנאה אז ממילא יש אחדות, ובסוכות מוריס הד' מיינס, על אחדות, שמצוותם הוא רק כשהם כל המיינס ביחד. ובזה יש לבאר המדרש שאומר הקב"ה לכלל ישראל עכשו עוד יום אחד, שתעכשו אצלכם את ההשפעה שקיבלתם מהימים הקדושים שעברו, להיות בבחינת אחד, דהיינו אחדות, כי קשה עלי פרידתכם, שהפירוד אצליכם קשה מאוד לפני. על כן קחו מוסר מהימים הק' להישאר תמיד בהמצב של אחדות.

(מאורי אור בשם הרה"ק ר' בן ציון י"ל מהארנסטייפל זצוק"ל)

***

הרה"ק ר' אהרן מוטשערנאביל זצוק"ל אמר: אמירת הפיוטים של תפילות טל וגשם הוא סגולה לפרנסה.

(מאורי אור)

***

הרה"ק ר' אלתר מודזיקוב זצ"ל אמר פעם קודם ההקפות בשמחת תורה בשם אביו הרה"ק בעל עטרת ישועה ז"ע, כי הלכה היא שאם גוי נוגע ביין נחשב היין ליין נסך, אע"פ שהוא ואבותיו לא יודעים מהו 'נסך', מ"מ מאחר ועשרים דורות קודם לכן ידעו מהו נסך, לכן גם הוא ע"י מגעו גורם שהיין נהפך ליין נסך. והוסיף ר' אלתר ואמר: הכלל הוא, דמודה טובה מרובה ממדת פורענויות, וכיון שזקנו הק' מראפשיץ ז"ע ידע הקפות מה הם, לכן יחשב הדבר גם אצלנו שאנו עושים ההקפות כמו שצריך ובמדרגות גבוהות ולכן צריך כל אחד המשתתף בהקפות אלו לעמוד ביראה ופחד.

(דברי שלמה יהודה)

***

שמעתי מאדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, ששמע מהרה"ח ר' אברהם דוד שיף שהיה שם בשעת הקפות, בשמחת תורה היה הרה"ק ר' משה'לע שינאווער רוקד אצל ההקפות שעות רצופים כמה מעטער באויר. והרבה פעמים נפל באמצע הריקודין, ומעולם לא נפל הס"ת והמשיך ברקידה. והיו רגילים לבוא שרים ופריצים ראות איך שרוקד, כי הכירוהו לאדם חלש, עוד בו נשמתו, ושמעו שרוקד כ"כ, לא האמינו ובאו לראות זאת בעיניהם.

(שיח זקנים ח"א)

***

שמעתי מאדוני אבי ז"ל, שפעם חינכו ס"ת חדשה בבית מדרשו של כ"ק אדמו"ר הזקן מטשארטקוב זי"ע, ואע"פ שהרבי היה כבר זקן וחלש לקח הספר תורה בידו לרקוד בשמחה של מצוה. באמצע הרקידה ניגש אליו אחד מהחסידים והציע לקחת הספר ממנו בחשבו שכבד הספר לרבי. אולם הרבי סרב לתת לו התורה ואמר אליו: א פלא, דוכט זיך אז ס'איז שווער, נאר אז מען האלט עס גאר פעסט, איז זי גאר לייכט (זה נדמה שזה קשה, אך אם מחזיקים זאת בחזקה הרי זה קל מאד). וכוונתו, שאמנם כל ההתחלות קשות, אבל אחר שמקבלים על עצמו לקיים את כל דברי התורה, אין זה קשה.

(מעדני יוסף ערך תורה)

***

עם הארץ אחד שמח מאד בשמחת תורה, והיה מפזז ומכרכר בכל עת, ויאמר אליו דיין א' מה אתה שמח כל כך על התורה שלמדת, הרי אין לך חלק בתורה שבכתב ולא נחלה בתורה שבע"פ ולשמחה מה זו עושה, ויען ה'עם הארץ' בחכמה, אני מתודה ביום הכפורים ומוכה על לבי ואומר על חטא וכו' בכפת שוחד, האם לקחתי שוחד מעולם, הן לא דיין ולא בן דיין אנכי, כבודו לקח שוחד ואני אתוודה.

אכן כל ישראל ערבים זה לזה, כבודו לקח שוחד ואני אתוודה, וכן אני שמח על מה שכבודו למד תורה.

(שפתי חכמים)

***

הרה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע הקפיד מאד שלא ישיחו כלל בביהמ"ד בעת ההקפות, והיה המנהג בעת שמחת תורה והקפות שנאספו לבית מדרשו המונים בני העיר שכבר גמרו תפילתם וסעודתם, וכמובן בין אוכלסין מרובין כאלה היו גם אנשים שלא ידעו לערוך קדושת הזמן, והיו מרבים בשיחה עד שבלבלו יצועו של אותו צדיק, והרים רבינו קולו באזהרה חמורה עוד קודם שהתחיל הקפות: שלמען השם יזהרו מלדבר דברים בטלים בעת קדוש ונורא של יחודא שלים.

כי אין שמחה של הוללות ח"ו, וכל מי שיבלבל אותנו בעת ההקפות ידע כי בנפשו הוא. ואם היה שומע קול צפצוף דיבור באמצע ההקפות צווח עליהם ואמר: דרך ארץ מיחודא שלים ומפני האבות הקדושים השמחים פה עמנו.

(דרכי חיים ושלום)

***

קצירת האומר

מתוך ספר "אבן בוחן" להגאון ר' יעקב מאיר רוזנבוים שליט"א

מצות סוכה בחודש תשרי חג הפסח הוקבע בראשית ימי הקיץ וחג הסוכות בראשית ימי החורף, להקדיש כל ראשית והתחלה להקב"ה.

(ספרים הקדושים).

***

ראשון לחשבון עונות כי חג הסוכות הוא העת והזמן של חשבון הנפש.

(חידושי הרי"מ).

***

אתרוג דומה ללב ולפיכך מדקדקים מאוד באתרוג שלא תהא עליו שום פגימה כי אתרוג דומה ללב, ויותר מכל האברים מסוכנת פגימה וקלקול כלשהי בלב.

(הרה"ק ר' נפתלי מרופשיץ ז"ע).

***

כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל על ידי שמאגדים את ההדס והערבה עם הלולב אז נעשית המצוה בשלימות, לרמז כי בעת שהקטן מתחבר עם הגדול נעשה שלם.

(חידושי הרי"ם).

***

בסוכות תשבו שבעת ימים בוא וראה מה גדולה היא מצות סוכה, שאנו נכנסים בה בכל גופנו ואף עם המגפיים שלנו.

(בשם צדיקים).

***

זמן שמחתנו למה תקנו שמחת תורה בסוף ימי חג הסוכות, כדי להכניס את השמחה בתורה ולעשות התורה תכלית שמחתנו.

(האדמו"ר מקאצק זצ"ל).

***

ביום השמיני עצרת תהיה לכם עצרת תהי' לכם לעצור בקרבכם את כוחות הקדושה, שספגתם בימים הקדושים.

(ישמח ישראל).

***

כיוצא בזה שתהיו עצורים בענייני לכם, הם התענוגים המזותרים לכם.

(בית אברהם).

***

שמחת תורה שמחת תורה משמועתה שמחתה של תורה, ללמדך שלא די לו לאדם שהוא שמח בתורה אלא שהתורה אף היא תשמח בו.

(ר' יוסף בר מבריסק).

***

חביטת הערבה מנהג נביאים קיים לנו מנהג מבטל דין, ובכן אני אומר שמנהג חביטת הערבה יבטל כל הדינים מישראל.

(אדמו"ר ר' מרדכי מלכויטש זצ"ל).

***

הושענא כל שיח תדשא ותושיע כשאדם זוכה, פועל הוא ישועות גם בדיבור בעלמא על כך אנו מתפללים כל שיח אפילו שיחה רגילה תדשא ותושיע תעשה פירות ותושיע.

(הרה"ק ר' נפתלי מרופשיץ זצ"ל).

***

שמחת בית השואבה והלא עיקרה של המצוה היא ניסוך המים מפני מה יחדו את השמחה בשאיבה? מכאן ראיה שהכנה למצוה גדולה היא מעצם המצוה.

(אדמו"ר הב"י מגור זצ"ל).

***

אזמין לסעודתי אושפיזין עילאין יש האומרים שהם רואים את האושפיזין בסוכתם, אני אומר כי יש לי אמונה שהאושפיזין באין אל סוכתי ואמונה ברורה יותר מראיה.

(האדמו"ר מקאצק זצ"ל).

***

והיית אך שמח אך למעט, בא למעט, הוללות ופריקת עול.

(שפת אמת).

***

עצרת תהיה לכם אם תהיו עצורים מתאוות, אז תהיה לכם, שיהא לכם כל טוב וכל השפעות בענייני פרנסה.

(בית אברהם).

***

למען ידעו דורותיכם על כן אמרו חז"ל המצטער פטור מן הסוכה שמופאת צערו אין ישוב הדעת ומצות סוכה יש לקיים בדעת שלמה שהרי נאמר למען ידעו.

(חידושי הרי"ם).

***

מצטער פטור מן הסוכה סוכה מסמולת ביטול היש, אדם מבטל את עצמו עוזב את ביתו ועובר לסוכה וכל מי שמצטער סימן שעדיין לא הגיע לידי מידת ההתבטלות, לפיכך פטור מן הסוכה.

(האדמו"ר מקאצק זצ"ל).

***

שמיני רגל בפני עצמו הוא רגל שכל איש ישראל צריך להתבונן בפני עצמו, האיך הוא נראה אחרי ימים כ"כ קדושים.

(בית אברהם).

***

ויוסיף דעת יוסיף מכאוב כדאי לו לאדם להוסיף דעת אף על פי שעקב זה יוסיף מכאוב.

(האדמו"ר מקאצק זצ"ל).

***

ומותר האדם מן הבהמה אין,
יתרון של האדם על הבהמה כשהוא "אין" כשמחזיק עצמו כאין.

(האדמו"ר מקאצק זצ"ל).

***

ממלך זקן וכסיל
יצר הרע פקח שבפקחים הוא ולמה נקרא שמו כסיל משום שעסקו עם הכסילים.

(חידושי הרי"ם).

***

ויום המות מיום הולדו
יום המות מתחיל מיום הולדו של האדם. בכל יום העובר עליו, חייו מתקצרים ומת חלק כלשהוא מחייו.

(עוללות אפרים).

***

טוב אחרית דבר מראשיתו
טוב שכבר מראשיתו של דבר תחשוב את אחרית דבר, חשוב תמיד על תוצאות מעשיך בראשית פעולתיך.

(מופרשים).

***

כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אף באותו טוב עצמו שעושה האדם יש שמץ חטא מצד איזו פניה וכדומה.

(הבעש"ט הקדוש זצ"ל).

***

אמרתי אחכמה... ועמק עמק מי ימצאנו לכן גבה רוח אינו יכול להשיגה, שאינו יכול לרדת עמוק עמוק.

(אדמו"ר הר' פנחס מקוריץ זצ"ל).

***

וזכר את בוראיך בימי בחרותיך
בימי בחרותיך במועדים בימים שהקב"ה בחר בנו ואומרים בהם אתה בחרתנו, אותו זמן מוכשר לזכור את הבורא. (החידושי הרי"ם).

***

הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטראה זי"ע
"רבי ייבי"
כ' תשרי תקנ"א

רבינו הרה"ק רבי יעקב יוסף זי"ע נולד בשנת תצ"ח לאביו הרה"ק רבי יהודה לייב זי"ע מגיד מישרים העיר ואם בישראל אוסטראה, תלמיד הבעש"ט הק' ולאחמ"כ של המגיד הגדול ממעזריטש, ולאמו שהיתה מפורסמת כצדיקת ובעלת מדריגה.
עם הסתלקות אביו הק בשנת תקכ"ו נבחר רבינו למלאות מקומו במגידות העיר אוסטראה, (כמסופר באריכות להלן)
רבינו נלב"ע בכ' תשרי תקנ"א ונטמן בעירו אוסטראה. השאיר אחריו את ספריו הקדושים, "רב ייבי" על התורה ותהלים, "מורא מקדש" על כבוד בית המדרש וחומר השיחה בו.

המאמר שלפנינו
נערך ע"י **הרה"ג ר' בנימין יצחק אוירבוך שליט"א** מק"צ בנתניה,
שזכה להההדיר את ספרו של רבינו "רבי ייבי" על התורה ותהלים,
ברוב פאר והדר בתוספת המבוא הנפלא על תולדות רבינו.
ותשואות חן לו על נתינת הדברים לפרסום בגליונינו.

גזע מחצב
ארץ גליציא הרתה וילדה, מדינת אוקריינא גידלה שעשועיה, בהושיבה על במתי מרומי אוסטרהא הבירה את הגאון והקדוש רבי יהודא ליב, לעלות ולהתעטר בעיר גדולה לאלקים זו בשני כתרי כהונה, מגיד מישרים במתא, ומורה צדק לקהל מרעיתו.
העיר אוסטרהא הנודעת למשגב בגדולי וגאוני ארץ צדיקים וקדושי עליון מאורי הדורות מראש, שכיהנו שם ברבנות העיר והגלילות, וברבני הקלויזן מלאי הלומדים המופלגים, ושכל בניה אף פשוטים שבה לימודי ה', עדי זכתה לכינויה הנודע "אות תורה" אוסטרהא. שיבצה לעצמה פנינת חן נוספת בינות לאבני יקרתה, בהופעת רבי יהודה ליב בעיר, מה גם עוד זכתה כי שלשלת גדולה של גאונים וצדיקים נשתלשלה ממנו, לכבוד ולהדר לה.
***
דורות בעלי רוה"ק
מגזע קודש דורי דורות מושרש היה יחוסו של רבי יהודא ליב בהגאון מורנו רבי משה זלה"ה, י"ג דורות בעלי רוח הקודש, ויש אומרים י"ח דורות.
***
רבותיו
רבי יהודא ליב היה תלמיד מובהק לחד מגאוני הדור המובהקים ה"ה רבי אפרים מבראד, והרבה לצטט ממנו בכתביו "שמעתי מפי מורי ורבי מהו' אפרים מק"ק בראד".
כמו כן עוד הספיק להתרועע עם תלמידיו של הגאון בעל הטורי זהב, כמו שהעיד הרב הישיש מוהר"ר מאיר אליהו ז"ל מו"צ דאוסטרהא, שקיבל מפי זקני עירו אשר הרה"צ רבי יהודא ליב בבואו לאוסטרהא מצא בהקלויז הגדול זקנים ישישים מופלגים אשר בבחרותם היו מצעירי תלמידי הט"ז ז"ל בהישיבה שלו בהקלויז דפה, והם היו מן השרידים אשר שרדו בעירנו מחרב חמיל וחילו [=בשנות ת"ח ות"ט], ושאל אותם על דרכיו ומנהגיו של הט"ז ז"ל.
***
אליהו הנביא זל"ט בביתו
אודות צדקתו ויראתו של רבי יהודא ליב קיימת עובדא נפלאה. רבי יהודא ליב היה יושב בביהמ"ד יומם ולילה על התורה ועל העבודה במס"נ מאד נעלה, שהיה עני מדוכא וחי חיי צער.
ופעם אחת בערב פסח בבוקר אחר שרפת חמץ, והוא יושב בבהמ"ד כדרכו, וביתו ריקן אין כל. פתאום בא איזה איש זר בלתי מכירו לביתו, ושאל את אשתו היכן בעלך, השיבה בביהמ"ד. אמר לה כי ברצונו להיות אצלם על ב' ימים הראשונים של פסח.
הצדיקת השיבה לו ברוחה הנמוכה, ברצוננו לקבל אתכם בלב ונפש, אכן אנחנו לא נדע מה נעשה גם עבורנו, כי עדיין לא הכננו שום דבר לא בשר ולא יין ולא מצות, שהכיס ריק ואין בו. אז הוציא האיש איזה מטבע מצלחתו ונתן לה, ואמר הא לך מטבע זו ובעדה תקחו הכל. היא לקחה ממנו המטבע והוא הלך לדרכו, רק התנה שימתינו עליו בערב מבלי לעשות הסדר בלעדו. הרבנית הלכה וקנתה כל הנחוץ בעד מטבע זו, וכאשר חזרה לביתה מצאה המטבע זו בצלחתה עוד הפעם. וכן היה ביום ההוא כמה פעמים, כל מה שקנתה בהרחבה גדולה חזרה המטבע למקומה והיה לנס כי איש קדוש הוא.
בעלה הה"צ בערב הוא בא מבהמ"ד, ובראותו כי דורשי ד' לא יחסרו כל טוב, שמח שמחה גדולה. ואחרי אשר ספרה לו הצדיקת את כל, וגם מהתנאי שהתנה האיש הנוכחי שימתינו עליו ומההכרח לקיים דבריו, והמתינו שניהם עד בוש. ובראותם כי לא בא עדיין, והמה יראו לנפשותם פן יגיע שעת חצות ויעבור זמן אכילת אפיקומן, לכן הסיבו על השלחן ועשו הסדר הנהוג עד גמירא, והגה"ק ר' ליב נרדם מעט על השלחן.
ופתאום בא האיש הביתה והתחיל לריב עם הרבנית מדוע לא המתינו גם עליו, וגם בירך להילד רב ייבי שהיה תינוק מוטל בעריסה, ובין כך ובין כך נעלם משם ואיננו. וכאשר ניעור בעלה ולא מצא אותו היה לו עגמת נפש גדול, ובכל זאת שפט בדעתו כי טוב עשה מה שאכל האפיקומן בזמנו, והנסתרות לד' אלקינו.
***
פרי עץ חיים
בבית רבי יהודא ליב והרבנית שהיה ספוג בתורה ויראת שמים בקדושה וטהרה, שם לבלב הניצן הרך הנער יעקב יוסף, ובעודו בקטנותו נוראות דברו בו על מדרגותיו המסולאים.
וכה שח לימים הרה"ק מבענדר בהיותו מתאונן על עצמו, ואמר להמסתופפים בצילו הקדוש ראו נא איך הקדמונים קידשו את עצמם מקטנותם, וסיפר מהרב ייבי ז"ל כאשר היה כבן חמשה או ששה שנים, בשבת קודש באו אנשי עירו ונתנו לו בקבוק יין לילך עמהם מחוץ לעיר והלך עמם. ובאמצע הדרך נעמד ולא רצה לילך, והכוהו, והשיב להם דהיות וכבר הלך יותר משני אלפים אמות [=הם תחום שבת], אין רגליו יכולים ללכת עוד.
וסיים הרה"צ הנ"ל, ראו כי צדיקים הקדמונים איבריהם היו קדושים מקטניהם ועד גדולים, ואנו איננו כן.
***
עם הבעל שם טוב
מסופר כי פעם ביקרו הבעש"ט והרה"ק רבי יצחק מדרהוביטש בעיר אוסטרהא, והלכו יחדיו לבקר בבית הרה"ק רבי יהודה ליב. בין השיטין של שיח שרפי קודש, דיברו אודות גדולת היעב"ץ ה"ה הגה"ק רבי יעקב עמדין בן החכם צבי, ובנו הגה"ק רבי מאיר, ואחיו הגאון רבי משולם זלמן האב"ד באוסטרהא, ונתבטא רבי יהודה ליב כי העולם סוברים שהיעב"ץ הוא "תקיף תקיפין", ולא כן הוא, אלא בזה הוא מסתיר ומצניע פנימיות הליכותיו.
***
דבקותו להרב המגיד ממעזריטש
רבי יהודא ליב הסתופף כתלמיד אצל המגיד ממעזריטש, ופעם כשנסע לרבו לקח עמו את בנו ר' יעקב יוסף שעוד היה צעיר לימים, ובעת נפרד לחזור לביתו ביקש המגיד מרבי יהודא ליב שישאיר את בנו אצלו למשך תקופת מה ולא הסכים. ניסה המגיד לשדלו ואמר לו כי יכול הנו לקחת למשכון את בנו הוא ה"ה רבי אברהם המלאך, אך רבי יהודה ליב סירב והשיב "שירא לעזוב אותו לנפשו מאשתו הרבנית".
***
נכתב בספר
מלבד קרבתו להרב המגיד ממעזריטש כנזכר, נראה כי שיג ושיח היו

לו ג"כ עם הרה"ק בעל תולדות יעקב יוסף, שכן הרב מפולנאי מזכיר דבר תורה בשמו בספרו בפרשת ראה, וז"ל שם, וכמו ששמעתי בשם המגיד רל"י [=רבי יודא ליב] מאוסטרע, איזהו שוטה הלן בבית הקברות (חגיגה ג' ע"ב) שיש כמה קברים מן הרשע הנקרא שוטה וכו', כי כמה פעמים מת וכו', עכד"ק.

ה"תולדות" מביא דברים אלו כמה פעמים בספרו, ודברים אלו מובאים בספה"ק רב ייבי בשם אביו ב"חידושי אמ"ז" בפרשת יתרו. אף דיתכן דבעל התולדות שמע דברים אלו מהרה"ק רב ייבי משם אביו, שכן הלשון הוא שמעתי בשם וכו'.

***

הלחץ זו הדחק

כפי שכבר נזכר לעיל, העניות והדחקות היו מנת חלקו של רבי יהודא ליב וכך קיים בנפשו וחיי צער תחיה. עד להיכן הדברים מגיעים שלא הספיקה ידו די מחייתו, כן נכתב בפנקס דקהילת אוסטרהא בזה הלשון, באזנינו שמענו קול קובלנא של ה"ה הרב הישיש המופלג מ' יודא ליב מגיד משרים דקהלתנו כי מטה ידו זעיר שם דחיקא ליה שעתא טובא, ולא ספיקא ליה בכדי חייו לעת זקנתו, ואלמלא לא נכתב הדין נותן להחזיק ידו בכדי מן קופת הקהל, אך מטה יד בעלי בתים מתמוטטים מנכסיהן למעבד ליה פסיקא דציבורא, ונזרקה מפי החבורה לא נצרכה אלא להעדפה מקופת החברה יתנו לו מעתה בכל חודש ארבעה זהובים, ועל גבאי חודש חיובא רמי לסלק דבר חודש בחדשו ארבעה זהובים להרב המגיד. וזה קבלנו עלינו בחיוב גמור באין לשנות מעתה ועד עולם, השומעים שלום בריא אולם כ"ד אלופי גבאי ח"ק דפה ק' אוסטרהא מצד האדונית הדוכסה יר"ה, היום יום הושענא רבה תקכ"ו לפ"ק".

***

תחת אבותיך יהיו בניך

בחורף האחרון טרם הסתלקות רבי יהודה ליב, קודם חג הפסח, ציוה על בנו רבי יעקב יוסף שיקח את שק החיטים שנשמרו עבור המצות, ויוליכם לבית הרחיים לטחנם לקמחא דפסחא.

רבי יעקב יוסף טען את השק על שכמו והלך, כאשר אביו רבי יהודא ליב עומד מאחריו וצופה בהליכתו, כשהגיע רבי יעקב יוסף באמצע דרכו להר והיה מטפס ועולה בהליכתו. התבטא רבי יהודא ליב בזה"ל "ער קען דאך שוין זיין מיין ממלא מקומי" הריהו כבר יכול למלאות את מקומי.

***

הסתלקותו לשמי רום

בכ"ה לחודש תשרי תקכ"ו ויהודא עלה השמים, ובנו הרב הצדיק מוהר"ר יעקב יוסף הספידו, ונתחמם עליו בקינתו עם מאמר הגמרא (שבת קנ"א ע"ב) מהספידו של אדם ניכר. ככתוב על ספר רב ייבי, הספד על פטירת אבי מורי הכ"מ שנפטר בליל חמישי פ' בראשית כ"ה לחודש תשרי תקכ"ו.

על מצבתו לא הרבו בשבחים ואולי כדי לקיים דברי הצדיק. וכך נחקק: פ"נ הר"ר יהודא ליב במהור"ר משה שהיה מגיד משרים פה ק"ק אוסטרהא נפטר כ"ה תשרי תקכ"ו לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

***

יוצאי חלציו

רבי יהודא ליב הותיר אחריו לברכה מלבד בנו הרה"ק רבי יעקב יוסף, גם את בתו הצדקנית אשת הג"מ רבי מרדכי במוהר"ר אברהם לעמל.

הרב המופלג הותיק מוהר"ר מרדכי היה מחכמי יושבי יעבץ בהקלויז, מופלג ובקי וחריף גדול ספרא ודיינא פה, והוא גיסו של הרה"צ רבי ייב"י ז"ל כאשר חתם עצמו בהסכמתו לספר רב ייב"י שנדפס בסלאוויטא תקנ"ב "מרדכי במוהר"ר אברהם לעמיל ספרא ודיינא דפ"ק אוסטרהא גיסו של הרב המחבר".

על ספר עץ חיים ופרי עץ חיים שנדפסו בקארעץ שנת תקמ"ב חתם עצמו "מרדכי ספרא ודיינא דפה ק"ק אוסטרהא". על ספר "כנפי יונה" "וצמח צדיק" קארעץ תקמ"ה חתם "מרדכי במוהר"ר אברהם לעמיל ספרא ודיינא דק"ק אוסטרהא". על פסק אחד שנמצא תחת ידו חתמו עליו הגאון החסיד מוהר"ר יצחק אייזיק הכהן ז"ל מקארעץ והגאון מוהר"ר אהרן שמואל הכהן מסטעפאן בשנת תקמ"ז, בא הוא ג"כ בחתימתו "מרדכי ס"ד דק"ק אוסטרהא יצ"ו". על ספר "מאיר נתיבים" תקנ"א חתם "מרדכי ספרא ודיינא דק"ק אוסטרהא". על "זוהר חדש" נדפס בסלאוויטא תקנ"ג חתם "מרדכי בא"מ מוהר"ר אברהם לעמיל ספרא ודיינא דק"ק אוסטרהא יצ"ו". על ספר "סוד יכין ובועז" אוסטרהא תקנ"ד חתם מרדכי במוהר"ר אברהם לעמיל ספרא ודיינא. על פסק דין משני הצדדים דח"ק משנת תקס"א שנמצא אצלי, חתם עצמו "מרדכי ספרא ודיינא".

בפנקס החברא קדישא צד שני דף רנ"ה מצאתי "ב"ה הרבני המופלג הותיק החריף ובקי מרדכי סו"ד דפה"ק בא לפני החבורה קדישה דפה קהלתנו לבקש שנכדו הילד הרך הנימול כמ"ר יעקב יוסף שי' בן חתנו הרבני מו"ה שמעי' שיהיה נמנה לדבר מצוה שיהיה כאחד מבני החבורה יצ"ו... יום ט"ז סיון תקנ"ה לפ"ק. וכפי הנראה קראו את שם נכדו יעקב יוסף על שם גיסו הרב ייב"י ז"ל.

***

המגידות באוסטרהא

כנזכר לעיל הועיד רבי יהודא ליב את כתרו לבנו רבנו, שיהא הוא ממלא מקומו בקודש בהוראה ובמגידות. ברם ראשי הקהל וטובי העיר לא היה לבם שלם עם כך, שכן אף שהעריצו והקדישו את רבי יהודא ליב וחפצו למלאות רצונו, ומה גם שידעו כי בן לו לאותו צדיק שעטרה הולמתו. אך כיון שהיה רבינו צעיר לימים כבן כ"ז שנים, לא מלאם לבם לעטרו עליהם למגיד ומוכיח בעיר רבתי עם ודעות כעיר אוסטרהא. מה גם שהיו מדרכיו והנהגותיו שהיה מכסה בסתר עליון וכלפי חוץ נראים כתמוהים. משכן נמנו וגמרו להטיל אדרתם עלי כתפי רבו של רבנו, ה"ה הרב המגיד רבי דוב בער ממעזריטש, וקיוו שיאות הוא לצרף את עיר אוסטרהא תחת דגל מגידותו ולהיות עיניו צופיות הליכותיהם.

כאשר בא הה"מ דמעזריטש לאוסטראה, הכינו בבית הועד דשם סעודה גדולה, וגם להרב ייבי ביקשו על הסעודה, וישבו הם שניהם בראש השולחן וטובי ופרנסי אוסטראה סביב. והנה ידוע דרכו הקדושה של הה"מ הק' דמעזריטש אשר אכל מעוטא דמעוטא כידוע, והרב ייבי זללה"ה היה דרכו הקדושה לאכול הרבה, וישב ואכל כל חלקו אשר נתנו לו, וגם חלק דהה"מ דמעזריטש, כי השאיר הכל כידוע, והה"מ דמעזריטש ז"ל ישב והביט בפניו של הה"מ הק' הרב ייבי זללה"ה כל העת ולא הסיר עיניו מעליו.

קודם ברהמ"ז הביאו להה"מ הק' דמעזריטש קאנסוס [=חוזה, כתב מגידות] מוכן על שמו של הה"מ דמעזריטש, וכאשר התחיל לקרותו וראה שהקאנסוס על שמו, אמר בזה"ל. עס איז דא איין ממלא מקומו, היינו "הרב ייבי זללה"ה".

ושאלו אותו הפרנסים דשם, רבי אחר אכילה כזאת. ענה להם הה"מ הק' דמעזריטש בלשון קדשו על הרב ייבי ז"ל, "ער מעג עסן, אין קאן עסן, אין ווייסט ווי אזוי צי עסן". ותיכף כתבו הקאנסוס על שם הרב ייבי זללה"ה אשר הנהיג עדתו הקדושה באוסטרהא ל"ו שנים.

***

ויוסף הוא השליט

פעם אחת הוצרכה העיר אוסטראה ללאנד רב חדש [רב הכללי], ושמו כולם אל פני הכהן הגדול והק' ה"ר יעקב יוסף זללה"ה הרב מפולנאה, בעמ"ח סה"ק תולדות יעקב יוסף. ובא זללה"ה עם תלמידו ה"ר יעקב שמשון זללה"ה הרב משפיטיווקא, ונסעו ישר להתאכסן בבית קדשו של הרב ייבי ז"ל.

וכאשר נאספו פני העיר ענו אשר כולם מסכימין להה"ק מפולנאה זללה"ה, רק אין ביכולתם לעשות דבר עד שיסכים גם ה"ר שמואל בעל הבית, הדר חוץ לעיר, והוא היינו הרה"ק דפולנאה ז"ל מוכרח בעצמו לבא אליו, כי היה איש גדול והם יראים מאד מלפניו.

והלך אליו לה"ר שמואל בעל הבית עם תלמידו הק' משפטיווקא,

וכאשר באו לפני ביתו נשאר הה"ק דפולנאה בחוץ, והה"ק משפטיווקא הלך לבדו הביתה, וכאשר נכנס לפנים ראה איש זקן [והוא ה"ר שמואל בעל הבית הנ"ל] יושב ומנענע ערשו של ילד קטן, ועל ברכיו מונח ספר המשניות פתוח לפניו ולומד מתוכו. וה"ר שמואל ז"ל לא שעה ולא פנה לביאתו, ולא נתן לו שלום רק ישב ולמד.

והה"ק משפיטיווקא עומד תוך הבית ומביט עליו, וחיכה עד שיגמור פרקו, וכאשר גמר, שאל להרב משפיטיווקא ז"ל, מה טובו וחפצו, והציע לו בקשתו וגם שכבר כל העיר מוסכם על זה, היינו שהרב הק' מפולנאה יתמנה באוסטראה על לאנד רב. וענה לו ה"ר שמואל ז"ל שאינו רוצה בשום אופן. ושאל לו מדוע אינה רוצה, ענה לו, משום שהרב מפולנאה ז"ל הוא קפדן. ענה לו הרב משפיטיווקא בלשון קדשו הידעתם עם מי אתם מדברים, אני יכול ללמוד ש"ס בבלי וירושלמי ספרי תוספתא ומכילתא בעל פה, ואני מקטני תלמידיו. אמר לו ה"ר שמואל בעל הבית, אינני מחליף הש"ס בבלי ירושלמי ספרא ספרי ותוספתא שלכם, בעד פרק משניות הלזה שלי, ואינני רוצה בשום אופן. וראה הרב משפיטיווקא שלא יפעול כלום ויצא לחוץ להה"ק מפולנאה הבעל התולדות הק', במענתו שלא פעל כלום כי אינו רוצה בשום אופן. וחזרו לאכסניא שלהם לבית קדשו של הרב ייבי ז"ל.

כאשר נסעו מאוסטראה הלך הרב ייבי ז"ל ללוותם, וכאשר באו חוץ לעיר, פנה הכהן הגדול הה"ק דפולנאה עצמו חזרה אל פני העיר, והגביה ריסי עיני (כי היו ריסי עיניו גדולים למאוד כידוע) אל העיר, וקרא בקול בזה"ל "אוסטראה שטייט נאך" ואחז לו תיכף הרב ייבי ז"ל בידו, ואמר לו בזה"ל "פולנאהר רב טשעפיט נישט, איך בין דא אין שטאט, דאס וואס איהר האט געהערט א כרוז אויף דעם הימל, "ויוסף הוא השליט" מען האט נישט געמיינט אייך, מען האט געמיינט מיך" כי שמם היה שוה, יעקב יוסף.

***

<u>תורה לשמה</u>

תחילת דרכו של רבינו כנושא תואר רשמי בקהילה, לא היתה סוגה בשושנים שכן בעזוז תוקפו והתהלכו בדרכי חסידות בריש גלי ־ בו בזמן שגלי ההתנגדות היו בתקפם ־ וגם מגדולי רבני אוסטרהא גאוני וקדושי ארץ עדיין לאו כולהו הסכינו שאת אורה.

וכה יסופר אודות הלשנות ורדיפות מהם ניצל רבנו. "ושמענו אשר בעת הזאת היה הרב ה"ר זלמני אחיו של ה"ר יעקב מעמדין זלה"ה רב מארבע ארצות היה יושב באוסטרה והיה רב דשם, והיה מריבה ביניהם, הן הרב ייב"י היה ג"כ מורה צדק. ופעם אחת בא שוחט אחד אחר קבלה שיתן לו הרב ה"ר זלמיני זלה"ה, והשוחט היה עני ולא היה לו ליתן להרב שכר קבלה, כי זאת המעות היה צריך ליתן להרב ולא היה לו, וישב באוסטרה כי היה יודע שלא יהיה לו שום מקום שחיטה בלא רשימתו, וישב זמן רב. ופעם אחת שאל הרב ייב"י את השוחט מה תעשה פה, והשיבו וסיפר לו כל המעשה שאינו יכול ליסע לביתו בלא קבלה והרמנא מהרב מארבע הארצות. ונתן לו הרב ייבי זלה"ה קבלה ולא לקח ממנו פרוטה אחת.

כשמוע הרב ה"ר זלמיני זלה"ה את זאת, קרא את הרב ייבי לדין לפני האדון מהעיר, כי היה לו חוזק [חזקה] מהאדון. ובאו שניהם לפני האדון וקבלם בכבוד, ונתן לכל אחד ואחד כסא לפי כבודם, ולקחו את כובעם מראשם כדרך [המנהג לפני] האדונים הפריצים הקדמונים, וישבו עם כובעם הנקראים יארמילקיס, וכיבד האדון אותם עם משקה מעד, ונתן בראשונה להרב ה"ר זלמיני זלה"ה ושתה כך בהיארמילקי, ואחר כך נתן צנצנת מעד להרב ייב"י זלה"ה ונתן את הכובע העליון על ראשו. ושאל האדון על זאת, מה זה אשר אתם נתתם את הכובע העליון על ראשכם, והשיבו אשר כשצריך להזכיר את השם שמו של הקב"ה צריך לתת את הכובע על ראשו. ואמר האדון להרב ה"ר זלמיני זלה"ה אתם רוצים לדון עם האיש הזה אשר בביתי הוא זוכר שיש לו בורא ואתם שכחתם, הצדק הוא עם הרב ייב"י זלה"ה, ואחר זאת התחיל מריבה ומחלוקת ביניהם וברח הרב ייב"י זלה"ה להרב המגיד ממעזריטש זלה"ה.

וכאשר בא להרב המגיד ממעזריטש זלה"ה אמר לו מקודם, אם היה אביו ה"ר ליב זלה"ה עוזב אותו אצלו, וכאשר ביקש אותו (כנזכר לעיל), לא היה בא לו כל זאת מהרב מארבע הארצות. ושאל לו הרב המגיד ממעזריטש זלה"ה, שמעתי אשר אתה תדבר על הרבנים מארבע הארצות, והשיב לו הן.

[והתנצל את עצמו ואמר] אני עני מאוד וביתי חסר מכל, ואני קם קודם אור הבוקר לילך למקוה, ובביתי בעת החורף קר מאוד, ובא הס"מ בדמות איש ודיבר אלי שאני איני רשאי לקום מהמיטה. ואני איני חש לדבריו ובזריזות גדול אני קם, וידעתי אשר המקוה מלא מכפור, כי המקוה היה בבית החיצון מהמרחץ (א"ה ־ אני ראיתי את המקוה הזאת והיה קוראין אותה המקוה של הרב ייבי).

ולקחתי את חתיכת הברזל לשבר את הכפור מהמקוה, והס"מ הלך אחרי ואמר אלי שאני מהמאבד עצמו לדעת, והביא לי ראיה מספרי וספרא ותוספתא שאסור לי לילך למקוה כזה. והשבתי לו מאין לך הלימוד הזה, הוא רק מהרבנים, ואני איני ירא מהרבנים שלך וממך בוודאי איני ירא, והלכתי למקוה ולא היה שום היזק ח"ו.

ואמר לו הרב המגיד ממעזריטש זלה"ה איך אין אתה ירא ממנו, ראה נא אשר יש לי איזה מכתב לכתוב לו, ופתח לו את הארגז מהמכתבים שלו והראה לו אשר כמה פעמים כתב אליו מכתב והניח את המכתב הזה וכתב מכתב אחר, מחמת שירא אפשר פוגם בכבודו של הרב מארבע הארצות, והיה מונח לפניו כמה מכתבים, ואמר לו הרב המגיד ממעזריטש ראה נא אשר אני ירא ממנו אפשר אני פוגם בכבודו, ואתה צעיר בימים ותדבר עליו.

והשיב לו הרב ייב"י הן אני למדתי בתנו"כ "ירבעם בן נבט", הפסוק הזה סובב על הרבנים. התיבות האלו ירבע"ם הוא ירב על העם, היינו אשר מתגדל על עם בני ישראל קדושים, "בן נבט" היינו נביט הוא לשון דיבור, היינו ע"י דברים בטלים של העמי הארצים הם המה הבעלי בתים המדברים דברים בטלים בבתי המרחצאות, מהדברים האלו נעשה רב. ואמר לו המגיד ממעזריטש זלה"ה אמור עוד להלן, והשיב לו הרב ייב"י "העמיד עגל אחד בדן", היינו כאשר יושב לדין לדון משפט הרב ההוא העמיד עבודה זרה, "ועגל אחד בבית אל", היינו כאשר ידרוש דרש בבית המדרש לפני עם בני ישראל העמיד עגל עבודה זרה. כאשר שמע הרב המגיד ממעזריטש הדברים הללו יוצאים מפי הרב זלה"ה עמד ונשק על ראשו, ואמר לפני העומדים לפניו, הדברים הללו שמעתי מפי הבעש"ט זלה"ה, אך (שמעתי) כאשר אמר הבעש"ט זלה"ה לא גילה אלא מפיו הקדוש לפי, וכאשר יש לך רוח הקודש ודעת להשיג אשר הבעש"ט אמר, אין לך לירא ושוב לעירך.

***

<u>גודר גדר ועומד בפרץ</u>

ככל שנקפו ימים ושנים ואת כל ונוכחת ראו תושבי וגדולי אוסטרהא כי גדול בקרבם קדוש ה', וכי המגיד רבי ייבי בלתי לה' לבדו כל דרכיו והנהגותיו, ויען כל העם אחריו מקודש מקודש. דבריו נשמעו בחרדת קודש בכל שכבות הציבור, ואף אצל עשירי העיר ־ להם לא נשא פנים בתוכחתו ־ העריצוהו והרכינו ראש בפניו, יען ידעו וחלו כי רוח ה' בקרבו ותורת אמת בפיהו.

רבינו לא נשא פני איש עשיר ולא חנף לאדם גביר, מסופר אשר הרב הגביר האדיר בר אבהן ובר אוריין מוהר"ר אבא'לי ראש משפחת הגבירים זוסמאן, היה לו משרת נכרי אצל הסוסים, ופעם אחת ביום השבת השכים המשרת קודם אור הבוקר וגרף את הזבל מן אורוות הסוסים והוביל בעגלה מחוץ לעיר. ואיש אחד אשר השכים אז לקום ראה זאת, וילך להרב ייב"י וספר לו הדברים. ותיכף ביום ראשון אחר שבת הלך הרב ייב"י ז"ל להרב ר' אבאלי לקחת אצלו משכונות על כי חללו בביתו את יום השבת. הרב ר' אבאלי התנצל לפניו כי באמת לא ידע מזה ובלי ידיעתו עשה הנכרי מה שעשה, והפציר בו מאד שיקנוס אותו בקנס ממון אך לא יקח אצלו משכונות כי לבזיון יחשב לו. אבל הצדיק רב ייב"י לא רצה לשמוע אליו ואמר לו כי במקום שיש חילול

השם אין חולקין כבוד... וביותר אצל איש גדול וחשוב כמוהו והיכי דמי חילול השם... ומחויב הוא לעשות זאת למגדר מילתא למען ישמעו ויירא. הרב ר' אבאלי ראה והבין כי צדקו דברי הצדיק ויתן לו משכונות. את המשכונות העמיסו על עגלה והובילו אותם בכל רחובות העיר, והשליח ב"ד הלך לפני עגלה וכרז בקול "המשכונות האלה נלקחו אצל הרב הגביר ר' אבאלי על אשר חללו בביתו את יום השבת".

***

דרשת צום גדליה

אודות קשרי הידידות ששררו בין הר"ר אבא הנזכר לרבינו יסופר עוד כדלהלן. הרב המופלג נדיב ושוע מוהר"ר אבא'לי הכהן כשמן תורק שמו נודע ומפורסם בישראל, מופלג גדול בתורה ועשיר מפורסם בתבל, זכה לשני שלחנות תורה וגדולה במקום אחד עולה, ירא ה' באמת גבר דחיל חטאין אוהב ומוקיר רבנן, ואם כי לבו לא הלך אחר דרך החסידים בכל זאת ידענו כי היה אוהב ומכבד את הרב הצדיק מוהר"ר יעקב יוסף ז"ל מ"מ דפה. זקני עירנו ספרו לנו אשר בכל שנה בתענית צום גדליה היה הולך הרב ייב"י לדרוש ולעורר תשובה בבהכנ"ס עיר חדש דפה, מקום מושבו של הרב ר' אבא'לי, ואחר הדרשה התפלל שם הרב ייב"י תפלת מנחה ומעריב, והרב ר' אבא'לי קרא אותו לביתו וכיבד אותו בחמי הקאפע ובמיני פרפראות, ואח"כ העניק לו מתנת כסף לפי כבודו ורוב עושרו. וצדקת פזרונו בישראל ידוע לכל בני עירנו אשר עד היום יזכירו את שמו בהדרת כבוד ונקרא בשם "ר' אבא'לי דער גרויסער". וזכה לבנים וחתנים מופלגים בתורה יראי ה' ההולכים בדרכיו אדירי העושר מפורסמים בתבל, והתחתן ובא בקישורים עם גדולי דורו המפורסמים פארי היחס ורמי המעלה, ביניהם חתנו הרב הגאון המפורסם מוהר"ר חיים הכהן ראפופורט אב"ד אוסטרהא בעל שו"ת מים חיים, אשר בא בהסכמה על ספר רב ייבי באוסטרהא תקס"ח.

***

מקום צקון לחשו

רבינו קבע מקום תפילתו בבית חומה ישן אשר הקדיש בזמנו הקצין ר' שמואל ר' יעקב'ס מאוסטרהא ללומדי תורה, וספרים יקרים היו שם מה שנדב הר"ר שמואל הנ"ל ליושבים לפני ה'. ושם ישבו לומדים מופלגים וחסידים ואישי מעשה ועסקו בתורה יומם ולילה.

והרב החסיד המפורסם מוהר"ר אשר [צבי] קוריצער ז"ל מגיד מישרים מאוסטרהא בעמ"ח "מעין החכמה" נתגדל שם בימי חורפו, שם התפלל ואח"כ ישב ולמד כל היום עד אחר חצות לילה, כן עשה מידי יום ביומו. וסיפר זקן תורני אחד הנאמן בדבריו, אשר פעם אחת אחר חצות לילה כאשר רצה רבי אשר צבי ללכת לביתו, בפתחו הדלת שמע קול מדבר אליו "חבי כמעט רגע עד יעבור זעם", וסגר הדלת. ולא עברו רק רגעים אחדים וירא רבי אשר בעד החלון אשר גדוד של חיל פולין עברו דרך שם, ולו פגעו אותו בדרך, הדבר נעלה מכל ספק שהיו הורגים אותו, כי נקל היה אז לעם פולין לשפוך דם יהודי חנם.

שם התפלל הרב הצדיק הקדוש הרב ייבי, ומאז ועד עתה קוראין את הבית כנסת על שם הרב ייבי, "דעם רב ייבי שוהל" או ר' יוסילס שוהל". ומזה נראה גודל חביבותו של הצדיק הקדוש הזה על אנשי אוסטרהא, כי הגם שרבי אשר צבי קאריצר הנ"ל קרא תגר על זה, ואמר שיש בזה משום גוזל את המת, אעפ"כ לא הועיל כלום, ונקראת על שמו של הרב ייבי. ולא זכו לזה רק הוא ז"ל, והמהרש"א ז"ל, שהעבירו לכנות את הבתי כנסת על שמותם הגם שהם לא בנו אותם, רק משום כבודם שהתפללו בתוכם.

כמו כן הרב ר' יודל חסיד מאוסטרהא יסד חברה משניות בביה"כ זה, שהתקיימה עד חורבנו. וכן הספרים מעזבונו של הנגיד המופלג הרבני מוהר"ר מרדכי במוהר"ר גרשון הובאו "ביתה יוסף "לרב ייבי'ס שוהל.

במשך הזמן ששימש רב ייבי כמגיד באוסטרהא כהנו במגידות גם הגה"ק רבי אשר צבי בעמ"ח "מעין החכמה" אף הוא מתלמידי המגיד ממעזריטש, וכן המגיד מוהר"ר רבי נחמי' במוהר"ר ליב ועוד. וכך נמצא כתוב בפנקס החברא קדישא דף ק"א "עלה במוסכם שולחן מלא, שאלו האנשים הנקובים בשמותם שייכים להקיצבה מהחבורה קדישא שיתן להם בכל חודש, להרב המגיד ר' נחמיה ארבעה זהובים, להרב המגיד ר' יוסף [=ה"ה רבינו רב ייבי] שלשה זהובים, להמגיד ר' גרשון דק"ג [=קראסני גורא, אזור נפרד בעיר] שלשה זהובים.

***

רבותיו הקדושים

מסורה סמוכה וברורה היא כי זכה רבינו לחזות ולקבל ממרן הבעש"ט זי"ע, ומלבד כך הוה נמי מילתא דמסתברא הן מחמת השנים שהיה כבר עשרים ושתים שנה בהסתלקות הבעש"ט לשמי רום, וכן גם המקום גורם, היותה של העיר אוסטרהא לא במרחק רב כ"כ ממעזבוז, ושיירות מצויות. ומסופר גם כי לעוצם דביקותו בהבעש"ט, נתן לו רבינו קופסא של בשמים מכסף טהור בצורת דג, וחקק בו זכרון התקשרותו עדיו.

להמגיד הקדוש ממעזריטש התקשר רבינו בקשר אמיץ וחזק, והיה מגדולי תלמידיו. כבר בילדותו ˘ כמסופר לעיל ˘ זכה להסתופף בצל היכלו, והיתה שימת עין עליו לטובה, וגם לאחר פטירת אביו, היה זה המגיד הקדוש שהושיבו למלא מקום אביו במגידות וכנזכר לעיל בארוכה. רבינו מביא בספרו הקדוש מדבריו בלשון "כמו ששמעתי מרבי ומורי" כשנראה מוכח דהכוונה אליו (ע' קפיטל ו' על פסוק יגעתי באנחתי).

***

מעיד בשמו

כמו כן נזכרת עדות שמסר רבינו בשם רבו המגיד, בספר הרמח"ל "קל"ח פתחי חכמה" (קארעץ תקמ"ה) המעוטר בהסכמת רבינו, כתב שם המביא לבית הדפוס וז"ל, וחזי מאן גברא רבה דקמסהיד עליה ה"ה הרב המופלא והמופלג בתורה ובחסידות כמו' יעקב יוסף מגיד משרים דק"ק אוסטרהא עדותו בחותמו על ההסכמה זכה לו, וכאשר שמעתי מפיו ולא מפי כתבו ששמע מפה קדוש בוצינא קדישא נשמתו בגנזי מרומים ה"ה כבוד שמו מוהר"ר דוב מ"מ דק"ק מעזריטש, שאמר על המחבר הזה "שאין דורו היו כדאי להבין צדקתו ופרישותו, ולכן רבים מבני עמינו מגודל חסרון דעתם דברו על צדיק עתק אשר לא כדת", וחזי מאן גברא רבה קמסהיד ה"ה הרב הנ"ל אשר שמעו הולך למרחוק וגדולים צדיקים במיתתם וכו', וכדאי הוא לסמוך עליו, עכ"ד.

אודות שהותו של רבינו אצל המגיד ממעזריטש, מסופר כי באחת הפעמים הגיע ידידו ורעו הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע למעזריטש בסוס ועגלה. טרם הספיק לצאת מן המרכבה, הכניס רבינו ראשו פנימה, כשהוא אומר הלוואי ואזכה להרגיש בגן עדן כזה ריח המורגש כאן בעגלה.

***

הגה"ק מפולנאי בעל התולדות

מרבותיו היותר מפורסמים של רבינו היה הגה"ק בעל תולדות יעקב יוסף, שכרוך היה אחריו לקבל ממנו מלא חפני מידי הכהן הגדול, מתורת רבו הבעש"ט הקדוש. כבר נזכר לעיל אודות ביקורו של התולדות בבית רבינו באוסטרהא, בעת שחפץ להתמנות שם כרב או כמגיד, ובעת נסיעתו מהעיר פייסו רבינו, ונפרדו באהבה גמורה.

מסופר כי כשחזר התולדות לביתו שלח להרה"ק ר' ייבי כוס זכוכית במתנה, והיה הכוס ההוא חביב אצל ר' ייבי עד למאוד, והיה מחזיקו לכוס של קידוש. והרב ר' ייבי היה דרכו בקודש לשבת בשבת קודש וביום טוב עם בניו ובנותיו סביב לשלחנו, ופעם אחת בשמחת תורה, קודם שבא הרב ר' ייבי אל השולחן לקדש, והנה פרח עוף על השולחן ושבר כוס הנ"ל, וכאשר ראתה זאת בת הרב כי נשבר הכוס אשר היה חביב על אביה יותר מכל הון, נתעלפה, והקיצו אותה והכניסוה לחדרה. וכאשר בא הרב הקדוש ר' ייבי אל השולחן, שאל על בתו היכן היא, והוכרחו להגיד לו כל המאורע, וצוה שיקראו אותה אל השולחן, ובאתה בבכיה אל השולחן, ואמר לה הרב ר' ייבי בתי למה תבכי הלא נמצא כוס אחר, וכאשר ראתה כי אין אביה מקפיד כל כך קבלה גם היא תנחומין.

אמנם הרב ר' ייבי אמר תיכף להגבאי שלו, לילך להסוחרים להוודע מי מהם יסע תיכף במוצאי יום טוב לברדיטשוב, והלך המשמש ונודע לו אשר פלוני הסוחר יסע תיכף במוצאי יום טוב, ושלח הרב ר' ייבי אחר הסוחר ואמר לו הנני אומר לך באזהרה גדולה שתיכף במוצאי יום טוב תבוא אצלי, כי יש לי דבר נחוץ עד למאוד, והבטיח לו האיש שיבא. ותיכף במוצאי יו"ט בא הסוחר אל הרב הקדוש, ואמר לו הרב ייבי הנה מפה אוסטרהא לברדיטשוב נוסעים דרך עיר פולנאה, והנני גוזר עליך שתלך להרב מפולנאה ותאמר לו שאני פורס בשלומו, וגם תאמר לו שהכוס נשבר. ואמר האיש הסוחר בטח אעשה ואקיים כאשר רבינו מצוה, וכפל ושילש הרב את דבריו באזהרה גדולה לבל לשנות.

ונסע האיש תיכף בלילה, ובדרך ראה כי גברה עליו השינה, וביקש מהערל העגלון שכאשר יבואו העירה פולנאה יקיץ ויעורר אותו כי יש לו דבר נחוץ בשם, והעגלון הבטיח לו. אמנם כאשר באו לפולנאה לא הקיצו, וכאשר עברו כפרסה מן העיר וייקץ האיש וירא והנה הוא רחוק מפולנאה ערך פרסה, ביקש מהעגלון שיחזור להעיר וישלם לו שכר טרחו בטוב, אבל העגלון לא רצה בשום אופן לשוב העירה. וירד הסוחר מהעגלה ורצה לילך רגלי העירה, אמנם העגלון לא הניח אותו ורצה להרגו אם ילך להעיר, ובדרך נס ניצל מהעגלון וברח להעיר פולנאה.

וכאשר בא להעיר ראה שאנשי העיר בוכים וצועקים מאד, כי הרב הקדוש התולדות הוא חולה מסוכן רחמנא ליצלן, והלך האיש עד חצר הרב, והנה החצר מלא אנשים ונשים וטף מפה אל פה, וקול הבוכים נשמע עד למרחוק, והיצר לאיש מאד, כי איך יקיים גזירת הרב ר' ייבי. ונפל עצה בלבו, והתחיל לצעוק בקול גדול הניחו לי להרב כי יש לי רפואה עבורו, ופינו לו מקום והניחו אותו לכנס פנימה אל הרב, וכאשר בא החדרה הלך אל הרב ולחש באזניו "הרב ר' ייבי פורס בשלומכם והכוס נשבר". ותיכף פתח הרב התולדות את עיניו, ואמר ברוך השם, כי הכוס נשבר ואנחנו נמלטנו, ונתרפא לאט לאט, וחיה אחר זה כמה שנים.

והמעשה שהיה כך היה, כי הבעל שם טוב אמר להתולדות שיסתלק באסרו חג סוכות, ולא יסתלק עד שיסלקו אותו מהרבנות. ואמר הרב בדעתו שיסלקו אותו מהרבנות זה כמעט דבר שאי אפשר, כי מי ירהיב עוז בנפשו לסלק אותו מהרבנות. וכאשר חלה אז באסרו חג, היה אצלו בטוח כי על זה היום כוונת הבעל שם טוב, ולכן היה מכין עצמו לנסוע לעולם העליון. אך כאשר שמע כי הכוס נשבר שמח שהגזירה נתקיימה בכוסו.

***

<u>כאשר עמדת לפני ה' אלוקך בחורב</u>

אחר אשר כבר הופיע על פני תבל הספר הקדוש מהתולדות הק' זי"ע, נסע הרב ייבי זלל"ה פעם אחת לפולנאה, לשאול לו פירוש ופשט על איזה "שמעתי ממורי" הנמצא בספריו הק', ולקח הרב ייבי ז"ל אתו עמו גם בנו הצעיר, הוא הצה"ק מו"ה אליקים געציל ז"ל מאוסטראה, אשר הוא ז"ל אח"כ ספר המעשה הלזו לאנשיו, ואבי ז"ל שמע הדברים מאנשים ששמעו ממנו הסיפור.

בהיותו עם אביו הרב ייבי ז"ל אצל התולדות הק' ז"ל, והנה בעל התולדות הק' כבר היה זקן מופלג אז ושכב על ערשו כידוע לסוף ימיו. וכאשר בא אליו הרב ייבי ז"ל, ואחר אשר החזירהו שלום, שאל אותו מה טובו ושאלתו, אמר לו הה"ק הרב ייבי ז"ל שרוצה ממנו שיפרש לו הפשט הנכון על ה"שמעתי ממורי" האחד האינו מובן. וענה הה"ק בעל התולדות הק' הנני מוכרח למסור לכם כאשר קבלתיהו, [והנה זאת ידוע אשר הבעש"ט קיבל תורתו הק' בפרט כאשר כל ישראל בכלל]. ותיכף ראה ההצה"ק ה"ר אליקים געציל ז"ל בנו של הרב ייבי ז"ל - אשר היה עומד אצל הרב ייבי ז"ל נתונה ידו בתוך חגורת אביו הק' ז"ל בפקודתו עליו על כל עת היותו עמו שם - אשר הבית נתמלא כולו עשן, ומטתו של התולדות הק' הגביה את עצמה למעלה מן הארץ הרבה ונשארה תלויה באוויר, וגם התולדות הק' בעצמו הגביה עצמו עליה למאוד. וכאשר אך ראה שעוד אחד עומד אצל הרב ייבי ז"ל הרעיש מאוד בעל התולדות הק' בקול, מי הוא זה העומד בכאן, וענה לו הרב ייבי הק' זה הוא בני, ותיכף כיסה אותו אביו הרב ייבי ז"ל עד לאחר החזה עם טליתו, באופן שלא היה יכול לראות עוד, אך שמע קול הברה לבד לערך רבע שעה בקולות וברקים כאלו, וכל הבית והחלונות רעדו תחתיו, אשר כמעט דימה שנהפכה העיר. ותיכף אחר שעבר קול ההברה, הסיר הרב ייבי ז"ל טליתו מעל פניו, וראה עוד הפעם איך שבעל התולדות הק' חוזר לאט לאט לתוך מיטתו, ואח"כ חוזרת המטה עצמה חזרה לאט לאט על הארץ, עד שנשארה עומדת.

אח"כ דברו עוד, וביקש ממנו התולדות הק' להרב ייבי שברצונו שיסע לבראד לחכמי הקלויז להתווכח על קנקנו עמהם, על שדנו לספרו הק' התולדות יעקב יוסף לשריפה. והבטיח לו, וכן עשה תיכף בבואו לאוסטראה נסע משם לבראד.

***

<u>ויהס כלב את העם</u>

והנה חכמי הקלויז דנו הספה"ק התולדות הנ"ל לשריפה רק בעבור שכותב שם אשר אם הצדיק רוצה להגביה איזה אדם חוטא, מוכרח הצדיק להתקרב אליו ממש ולהניח עצמו אל בחינת מדרגותיו, ואז יוכל להגביהו בעלותו אותו עמו, ומביא משל זה הרבה פעמים שכשאדם טובע בנהר מוכרח הרוצה להצילו להתקרב אל שפת הנהר למקום רפש וטיט בכדי שיוכל לתת יד לחבירו הטובע כדי להוציאו משם, את"ד בשינוי לשון. וחכמי הקלויז לא מצאו ח"ו שום דברי דופי בהספה"ק התולדות רק דבר זה, כי לא הבינו האיך מותר ח"ו אפילו על רגע לבוא לבחינת הנמוכים, כי אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך, ולכך דנו אותו כמצווה ח"ו לעבור עבירה בכדי שיזכה חבירו, ודנו אותו לשריפה עבור זה.

והיה רעש גדול בעולם העליון, באשר הסנהדרי גדולה דנו ספרו הק' של התולדות הקדוש לשריפה, ודינם דין, והיה צער גדול לבעל התולדות מזה. לכן נסע הרב ייבי זללה"ה להתווכח עמם על זה, כי הרב ייבי ז"ל היה גם גאון מופלג כידוע, ובא לבראד. ונעשה שם רעש גדול באשר המגיד מאוסטראה בא לשם. ואמר הרב ייבי ז"ל שאין ברצונו לומר דרשה בבית המדרש מקום כל המגידים, רק בהקלויז, והראה להם המראה מקומות שלושה ימים מקודם, והם ביקשו עוד שלושה, בכדי שידעו היטב לפלפל עמו, כי אמר להם שידרוש שבוע שלימה, וממילא עזבו ספרי התולדות למקומם, כי נטלו במקומו העת לעיין בהמראה מקומות - כידוע שהיו גאונים גדולים.

והנה דרש להם ביום הראשון וראו שעוד אינם מבינים כלום מה שאומר, כל כך חריפות אמר. ובקשו אותו שיאמר למחר אותו הדרוש שדרש היום עוד הפעם בכדי שיבינו מה שאמר להם, וביום הב' בחזרו הדרוש הראשון הבינו הגדולים מהם רק הקושיות הראשונות, אך עוד לא ההמשך והתירוצים, עד שביקשו אותו שיאמר להם עוד הפעם הדרוש הלזה הראשון, והנה ביום הרביעי ראו כולם גודל המתיקות והחריפות שישנם בהקושיות העצומות. וכן היה החצי השבוע השניה עם התירוצים על אלו הקושיות, וכולם השתוממו מאוד על גודל נופת אמרי צוף, ונעשו כולם דבוקים בו ממש.

והנה לסוף דרשותיו היינו ביום השביעי אחר אשר התרגלו אתו ומשך לבם ומוחם אליו, פתח ואמר, ויהס כלב את העם אל משה, ופירש"י שם בשם המדרש רבה, השתיק את כולם לשמוע מה שידבר במשה, היינו שכלב בן יפונה לא היה בכוחו להשתיק העם עד שהניח את עצמו ובא למדריגת העם, וצווח ואמר וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם, ואז כאשר סברו אשר הוא אתם עמם, בא אל מדריגתם הנמוכה וסברו שהוא שוה עמהם, חזר ואמר עלה נעלה, והעלה אותם אתו. הנה לכם ראיה מן התוה"ק אשר הצדיק אינו יכול להעלות הרשע עד שמניח את עצמו למדריגתו מעט, ולמה דנתם הספה"ק תולדות יעקב יוסף לשריפה עבור זה, ודיבר עוד עמהם מזה, עד שלקטו כל ספרי התולדות מבית התנור כי כבר היו מונחים שם כל ספרי התולדות שהיו נמצאים אז בעיר, ולקחו אותם ונשקו אותם, ונתנום להכורך הספרים לכרכם.

לא בכדי שיחר רבינו פני הכהן הגדול בעל התולדות ודרש מפיו מה ששמע ממורו הבעש"ט, יען כי דבקה מאד נשמת רבינו בתורת קודש הקדשים המפכה כמעיין, ואכן בספרו רב ייבי מביא עשרות רבות של פעמים שמועות מספה"ק תולדות יעקב יוסף בשם ריב"ש, ויש מן האמרות שבאו אף בכפילא ובשילוש פעמים בספרו, כשבכל משמוש מוצא בהם טעם נוסף לשבח ולאמירה, עד שניתנים הדברים ליאמר כי ספרו הקדוש מבוסס ועומד על אדני יסודות תורת הבעש"ט הקדוש, וכפי שקבלם כנתינתם ממש מגדול מעתיקי השמועה הגה"ק מפולנאה בעמ"ח תולדות יעקב יוסף זי"ע.

***

צוותא בסימא

בשכנות לרבי פנחס מקאריץ

חד מיוחד מחבריא קדישא דהבעש"ט הרה"ק רבי פנחס שפירא מקאריץ, היה צמוד מאח ואוהב נאמן לרבינו וכמים הפנים לפנים היתה אהבת רבינו אליו. לערך בשנת תקל"א הגיע רבי פנחס לתקוע אהלו בעיר אוסטרהא, על פי בקשת והזמנת רבינו, וכך היה מעשה.

***

הרגיש ברוח הקודש

כאשר הגישו בני העיר קאריץ אל הצה"ק ה"ר פנחס מקאריץ את ההחלטה מדוכס העיר שמוכרח לעזוב את העיר קוריץ עד כ"ד שעות, היה זה ביום חמישי בשבת לעת ערב, נתעצב מאד הרה"ק הר"פ זצללה"ה באין לשום עצות בנפשו אנה ילך ואנה יפנה. הרגיש מזה הרה"ק הרב ייב"י זצללה"ה באוסטרהא בחצות לילה, ותיכף קרא להשמש שלו וצוה עליו שיביא אליו תיכף ומיד את האיש מנשה בעל הבית פלוני. וכאשר בא תיכף בלילה להרב ייב"י זללה"ה, אמר אליו, מנשה הרוצה אתה להיות בן עולם הבא, לך מהר קח את בעל עגלה פלוני וסע אתו לקאריץ ותבא שמה לאור הבוקר, בכל הבתים יהיו עוד ישנים, ואך ורק בבית הרה"ק הר"פ מקאריץ יהיה עוד אור, ותכנס שמה ותגיד לו תיכף אשר אני שולח אחריו שיבוא לאוסטרהא והכנתי כבר עבורו בית ומטה וכלים, רק יקח את חפציו וישים על העגלה שלך ויסע אתך תיכף לכאן.

ויהי כאשר בא זה האיש מנשה ודפק על הדלת ופתח לו הר"פ מעצמו כאשר אמר לו הרב ייב"י ז"ל, ויהי כאשר בישר לו זאת, אמר לו הר"פ מובטח אתה שאתה בן עוה"ב. ויסע אתו עמו יחדיו תיכף לאוסטרהא, ויהי כאשר באו היה כבר הכל מוכן עבורו ושמח אתו מאד, והבטיח לו אשר לזמן הראשון עד שיסתדר באוסטרהא יתן לו חצי משכורתו, היינו שני זהובים פשוטים שהם ששים קאפקען לשבוע, כי הוא קיבל מהקהלה בסך הכל ארבעה זהובים, ונתן להר"פ חצי משכורתו. ומזה נראה ונלמוד מה זאת נחשב אהבה טהורה אצל הצדיקים זי"ע.

***

רבי ייבי סבא גבוה מכל צדיקי הדור

דרכו הקדושה של הרב ייבי זללה"ה לקחת את לב העם בתוכחת מוסר בדברים נעימים, ונתערב ביניהם לדעת דרכיהם ולא סגור ומסוגר היה. כפי שסופר שבאו הרבה חסידים להר"פ קוריצר לאוסטראה על איזה חג, הלך הרב ייבי ז"ל וקיבץ כל הבעלי עגלה שלהם ועשה סעודה לפניהם, ועמד בליל יו"ט בעצמו כנפי בגדיו תחובים, ושימש לפניהם בהתלהבות גדול. והרגיש הרה"ק רבי פנחס ז"ל ואמר בואו ונראה מה הוא עושה הסבא ־ כי כן קרא אותו תמיד, וחסידים ידעו משום שהיה נשמת רב ייבי סבא קדישא המוזכר בזוהר, והרבי פנחס נשמת הר"פ המוזכר בזוהר ־ כי רואה אני אותו עכשיו גבוה מכל צדיקי הדור. ובאו וראו העובדא שלו, והטעים להם שהיה ירא שלא ילכו לאיזה מקום עבירה כי אנשים זרים המה בעיר.

***

ברוך מרדכי היהודי

רבינו ורבי פנחס דרו בקרבת מקום זה לזה וכשהיו צריכים לילך לביתו של רבי פנחס, היו צריכים לעבור ליד החלונות של רבי ייבי. רבי ייבי היה שרוי הרבה בדביקות, ולכן עפ"י רוב הלכו בני העיר לרבי פנחס שקבלם בסבר פנים יפות. וביום הפורים הלכו כל הקהל לרבי פנחס והביאו לו משלוח מנות, ואילו אצל רבי ייבי לא הלכו להביא משלוח מנות, ומרוב עניות לא היה לו במה לקיים מצות היום, רק פת לחם יבש.

אולם מה מאד גדלה פליאתם שכאשר חזרו מביתו של רבי פנחס שמעו קול שמחה עצומה בוקעת מחלונו של רבי ייבי. ונכנסו לבית ונתברר להם שאצל רבי ייבי הגיע אורח, ושאל את הרה"ק אם יכול להיות אצלו בסעודת פורים, הראה לו את סעודתו הדלה שאינה מספקת אפילו לעצמו, אמר לו האורח שאינו צריך למאכליו, וכי הביא משלו די והותר, ועוד יכול ליתן לו כפי צרכו. והוציא האורח סעודתו שהכין לו וכבד את רבי ייבי ואכלו יחד ושתו לרוויה כמצות היום. אח"כ שאלו רבי ייבי אם יודע לזמר, וא"ל שישיר "שושנת יעקב", והתחיל לשיר והיה קולו נעים ומתוק כמו טעם גן עדן, ומי שעבר דרך ביתו נכנס לשמוע שירתו של העני. כששמע רבי פנחס על דבר האורח, הלך לראותו והצטרף עמהם בשמחתם, ושמחו עד מאד, עס איז געווען זייער פריילעך ממש עק וועלט. כשהלכו ממנו אמר רבי פנחס היודעים אתם מי הוא העני, זה מרדכי הצדיק.

***

פנחס זה אליהו

כאמור היו הצדיקים קדושי עליונים אוהבים זה לזה, ומתראים יחדיו לעתים תכופות כשהם מתרועעים בחיבה יתירה וזה לעומת זה קדוש יאמרו.

מסופר כי כשהיה פעם ברית מילה בבית מדרשו של רבינו, והיה הוא סנדק והרה"ק רבי פנחס מוהל. והסנדק ישב על הכסא ונתנו את התינוק על ברכיו, והמוהל היה עוסק בכליו בשביל המילה. ואצל הסנדק היה עומד בנו הילד ר' פינחס שהיה אז בן ג' או ד' שנה, והרבה תחנונים לאביו הקדוש הסנדק, בשאלו אבא מי יושב אצלך, ולא השיבו מאומה. והילד לא נח ולא שקט והפציר בתחנונים אבא מי יושב אצלך, ולא השיב. עד שהרגיש המוהל שהילד מפציר באביו, ופנה בדרך צחות אל הילד ר' פינחס הנ"ל, באמרו אליו "פנחס ־ זה אליהו".

***

להציל ממוות נפשם

מעשה שהיה בימי הרה"ק ר' ייבי והרה"ק ר' פנחס קאריצר אשר ג"כ היה באוסטרהא. ודרכו של הרב פנחס היה לילך בכל לילה לטבול בהמקוה שהיה בעיר, והיה קשה לבלן להטריח את עצמו בכל לילה לפתוח לו את הדלת, ולימד את הרב ה"ר פנחס שיוכל לפתוח בעצמו את הדלת. פעם אחת הלך ה"ר פנחס בלילה להמקוה ונפלה עליו הדלת, ונפל לארץ ושבקא לחיותיה. ונודע הדבר להרה"ק רבי ייבי ז"ל, והלך להמקוה ועמד אצלו ואמר, רבש"ע לא אזוז מכאן עד שיעמוד חי, ואני מבטיח לך שיהיה לך נחת ממנו. ועמד ה"ר פנחס על רגליו ויחי.

***

המאכל דנו בעולם העליון

פעם אחת נחלה מאוד האי סבא קדישא הרב ייבי ז"ל עד שכמעט נלקח ממנו כח הדיבור, ורצתה תיכף ומיד בתו, היא זקנתי הצדקנית מרת יענטילע לבית ה"ר פנחס ז"ל, לשאול מה לעשות. וציוה עליה ה"ר פנחס ז"ל שתלך תיכף לביתו ותבשל לו תבשיל מרעטשקא, היינו רעטשענע־ווארניקעס, ותתן לו לאכול ותיכף יתרפא. כי המאכל רעטשקא דן אותו בעולם העליון כעת, באשר שבשנה זאת עוד לא אכל הרב ייבי ז"ל רעטשקא, ולא תיקן עוד אותו המאכל בעולם, לכן כאשר אך יאכל יתקן אותו המאכל וממילא יתרפא, וכן עשתה ונתרפא וצדקו דבר צדיק. ראה עד היכן מגיע מעשיהם של צדיקים, זי"ע ועכ"י.

***

מיאן לשתות יי"ש בפסח

פעם אחד ביקר הרב ייבי ז"ל ביום טוב של חג הפסח אצל הרב ר' פנחס מקוריץ ז"ל וכיבדו ביין שרף של פסח העשוי בביתו, ומיאן הרב ייבי ז"ל לשתותו. באמרו לא מפני איזה חשש לא רוצה לשתות, כי בוודאי כשר אצל הרב ר' פנחס, רק משום דאיתא בזוהר הקדוש אשר המצות

המה מיכלא דאסוותא, ובזמן שעוסקים ברפואות מזהירים הרופאים מלשתות יי"ש.

***

במה מסככים

עד היום יש בעיר אוסטרהא שני כתות אודות [סוג] הסכך לסכך הסוכות. כי הרב הצדיק ה"ר פינחס זלה"ה סיכך עם [קני] אגם מים, והרב ייבי זלה"ה סיכך עם עצי יער. כי הרב ייבי ז"ל אמר כאשר יש זבובים בהסוכה הם נמשכו מהלשון הרע ודברים בטלים שהעולם ידברו בהסוכה [ולא מענפי העצים]. ופעם אחת [בסוכות] אחר התפילה בא הרב הצדיק ה"ר פינחס להרב ייב"י ואמר לו יומא טבא, ובא תיכף בהליכתו לסוכת הרב ייב"י, והראה הרב ר' פינחס להרב ייב"י אשר יש זבוב בהסוכה שלו, והשיב לו הרב ייב"י הזבוב הזאת באתה מפני כבודכם, כאשר אין אתם מודים לי שהזבובים מחמת לשון הרע הם באים.

***

אתרוג דא ליבא

הנה דרכו של הה"צ הק' ה"ר פנחס ז"ל היה לדקדק מאוד ולחפש לברר לבדו אחר אתרוג היותר יפה ומשובח, ודרכו הק' של הרב ייבי ז"ל היה אשר אף לא ראה האתרוג קודם יו"ט, רק לקח סתם אתרוג מן הבא בידו והניחו בקופסא שלו המוכן לו עד יום טוב הראשון של סוכות, ולא ראהו שום בן אדם, וביו"ט הראשון של סוכות היה האתרוג הדר שבהדרים. ופעם אחת היתה שנה אשר לא נמצא בשום אופן אתרוג יפה, ובפרט הה"צ הק' ה"ר פנחס זללה"ה לא היה לו באפשרות למצוא אתרוג עבורו, והיה לו עגמת נפש מזה, ואמר נלך נא ונראה מה עושה הזקן [היינו הרב ייבי ז"ל, כי כן קראו תמיד].

והנה הרב ייבי ז"ל עשה בשנה זו כבכל השנים לקח אתרוג סתם והניחו בהקופסה שלו, וכאשר בא ה"ר פנחס לבית קדשו של הרב ייבי היה עוד הרב ייבי בבית התפילה, ומצא רק לבנו ההצה"ק מו"ה אליקים געציל ז"ל אשר היה עוד צעיר לימים, ושאל אותו ה"ר פנחס ז"ל היש כבר אתרוג לאביך, ענהו כן, ציוה לו שיראה אותו אליו, וענה לו שהוא בעצמו מתיירא מגשת אליו, כי כן היה פקודה ידועה בבית קדשו של הרב ייבי שאסור לטלטל את האתרוג שלו. אך אמר לו אם כבודו רוצה יקחהו מעצמו, הנה הוא עומד בהארגז. וכן עשה ה"ר פנחס ז"ל לקח הקופסא מתוך הארגז ולקח האתרוג רק בשתי אצבעותיו מלמטה, וראה בעיניו שהוא פסול אליבא דכולא עלמא אף לברכה, ולא אמר כלום רק הניח אותו חזרה והעמידו על מקומו והלך לו, ולא ידע שום איש מזה.

והנה ביום ראשון של סוכות כשהרב ר' ייבי פתח הקופסא לראותו מקודם הברכה, אזי צווח בקול מי היה אצל האתרוג שלי, ונתיירא מאוד בנו הקדוש וסיפר לו כל המעשה האיך שההצה"ק ה"ר פנחס ז"ל היה בכאן וביקש מאתו אשר יראהו האתרוג ולא היה יכול להעיזו, אך אעפ"כ הוא לא נתן אותו לו רק הראהו מקומו. והנה האתרוג היה יפה למאוד והיה הדר שבהדרים, רק במקום אשר אחז הצה"ק ה"ר פנחס ז"ל עם שתי אצבעותיו מלמטה, היה רשומו ניכר בשני כתמים קטנים מאוד רושם מעט, ומזה הכיר הרב ייבי הק', והנה לה"ר פנחס ז"ל לא היה שנה זאת אתרוג יפה והוכרח ג"כ ליטול זה האתרוג.

***

לא יאי למהוי מתאמר בכנישתיהון דישראל

כאשר ישבו יחד הצדיקים הרב הצדיק ה"ר פינחס מקאריץ זלה"ה והרב ייבי זלה"ה באוסטרהא, היה פעם אחת חולאת גדולה בעיר, והרב ייבי ז"ל לא היה בעת ההוא בביתו, ובאו הבע"ב מהעיר להרב ה"ר פינחס זלה"ה שיבקש רחמים שיפסק החולאת. והשיב להם הרב הצדיק ה"ר פינחס, כאשר הנשים מהחנויות הולכים למכור סחורה להאדונים בביתם ויש [איסור] יחוד, אפשר מפני זה החולאת בא על העיר ־ כי בימים הקדמונים היו חוקרים ודורשים על איזה חטא הגזרה בא ־ וגזר הרב הצדיק ה"ר פינחס שלא ילכו הנשים עם סחורה לבית האדונים.

וכאשר בא הרב ייבי לביתו התחיל לילך על העיר [לקבץ] על פרנסת עניים כדרכו בקודש, ולא נתנו לו בעל החנויות נדבתם, וכאשר שאל להם מפני אין אתם נותנים נדבתכם כדרככם, והשיבו כאשר נשותינו היו הולכים ומוכרים סחורה היה לנו ליתן וכעת אין לנו ליתן צדקה, כי הרב הצדיק ה"ר פינחס גזר שלא ילכו הנשים למכור מחמת יחוד. והלך הרב ייבי לבית הכנסת ודרש להם כמה גדול כוח הצדקה והצדקה שומר מלחטוא, והודיעו הדבר להרב הצדיק ה"ר פינחס, והלך להרב ייב"י לבית המדרש שלו, וכאשר הרב ייבי לא דיבר בבית הכנסת, הלכו יחד לבית החיצון, ושאל לו הרב ר' פינחס זלה"ה מפני מה התיר להם לילך לבית האדונים כי יש פעמים יחוד, והשיב לו הרב ייב"י כאשר תשבע לה' אאמין לכם שיש יחוד, כי אני יודע מכוח הצדקה שאין כאן שום חטא. וזאת נודע לנו אשר הרב הצדיק הגדול ה"ר פינחס לא הוציא מיום הולדו שום שבועה.

כהמשך לויכוח זה מסופר כדלהלן, פעם אחת התווכחו הנהו תרי צנתרי דדהבא ההצה"ק הרב ייבי ז"ל עם ההצה"ק ה"ר פנחס ז"ל, אודות התקנות שיש בעיר לתקן יותר, אשר בעד זה החטא נענשה העיר כמה פעמים באיזה חולאים ר"ל.

הרב ייבי ז"ל אמר העיקר החטא מה שדוברים דיבורי חול בביהכ"נ, [כנראה מספר הק' מורא מקדש אשר הדפיסו עוד בחיים חיותו והפיץ אותו בכל בתי התפלה מהעיר, אשר עכשיו הוא נדפס בתוך ספרו הק' הרב ייבי].

וה"ר פנחס ז"ל אמר אשר עיקר החטא הוא מה שמניחים בנות ישראל לילך אל בית הפרוצים הנכרים בלתי שומר, וכמה פעמים נכשלים ח"ו.

והתווכחו זמן רב עד שנתפשרו ביניהם שיפתחו חומש להפיל גורל, ומהפסוק הראשון אשר יבוא לפניהם ידונו.

וכן עשו, ופתחו ספר בראשית ונפתח להם בפרשת וישלח הפסוק (לד, לא) הכזונה יעשה את אחותינו, ונמצא שצדקו דברי ה"ר פנחס ז"ל. אך תיכף ומיד אמר הרב ייבי ז"ל נראה מה איתא בתרגום יונתן בן עוזיאל על פסוק זה, ושם נאמר בזה"ל, לא יאי למהוי מתאמר בכנישתיהון דישראל ערלאין סאיבי וכו', נמצא שעיקר החטא הוא מה שידברו מזה בבית הכנסת, וצדקו דברי שניהם ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

***

הכנסת כלה ולווייית המת

עוד מסופר אודות הנהו תרי צדיקי קדישי בעניני הנהגת העיר. מנהגו של הרב ר' פנחס שלא היה הולך לשום לויה, כי אמר שאינו רואה המת על המטה. ופעם אחת מת שם חייט אחד אשר היה קל שבקלים, וכאשר היה עובד מלאכתו אצל אדונים היה אוכל שם טריפות ג"כ.

והיה המנהג בעיר אוסטרהא כשהיה מת, היה הולך השמש עם פישקע מבית לבית וקרא לכל אחד שילכו למת מצוה. וכאשר בא לבית הרב רבי פנחס ושאל אותו מי המת, ואמר השמש בשחוק הרשע העריץ החייט ימ"ש, וענה הרב ר"פ כשיהיה הלויה ליתן לי ידיעה ואני ג"כ אלך ללויה, והיה הדבר תמוה בעיני המשמש כי ידע מנהגו של הרב ר"פ שאינו הולך לשום לויה. ואח"כ כשבא השמש לבית המגיד רב ייבי סיפר לו אשר מת החייט הנ"ל, והרב ר"פ ציווה ליתן לו ידיעה שילך להלויה, ואמר לו הרב המגיד רב ייבי שגם לו יתן ידיעה שגם הוא ילך, וכן היה ובעת הליכתם להבית עלמין הלך הרב ר"פ קודם המטה עם המטה אשר בידו עד הקבר.

כשראו אנשי העיר ששני הצדיקים הללו הולכים להלויה להחייט הזה לא ידעו מה לחשוב, כי מן הל"ו צדיקים בטח אין החייט הזה כי היה דבר ידוע אשר הוא קל שבקלים ואוכל טריפה אצל אדונים, ובחזרה מהבית עלמין שאל הרב המגיד להרב ר"פ מה המעשה עם זה החייט, וסיפר לו הרב ר"פ מעשה היה כך.

שבוע שעברה היה לי מצות הכנסת כלה, ובלילה בשעה העשירית כאשר היו צריכים לילך להחופה אמר החתן שלא ילך להחופה עד שיתנו לו טלית כי כן הבטיחו לו, וזה היה בלילה ולא ידעתי מה לעשות. והלכתי לחוץ וראיתי אשר בבית החייט הזה עוד הנר דלוק והלכתי לביתו, ואמר לי רבי מה אתם רוצים בלילה, אמרתי לו אשר צריך אני טלית להחתן כי אינו רוצה לילך להחופה, ונתן לי נדבה חצי רו"כ, וברצוני היה לילך עוד לאיזה בעלי בתים אשר עוד לא ישנים, ובלכתי

לחוץ קרא אותי החייט בחזרה ואמר לי רבי כאשר אתן לכם כל הטלית תבטיחו לי עוה"ב, ואמרתי לו הן ונתן לי ארבעה עשר רו"כ והעמדתי החופה.

וכאשר שמעתי אשר מת זה החייט אמרתי אלך לראות מה יהיה עמו, וראיתי אשר היה מונח עם הטלית ולא יכלו החיצונים והקליפות לשלוט בו רק קודם המטה רקדו, והלכתי עם המטה לגרשם. ולמען ידעו ויראו גודל מצות הכנסת כלה, אשר יש קונה עולמו בשעה אחת עם זו המצוה, הש"י יזכנו תמיד לעשות מצות הש"י באהבה.

***

הריני אוהבו כנפשי

כינוס צדיקים נאה להם ולעולם, אולם היצר הרע הוא השטן אומנותו לעשות פירוד בין הדבקים ולגרום קטגוריא בין תלמידי חכמים, וע"י שלוחיו נושאי כלי זעמו המה מחרחרי ריב שבכל דור, עדיין מרקד בינינו.

היו מחסידי הרה"ק רבי פנחס שלא יכלו לסבול הכבוד שנותן ה"ר פנחס ז"ל להרב ייבי עד שממש נכנע לפניו, והתחילו המחרחרי ריב להוליך מלשינות בין הנהו שני צדיקים, ואמרו החסידי קאריץ לה"ר פנחס ז"ל שיעשה מה לה"ר ייבי ז"ל. וענה להם האיך אני יכול לעשות מה, כשעומד כעמוד הברזל. וכן חסידי אוסטרהא אמרו להרב ייבי ז"ל שיעשה מה לה"ר פנחס ז"ל, ענה ואמר להם בזה"ל "איך זאל איהם וועלן טיען וואלט איך איהם געקאנט טוען, נאהר ווי אזוי זאל איך איהם טוען אז איך האב איהם ליעב ווי זיך אליין". וכן לא פעלו כלום המחרחרי ריב לפרוד ח"ו לבבות הנהו תרי צנתרי דדהבא.

***

גיטער יוד כרבי יוסף המגיד

בתקופה מסוימת אף היתה סברא שיעקור הרה"ק מקאריץ את דירתו מאוסטרהא חזרה לקאריץ עירו הראשונה. אך רבי פנחס מיאן בדבר באמרו וכי יש לי בקאריץ חכם כמו ברוכיל [=הרה"ק ממעזביז שהתגורר פרק זמן באוסטרהא], וגיטער יוד כמו רבי יוסף המגיד.

***

פיזור לצדיקים

בשנת תק"נ שם הרה"ק ר' פנחס לדרך הקודש פעמיו, הלוך ונסוע שואף זורח לעיר ירושלים עיר הקודש. מסורה בפי אנשי אוסטרהא אשר הרה"ק רב ייבי אמר אז "הרב ר' פנחס חכם גדול הוא וחושב לקיים בעצמו (סוטה מט ע"א) שני ת"ח הדרים בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה אחד מת ואחד גולה וכו'. והוא רוצה להיות הגולה, אך מסופק אנכי אם יובילוהו רגליו לארץ הקדושה". ויהי כאשר בא הרה"ק ר' פנחס לעיר שפטיווקע שם יצאו מלאכי השרת לקראתו ושם נגנז ארון הקודש זי"ע, היה זה בעשרה לחודש אלול תק"נ. ארבעים יום לאחריו נקרא גם רבינו לישיבה של מעלה בעשרים לירח תשרי תקנ"א, ועל צדיקים אלו שנעשו אוהבין זה לזה עליהם נאמר גם את והב בסופה, ובחייהם ובמותם לא נפרדו, זיעוכ"י.

***

עם צדיקי הדור

יחסי אהבה וריעות היה לרבינו עם כל ידידיו תלמידי הבעש"ט הקדוש ותלמידי הרב המגיד ממעזריטש זי"ע. נותרו לדורות הבאים מעט זכרונות מגודל קירבתם אהדדי עם ברק שיח שרפי קודש, בפרט מהצדיקים שמקום דירתם היה בשכנות רבינו בעיר אוסטרהא, וגם אותם שפקדו את העיר לעת מצוא.

***

הגה"ק בעמ"ח מאיר נתיבים

הגאון רבי מאיר מרגליות בעל מאיר נתיבים מגדולי החבריא קדישא דהבעש"ט זי"ע, נתקבל כרב הגליל באוסטרהא בשנת תקל"ז, ונשא את דגל הרבנות ברמה.

מסופר כי פעם אחת ביום י"ג ניסן לפנות ערב, הלך הגאון והחסיד ר' מאיר וכדו בידו לשאוב מים שלנו למצות מצווה, ואז היה הפשרת שלגים בכל הרחובות רפש וטיט ומי מדמנה, והדרך מקולקל מאוד. ויהי בדרך פגע בו הרה"צ רב ייבי מ"מ דפה אשר הוא נסע בעגלה וכדו בידו לשאוב מים שלנו, ויאמר הרב ייבי ז"ל אל הג"מ מאיר ז"ל, רב הגליל (לאנד רב), מדוע אתם הולכים ברגליכם ברפש גדול ובדרך רע כזה. ויען ר' מאיר ויאמר, מצוה גדולה כזו שיש לי רק פעם אחת בשנה חביבה עלי בשעתה ולא אוכל למסרה ולתת אותה אל הסוס. כשמוע הרה"צ רב ייבי הדברים יוצאים מפי ר' מאיר, קפץ מן העגלה וילכו שניהם יחדיו.

***

גן עדן שלי

בעיר אוסטראה היה איש קדוש מאד, והיה עני גדול וישב במורד העיר בבית קטן, ובאמצע הבית היה עמוד אחד שהחזיק את התקרה שלא תפול, והיה יושב כל ימיו על מטתו ולמד שלחן ערוך, ושמו ר' הירש ר' שמואלקס, והנה בעת שהיה הרב הגאון הקדוש ר' מאיר מרגליות ז"ל אבד"ק אוסטראה, והרב הקדוש ר' יעקב יוסף ז"ל בעל מחבר ספר רב ייב"י מגיד מישרים דק' הנ"ל, והרב הקדוש ר' פנחס מקאריץ ישב ג"כ אז באוסטראה. פעם אחת בחג השבועות הלכו השלשה צדיקים הנ"ל לקדם פני הקדוש ר' הירש הנ"ל לביתו, ומצאוהו יושב ולומד שולחן ערוך כדרכו. וכיבד אותם וביקש אותם שישבו על ספסל אחד שהיה לו על שלש רגלים, והיה עומד אצל הכותל מוסמך על מקום רגל רביעי, וישבו. והתחילו הצדיקים לבקש את הר' הירש ז"ל שיאמר הוא להם טעם חדש על מה שנוהגין לשטוח עשבים בשבועות. והשיב להם אשר טעמו הוא עפ"י מה דאיתא בש"ס בעירובין (דף כ"ב) בעת שהלך רב אדא בר מתנה לבי רב, אמרה ליה רביתהו ינוקי דידך מה אעביד להו, ואמר לה מי שלימו קורמי באגמא. כמו כן כשנתן השי"ת התורה לישראל, וטענו ישראל אם נקבל עלינו את התורה איך נוכל למצוא פרנסתינו, אמר להם הקב"ה מי שלימו קורמי באגמא, ורמז להם על ההר סיני שהוא מלובש בעשבים, לרמוז לנו אשר יחד עם התוה"ק יורדת השפע והחיות לאדם עם מזונו, כמו כן אנחנו מצווים לשטוח עשבים ג"כ על זה הרמז. והחזיק תיכף הרב ייב"י ז"ל בידיו הקדושים את העמוד אשר היה עומד באמצע הבית, ואמר הגן עדן שלי יהיה לי כמו תחת העמוד הזה ותחת התקרה הזאת, ושמחו כולם מרוב דבריו הקדושים, וברכו אותו ויצאו מביתו לשלום לדרכם.

***

עם בעל מאור עינים והרה"ק מפראהביטש

הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל היה פעם אחת אצל הרה"ק רבי פנחס מקארעץ באוסטרהא על שבת קודש, עם חתן בתו הרה"ק רבי שלום מפריביטש (אבי הרה"ק מריזין). ובבואם בעש"ק לביתו לא מצאוהו כי הלך לבית המבשלות לעזור לכבוד השבת. ובבואם [שם] ראו כי רבי פנחס קפץ על הספסל, ולקח מעט פלפלים [=פעפער] ונתן להדגים, והרה"ק רבי שלום ראה וחייך. ובראותו אותם הלך רבי פנחס עמהם לביתו. והרה"ק רב ייבי היה אז המגיד משרים דאוסטרהא, ואחר התפלה בליל ש"ק ביקש הרב ייבי את רבי פנחס שיתן לו אורח נכבד אחד מאלו, ונתן לו את הרה"ק רבי שלום, כי היה עדיין רך בשנים. אחר הסעודה הלכו שניהם ־ רב ייבי ור"ש ־ לבית הרה"ק רבי פנחס, ועמד אז בפתח הבית עם רבי נחום ביחד [כד] בדיחא דעתא, ושאל הרה"ק רבי פנחס את רבי שלום מדוע חייכת בי כשקפצתי על הספסל, הלא קפצתי אל ה'. והשיבו מחמת זה עצמו חייכתי, כי אל השם יתברך אין צריך לקפוץ, בכל מקום שהאדם שם השם יתברך שם. ואמר רבי פנחס לרב ייבי לו ידעתי גדולתו מאז לא הייתי מניחו לילך אצלכם על סעודת שבת קודש.

***

הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזבוז

חיבה יתירה נודעה מרבינו לזרע קודש פרי עץ חיים הרה"ק הרבי ר' ברוכל נכד הבעש"ט, ועודו בצעירותו הרעיף עליו מטובו ותורתו. ולעומתו ברוך יאמרו, הרה"ק ממעזבוז השגיבו כרום ערכו כאשר השיג ברום נוראות מעלותיו.

הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז ז"ל היה יוצא ונכנס באוסטרהא בבית הרב ר' ייבי ז"ל בימי עלומיו, כי הר"ר ברוך ז"ל נשא אשה מאוסטרהא וישב

באוסטרהא אחר חתונתו בבית חותנו הגביר [הרבני החסיד מו"ה טוביה קצקש]. ואח"ז נתקבל הר"ר ברוך ז"ל לעיר טאלטשין למגיד מישרים, ונזדמן אשר הרב ייבי ז"ל נסע איזה נסיעה דרך עיר טאלטשין והתאכסן בבית הר"ר ברוך ז"ל, ולא היה אז הר"ר ברוך בביתו. אמנם אשת הר"ר ברוך קבלה את הרב ייבי בסבר פנים יפות בכבוד והדר, ועשתה סעודה גדולה עבורו, ובתוך הסעודה שלח הרב ייבי לשאול אולי נמצא בביתם יין, והשיבה לו אשר נמצא במרתף יין מאונגארין, אך בעלה הרב אינו שותה אותו מחמת שיש עליו איזה חשש. אז אמר הרב ייבי ז"ל להביא לו היין מהמרתף ויראה אותו, והביאו לו היין וכאשר ראה אותו אמר אין שום חשש עליו ושתה את היין, ואחר הסעודה ברך הרב ייבי ז"ל את הרבנית ונסע לדרכו.

בחזרתו מדרכו נסע גם כן דרך עיר טאלטשין, והיה אז הר"ר ברוך ז"ל בביתו, והתאכסן אצלו ושמח עמו שמחה גדולה, ועשה ג"כ סעודה גדולה עליו, ובתוך הסעודה שאל ג"כ כנ"ל על יין, והשיב לו הר"ר ברוך ז"ל כנ"ל שיש לו יין וחושש לשתותו. ואמר גם כן כנ"ל להביא לו היין, וראה את היין ואמר אין שום חשש עליו ושתה אותו. אז אמר לו הר"ר ברוך ז"ל אם פיכם הקדוש מעיד שאין שום חשש עליו, בודאי אין שום חשש ושתה ג"כ את היין.

לאחר מכן בקש הר"ר ברוך את הרב ייבי שיתעכב אצלו על שבת ונעתר לבקשתו לשבות אצלו, ובשבת בעת סעודת ליל שבת ביקש הר"ר ברוך מהרב ייבי שיאמר תורה, והתחיל הרב ייבי ז"ל לומר ברוב התלהבות דברי תורה, וכל מגמת חפצו בתורתו היה לבל ידברו בבית הכנסת בעת התפלה, והפליא להגדיל חומר האיסור הלזה, והביא ראיות לזה מהש"ס והפוסקים ומהמקובלים וספרי מוסר. ואחר שסיים את תורתו הקדושה אמר לו הר"ר ברוך [גם אם לא נאסר] מהש"ס וכן מהפוסקים והמקובלים ומשאר ספרים רק מפיכם הקדוש, אני ירא, אם פיכם הקדוש אוסר איסור בזה יש לפחוד.

***

הרבי ר' זושא מאניפאלי

כבר נזכר לעיל אודות קשרי רבינו עם הרבי ר' זושא עודם במעזריטש אצל הרב המגיד זי"ע, ואיך הריח רבינו ריח גן עדן במרכבתו של הרבי ר' זושא זי"ע. הרה"ק מאניפולי היה פוקד לעתים תכופות את רעיו הצדיקים בעיר אוסטרהא, כשהוא מתאכסן בבית רבינו.

***

את אכלם בעתו

פעם ביקר הרבי ר' זושא בבית רבינו, וציווה רבינו על בניו שלא יגישו לפניו דברי מאכל עד שיבקש. ומנהגו של הרבי ר' זושא כשהיה רעב אמר "רבונו של עולם גיב מיר עסן, זושא וויל עסן". וכך אמר גם אז, וכשלא מצא לפניו מידי דמיזן, אמר אני אגיד קפיטל תהלים, וכשגמר אמר "איך וועל זאגן נאך א קפיטל" ואמר. וכשגמר נכנס אדם וטס בידו ועליו ערוכים כל מיני מאכלים, וגם מים מוכנים לנטילת ידים. והתברר כי בצפרא כאשר הרבי ר' זושא עמד על מעלות המקוה בכדי לרדת לטבול, רצה עשיר אחד גם הוא לטבול, ודחף את הרבי ר' זושא. כשחזר העשיר לביתו הרגיש כאב בבטנו, הכאב גבר משעה לשעה, ועלה בדעתו כי ודאי זה מהדחיפה שפגע באדם חשוב. ובירר אודותיו ונודע לו שהיה זה הרבי ר' זושא, ורצה לבקש מחילה. ועלה במחשבתו שאת כל הסעודה שהוכנה עבורו יביא בתורת פיוס לבקשת מחילה מהרבי ר' זושא, וכשנכנס היה זה אחרי שסיים לומר את שני פרקי תהלים.

***

עם ענני שמיא

פעם אחד התאכסן אצל הרב ייבי הק' ז"ל ההצה"ק ה"ר משולם זישא מהאניפאלע ז"ל על סעודת ראש חודש. והנה אחר הסעודה שנתארכה מאוד, קרא ה"ר זישא ז"ל לעצמו בזה"ל, זישא וויל אהיים, ואמר עוד הפעם זישא וויל אהיים. ואז תיכף קרא הרב ייבי ז"ל לבתו הקטנה היא זקנתי הצדקנית מרת יענטילע ע"ה, בזה"ל "יענטילע לעבין, לויף גיך אין ברייגג פאר ר' זושאן א ביידל (עגלה) ער זאל פאהרין אהיים, זעהסט נישט, אט לאזט זעך אראפ א ענן, פין זיינעט וועגען". ואמר לה"ר הצה"ק ה"ר זושא ז"ל "א זאך וואס מען קאן אויס פיהרען פאר פיער גילדין [פשוטים], נאך וואס זאל מען מטריח זיין א ענן". ורצה תיכף והביאה עגלה ונסע לביתו לשלום.

***

מחממים הסוכה עבורו

שוב פעם אחת בא ההצה"ק ה"ר זושא ז"ל בבית קדשו של הרב ייבי ז"ל בחג הסוכות, וישבו שניהם בסוכה. ורצו להציע מטה לה"ר זושא ז"ל, ואמר שאינו רוצה רק לישן כך על הארץ של הסוכה, ואף שביקשו מאתו שישן על המטה כי הלא יתקרר, ולא רצה בשום אופן, רק על הארץ. והנה הרב ייבי ז"ל שכב על מיטתו וכיסה עצמו עם שמיכה חמה. ואך כאשר שכב הצה"ק ה"ר זושא ז"ל עצמו על הארץ, אמר לעצמו זושאן איז קאלט, ונעשה מעט חם בסוכה. וקרא פעם שניה זושאן איז קאלט, אז נעשה חם ביותר עד שהסיר הרב ייבי ז"ל השמיכה מעליו, ופעם השלישית כבר נעשה חום גדול עד שאי אפשר לסבול עוד, אז קרא הרב ייבי ז"ל אליו בזה"ל "ר' זושא וואס ווילט איהר, איהר ווילט מיר פאר ברענין דיא סוכה", ואז לא קרא יותר ושקט.

***

העולם צריכים לו

כבר הוזכר למעלה מהרב המגיד ה"ר ייב"י זלה"ה שהיה בעל גילוי אליהו, ובני הרב ייב"י זלה"ה קראו אותו [=את אליהו הנביא] "עני", כי בא בכל עת ועת בדמות עני, ובכל עת אשר בא אמרו בני המגיד זה לזה העני בא. פעם אחת כאשר שכב הרב הצדיק ה"ר זושא מאניפאלי על ערש דוי כמה שנים, בא העני הזה לבית המגיד ה"ר יוסיל זלה"ה ודפק ופתח הפתח במהירות רב, ואמר בזה הלשון "הבית דין של מעלה שלחו אותי לבית דין של מטה, שיסכים שהרב ה"ר זוסא ז"ל יסתלק מהעולם הזה", והשיב הרב המגיד להעני, העולם הזה צריכין אותו ואין אני מסכים שיפטור ויסתלק מהעולם. הבין והלך חיש מהר מבית הרב המגיד ז"ל.

***

עם הרה"ק רבי מרדכי מנעסכיז

הרב מניסכיז הרב ה"ר מרדכי זלה"ה היה פעם אחת באוסטרהא, והלכו יחד הרב ייבי זלה"ה עם הרב הצדיק הרב מניסכיז זלה"ה על המקום הנקרא באהלימז, ודברו יחד סוד אחד. ואחר פטירתם זה מזה תקעו כף לכף זה לזה כדרך הנפטרים אחד מאחד, הרב ייבי אמר להרב מניסכיז סעו לשלום מחותני, והרב מניסכיז אמר להרב ייבי חי בכאן בשלום מחותני. והעומדים לפניהם שמעו ותמהו האם הם מחותנים. אך אחר כמה שנים נתקיים נבואתם, כי בן הרב הצדיק ה"ר מרדכי זלה"ה ־ הרב הצדיק מאוסטילא ־ נתחתן עם נכד הרב ייבי הוא אדמו"ר הרב ה"ר יעקב יוסף זלה"ה הנקרא רבי הזקן מאוסטרהא, כי הרב ה"ר ברוך זלה"ה מקאסניטין ישן בן הרב מאוסטילע היה חתן הרב אדומו"ר רבי הזקן מאוסטרהא זלה"ה. עד היכן נבואתם הגיע שהביטו עד הדור האחרון.

***

הרבה קבלתי מחברי

אם כי אין ידועים פרטים אודות קשר כלשהו בין רבינו להגה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי בעל התניא והשו"ע, אולם נאמנת עלינו עדות נכדו בעל הצמח צדק מליובאוויטש זצוקלה"ה בשם זקנו, שאמר על משקל לשון חז"ל (תענית ז' ע"א), "הרבה קבלתי מרבותי ־ רבינו הבעש"ט, רבינו הרב המגיד [=ממעזריטש], רבינו הרב ר' אברהם המלאך. הרבה קבלתי מחברי ־ רבי יעקב יוסף וכו'"

***

מעלות רוממות

מבית דין של מטה

ידוע ומפורסם כי כשם שיש בשמים ממעל בית דין של מעלה המורכב מנשמות צדיקי הדורות, אף בהאי עלמא יתבא בי דינא, וכמה מצדיקי הדור משמשים בו כדיינים, אשר על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, ובהיות ותורה לא בשמים היא, הרי שכל דבר שיוחלט עליו למעלה, יצטרך לגושפנקא של הצדיקים חברי בית דין של מטה.

רבינו היה נמנה על חברי ב"ד של מטה בדורו, כשמידי פעם משתגר עדיו אליהו הנביא בהקיץ להגיש בפניו שאילתות, ולקבל ממנו הורמנא אודות החלטות ב"ד העליון. באחד הפעמים, הופיע אליהו זכור לטוב בשליחות עליונים למעלה, באשר הגיע זמנו של הרה"ק הרבי ר' זושא לעלות ולשוב למקור מקום מחצבתו, אלא שרבינו עיכב בדבר, ומיאן מלהרשות בטענו כי עדיין צריכים לו בהאי עלמא.

***

איך כותבים פסק בלי ידיעתי

עוד מסופר אודות התערבות רבינו בחוות דעתו בב"ד של מעלה. אשה הפצירה בהרה"ק מקאריץ לבנים עד שרגז והבטיח או נשבע שלא תלד. והלכה אצל רב ייבי וסיפרה לו הנ"ל - והבטיחה בן. בליל הוואכט נאכט התעלפה, ונהיה זעקה גדולה ומרה, וכששבה נפשה ביקשה תיכף להניק הילד, ושאלוה מה היה לך, וביקשה קודם תנו לי הילד ואניקהו. אח"כ סיפרה כי הגיעה לב"ד של מעלה וכבר החלו לדונה, והגיע הר"פ מקאריץ ואמר אני אמרתי שלא יהיה לה ולד ע"כ השאירוה כאן, והביאו גם הילד לכאן. לפתע הגיע זקן חבוש ספאדיק עם ספר תחת זרועו, ושאלני למעשי כאן, והראתיו הגזר דין, התרגז וקרעו, ואמר איך כותבים פסק בלי ידיעתי. וצעק עלי הרי הנך צריך להאכיל הילד ומה לך כאן, וע"כ ביקשתי תיכף להאכילו.

***

וראו ויראו ממך

דרכו של ההצה"ק הרב ייבי ז"ל היה שהלך מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין מביתו לביהכ"נ. והנה בהעיר אוסטרהא היה טיט ורפש גדול על פני הרחוב, ועשו שם מסילת עץ גבוה מעט אך צרה מאוד, באופן כשפגעו שני אנשים זה בזה הוכרח אחד להמתין עד שילך חבירו ואז היה יכול גם הוא לילך. וכאשר הרב ייבי ז"ל הלך מעוטף בטלית לביהכנ"ס וכן מביהכנ"ס לביתו, אזי כל אחד פינה הדרך ונתן לו לילך מקודם, אף הנכרים וכן שרי המלוכה הגדולים פינו לו הדרך ביראת הכבוד. והיה שם רב אחד אשר קנא לו על זה, מדוע לא יתנו גם לו הכבוד הזה. ופעם אחת התאמץ מאוד לכוונה גדולה וילך למקוה מקודם, וכיוון כל הכוונות מספרי האריז"ל, וכוונה מיוחדת על שם הפסוק וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וכו', והוא היה בעל מקובל גדול. וכאשר חזר מבית התפלה אחר כל אלו הכוונות, ובמוחו כיוון כל הדרך הכוונה המיוחדת והלך בטח שיפנו לו הדרך, ולכן לא השגיח מי הולך והאיך הולך, רק הלך מישור בטח. וכאשר בא אל מקום הצר והלך כך בוודאות, פגע בו איזה נכרי והשליכו למטה על הארץ כדרכם, וכאשר אח"כ תיכף הלך הרב ייבי ז"ל וכל אחד פינה לו הדרך חרה לו עוד יותר, עד שהסכים בדעתו לשאול פי הרב ייבי ז"ל מדוע הוא זאת, ואם יש לו איזה כוונה מיוחדת לזה אז יודיעהו גם לו. וענה אותו הרב ייבי ז"ל "ח"ו, אין שום כוונות, רק החילוק ביני וביניכם, אשר כל הארוואניע שלי איך זאל זיין איהר (היינו איש פשוט), אין אייער הארוואניע איז איהר זאלט זיין איך".

***

עבודת האכילה

רבינו היה מאותם הצדיקים יחידי סגולה שבכל דור שכרבי יוחנן כהן גדול בשעתו (ע' פסחים נז ע"א ובמהרש"א), עסקו בעבודת האכילה בריבוי עצום למעלה מדרך הטבע ממש, כמויות שאצל בן אנוש רגיל היה בא עד למיתת חנק ר"ל באכילה מרובה כזאת.

ענינים גבוהים ורמים של תיקונים והעלאת ניצוצין קדישין היו לפניו בגשתו אל השולחן אשר לפני ה' להקריב ולהקטיר את אכילתו לגבוה, ובחוש היה נראה לרואים כי את לחם אלוקיו הוא אוכל.

כבר הוזכר לעיל אודות ריבוי אכילתו עודו בימי צעירותו, במחיצת רבו הקדוש הרב המגיד ממעזריטש, כאשר באותו מעמד התבטא אודות אכילתו בקדשים, "ער מעג עסן, ער קאן עסן, און ער וייסט ווי אזוי צי עסן".

***

כאכילתכם כן עבודתכם

הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק, בחיפושיו אחרי רבי אצלו יוכל לקנות שלימות לנפשו, הגיע גם לאוסטרהא לרבינו זי"ע. הוא נכנס לבית מדרשו של רבינו עת נעמד הקהל לשמונה עשרה של מנחה. כשפסע רבינו לאחוריו, הורה לשליח ציבור להמתין ולא לפתוח בחזרת התפילה, כשהוא מסתובב בבית המדרש וסוקר בעיניו את המתפללים, כשהגיע אל מאחורי התנור מקום בו ניצב מסתתר הסטרליסקער, תפסו רבינו בידו והוליכו עמו למקומו ע"י ארון הקודש. לאחר תפילת ערבית קראו רבינו לרבי אורי לסעוד עמו את סעודת הערב. לשולחן הוגשו ככר לחם גדולה "ראזווע ברויט", וקערה גדולה של בשר. רבינו החל באכילתו הקדושה כשהוא מורה לרבי אורי להצטרף ולאכול עמו. רבי אורי אכל מעט כהרגלו וחפץ לחדול, אך הן מצווה ועומד הוא מפי רבינו לאכול, המשיך איפה לאכול מתוך מסירות נפש בכדי לקיים מצוות לשמוע דברי חכמים. כאשר נסתיימה קערת הבשר, הוגשה שוב אל השולחן קערה גדולה "קאשע מיט יוך" כוסמת ומרק, כשרבינו מורה שוב לרבי אורי לאכול עמו. כאן כבר התפלל רבי אורי שרבינו ישקע במחשבות דבקותו, ולא יתן לב למעשהו. ואכן תפילתו נתקבלה, ורבינו כשהוא תפוס שרעפי קודש סיים את המונח לפניו עד תומו, כשרבי אורי אך טועם כלשהו. לאחר מכן הוגשו שוב ככר לחם גדולה עם עוד קערת בשר גדולה כשרבינו אוכל את כל המוגש לפניו.

לאחר ברכת המזון הציע רבינו לפני אורחו, הרי הנכם עייפים מהדרך שכבו מעט לנוח. רבינו גופא הוציא מארון הספרים טור ושולחן ערוך אורח חיים, כשהוא לומד כל הלילה בעמידה על רגליו. כשהרה"ק מסטרעליסק שח לימים עובדא זו, הוסיף כי אז הבין את ביאור דברי המדרש כאכילתכם כך עבודתכם, כשם שאכל למעלה מדרך הטבע, אוף הכי עובד להשם יתברך למעלה מהטבע.

למחרת כשהביע רבי אורי את רצונו לפני רבינו להישאר אצלו כתלמיד לתקופה של שבע שנים, אמר לו רבינו כי בקושי יש לו תורה ללמדו למשך שנה אחת, כלומר שאין הוא רבי משורש נשמתו אותו מחפש הוא, אך טובה זו יכול הוא לעשות לו, ולגלותו מי הוא זה אשר את מרותו צריך הוא לקבל, ואז שלחו להרה"ק רבי שלמה מקארלין.

***

ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית השדה

פעם הלך רבינו עם שיירה ביער, ובא לנגדם חיית הטרף ברדלס, הם לא יכלו להיפטר ממנה, והסכנה היתה גדולה. עמד רבינו והניח את תפילין של ראש שלו, ויש אומרים שהראה כלפי החיה אות ברית קודש שלו, ונסה מפניהם לתוך היער.

***

מורח ודאין

שמענו מעשה כזו מהרב ייב"י ז"ל שנתקיים עליו והריחו ביראת ה', אשר בריחו ידע את הכל. באוסטרהא בא איש אחד וסיפר לו על אשתו אשר יש לו חשד עליה. והשיב לו הרב ייב"י ז"ל שיעשה סעודה בשבילו בביתו, וילך לביתו ויתברר הדבר. והאיש הזה עשה כאשר צוה אותו, והלך הרב ייבי ז"ל [לביתו] ואכל. ואחר אכילתו הלך בבית והריח כמה פעמים, ואמר אין כאן שום חשש עבירה. ואחר זאת נודע לאנשי עירו שהבעל לא רצה את אשתו ורצונו היה לגרש אותה, אך לא היה יכולת בידו, ועשה במכיוון עלילה אשר משרתו שדר עמו עשה המעשה זאת שקר, והעדים העידו ששקר העיד בפיו וקנסו אותו.

***

ל"ו צדיקים נסתרים

חסיד אחד מחסידיו של הר"ר ייבי הלך פעם בדרך, בסוף העיר פגש באכסניה אחת שנשמע מתוכה קולות שמחה אדירים, נכנס לשם החסיד וראה שאכן שורר שם שמחה עצומה שלא כדרך הטבע, התברר לו שזה כאן חתונה, והשתתפו בה מנין אנשים כולם לבושים כמו סבלים בחצאי מעילים וחבל כרוך על מתניהם, ולא היה שם שום כיבוד רק בקבוק יין שרף אחד עמד על השלחן, החסיד חשב שבודאי הם מצד החיצונים ולכן החליט שלא לטעום שם כלום.

פתאום נשתתקו כולם ואחד מהם עלה על השלחן והכריז האם אתם

יודעים מי הוא החתן שלנו, החתן שלנו הינו בעל מלאכה, משהכריז זאת פרצו כולם בריקוד נמרץ וצעקו ושמחו החתן שלנו הינו בעל מלאכה, ורקדו ושמחו בכך זמן רב בשמחה גדולה. ואח"כ שוב שקטו כולם ועלה אחר על השלחן והכריז החתן שלנו אינו סתם בעל מלאכה אלא הוא צבעי, ופרצו כולם בשמחה יתירה ואדירה פי כמה מקודם כי החתן הוא צבעי ולא סתם בעל מלאכה. שוב שקטו כולם ועלה איש אחר על השולחן והכריז אתם יודעים כי החתן שלנו אינו סתם בעל מלאכה צבעי, אלא כל הצבעים עושים מצבע לבן אדום, והחתן שלנו עושה מצבע אדום צבע לבן, וכולם ממש יצאו מהכלים ורקדו וכרכרו ביתר שאת, ורקדו ללא הרף עד אור הבוקר.

החסיד לא הבין מה היה השמחה הזאת, וחזר לרבו הר"ר ייבי וסיפר לו את כל מה שראה. קפץ הר"ר ייבי ואמר לו בהתרגשות אינך יודע מה היה שם, הלא זה היה חתונה של ל"ו צדיק שנשא את בתו של הרבי של הל"ו צדיקים. ותיכף נסע הר"ר ייבי ומיהר עצמו לאותו מקום אולי עוד יזכה להיפגש עם אחד מהם, אבל כשהגיע לשם כבר לא היה אף אחד. ניגש הר"ר ייבי לבעל האכסניא ושאלו של מי היה החתונה כאן בלילה, סיפר לו בעל האכסניא שבכפר היה גר סבל עני שהיה לו בת יפת תואר, וכל העשירים רצו לתת עבורה כל ההון שבעולם, אבל הוריה לא רצו את הכסף ולא הסכימו לשום הצעה, עד שהגיע לכאן סבל עני אחד והתחתן עם בתו של הסבל. שאלו הר"ר ייבי אם נשאר לו משהו שהשאירו המשמחים. ענה לו בעל האכסניא שלא נשאר מהם כלום, כי הם לא הזמינו שום דבר לחתונה ואף ליין שרף שלקחו טרם שילמו, ונתנו בתמורתה משכון עריבה של עץ, וזה נמצא אתי, מיד פדה הר"ר ייבי את העריבה והחזיקו אצלו כדבר יקר וחשוב לאין ערוך.

***

נסיון בהכנסת אורחים

פעם הביאו בניו של ר' הירש מענדל בן הר"ר זושא, איזה אורח הביתה. ואמר להם [אביהם] "איך בין נישט ר' ייבי". וסיפר להם שר' ייבי היה מכניס אורח, וכן היה מסדר כל אורח שבא לעיר אצל אחד מהבעה"ב שבעיר, ובאם לא היה בנמצא מי שיקחו היה נשאר כאורחו של ר' ייבי. והחליטו בשמים לתת לו עבור זאת מדריגה, וטען הס"מ אני עוד צריך לנסותו. ובא העירה בדמותו של הלך מזוהם, עם עיני פרא מלא פצעים וחבורות, ואמרו בעיר שהוא יהיה כבר אורחו של ר' ייבי, כי מי יקח בר־נש כזה הביתה.

ר' ייבי היה מאריך בתפילתו, אך ההלך הנ"ל ניגש אליו באמצע תפילתו, וא"ל שהוא רעב, ותוך כדי דיבור התחיל לפסוע לצד ביתו, והוכרח ר' ייבי לגמור במהירות התפילה, כי חשש מפחד אנשי ביתו בראותם בר־נש זה. ותיכף ערכו את השולחן, ואכל ה"אורח" כל מה שהגישו לו, והביאו עוד חלות ומנות נוספות של דגים ובלע הכל, והביאו עוד עד שהתרוקן כל הבית, והכל נבלע בתוכו. וא"ל ר' ייבי שנשאר רק טשולנט, אבל הוא לא חשק בטשולנט, וצעק שהוא עוד רעב. ויצא ר' ייבי החוצה והכריז "ס'איז דא בא מיר א איד וואס ער איז הינגעריג", והתחילו בני העיר להביא חלות וכל מיני מאכלים, כשראה האורח זאת הזיל דמעות והסתלק.

***

מצה ומריבה

הרב ייב"י היה לו מידת סבלנות מאוד. ודרכו היתה להכין בעצמו חטים על פסח עם כל החומרות, ולא טחן בהרחיים רק כותש במכתשת [יד] את החטים ואפה אותם המצות בביתו, והיו ניכרים בצורתן אשר המצות לא היו יפים כשאר המצות, והניח את הששה המצות הללו מן הצד. ופעם אחת באה עניה אחת שיתנו לה מצות על פסח, והמשרתת לפי תומה כאשר ראתה את המצות הללו שאינם יפים, לקחה את המצות הללו ונתנה להעניה. כאשר בא הרב המגיד מהמרחץ בערב פסח ורצה ליקח את המצות ולא ראה אותם, לא שאל היכן המצות שמורה שלו, רק לקח מהמצות שמורה אשר הכין לבני ביתו וסידר אותם, ולא הראה שום כעס ח"ו על בני ביתו.

***

מסייע לגנב

הרב ייב"י זלה"ה ישב פעם אחת בשכנות עם איש אחד, והיה מונח העצים של המגיד זלה"ה על עליה, ואמרו לו שהאיש הזה נוטל עצים מהעליה. וצוה תיכף המגיד זלה"ה לקחת העצים מהעליה להניח אותם על הקרקע בחצרו. ושאלו אותו אנשי ביתו על מה זאת, והשיבם שרחמנות גדול על האיש הזה שאין לו עצים לבשל ולאפות, ויש לו טרחה גדולה לעלות על העליה לשאת את העצים משם, וגם פחד יש לו אפשר יבוא אחד מבית המגיד ויראה ויבוש, ועתה יקיל לו שיקח מהחצר ולא יהיה לו פחד ולא יבוש.

***

תוקף מדת הבטחון

פעם אחת לא היה לרבינו דגים לשולחן עורך להסדר דליל פסח, ובכל היום דערב פסח חזר כמה פעמים ואמר אשר הוא בטוח בהשם יתברך שיזמין לו דגים על הסדר, והנה עבר היום וגם חצי הלילה ודגים עוד לא היה לו. כשאחז אחר ברכת אכילת מצה, נכנס שליח והביא מתנה דגים מבושלים מאיזה צדיק אחד הדר סמוך לאוסטרהא, והוברר כי השליח איחר מלבוא עד עתה.

ואז פירש הרה"ק הרב ייבי את הפסוק בטחו בה' עדי עד, "עדי עד" היינו ביז צי דעם ביז. שהבטחון צריך להיות חזק עד הסוף, על דרך מאמר חז"ל אפילו חרב חדה כבר מונח וכו' אל יתייאש עצמו מן הרחמים.

***

נישט געפינען נישט געווינען

מרגלא בפי רבינו כששאלוהו אודות דחקו ועניותו שחי בהם מתוך שמחה וצהלה, כי כלל גדול נקוט בידו "נישט געפונען, נישט געווינען און נישט פארדינען", דהיינו אסור למצוא ולקחת אבידות, שכן יש חשש שמא עדיין לא נתייאשו הבעלים מהם, כמו כן נישט געווינען, כלומר אסור להיות מכת המשחקים במשחקי מזל וכדו', שכן שייך בהם חשש דאסמכתא לא קניא. והדבר השלישי נישט פארדינען, היינו לא לסחור ולהיות מהתגרנים שכן זהו סתם גזילת זמן יקר .

***

ויאבק איש עמו

פעם שב רבינו לביתו בליל ש"ק והיה הבית מלא אורח ומאכלים משובחים על השולחן. לתמיהת הרבנית אמאי לא שואל רבינו מאין השיגה ידה להכניס את הברכה בריווח גדול. ענה ואמר רבינו יודעני כי מצאת על קרקע הבית פערציגער [= מטבע]. והוסיף רבינו ואמר, הבעל דבר בא אלי ורצה לכפות עלי ליקח ממנו מטבע זה, אך אם אסכים לשחות ולהגביהו מן הקרקע, ולא הסכמתי, וניסה שוב לרצותני שאך אושיט ידי ואקחנו, ואף לכך לא הסכמתי, ותפסתיו וניערתי אותו החוצה מהבית, ומסתמא בעת שנאבקתי עמו ננער המטבע ממנו ונפל לארץ.

***

חשבונו של עולם

מסופר כי רבינו נקרא לשמש ברבנות עיר אחת ולאחר תקופה קצרה הוריד את אדרתו מהם וביקש לשוב לעירו, לתמיהת הגבאים והפרנסים שרצו לעלות בשכרו, שאל רבינו וכי איך תוכלו להוסיף עוד, חישב הפרנס את רשימת תושבי העיר העניים, ואמר מפלוני יקחו כך וכך ומפלוני סכום זה וכו', ואת היתר אשלם מכיסי. אמר לו רבינו עתה רואה הנך אמאי איני מוצא מקומי בכאן, וכי זהו הדרך, איפכא הוה לך למיעבד. שאלו הלה ניחא הנני חטאתי, אולם אלה הצאן מה חטאו ועל מי יעזבם רבינו, והרי אנשים יראי שמים הם ואף מרבים להתענות בצום נפשם. ענה רבינו ועליה אני דן, הלא כשחוטאים משתמשים הם בכל אבריהם, וכשחוזרים בתשובה מסגפים הם אך את האצטמוכא, וכי יושר יש בכך.

***

רזא דנשמתא

הלוא צופה נתתיך לבית ישראל, חוזה ונביא אלקים היה רבינו, וכשעיניו משוטטות בכל הארץ, כאשר נהירין ליה שבילי דנהר דעה, עמל הנו לתקן בעליונים ובתחתונים, צופה ומביט ברזא דגלגוליא

ותיקוני נשמות, להעלות ולתקן נשמות החיים והמתים ולפדעם מרדת שחת, לבלתי ידח ממנו נדח.

***

יריד בעולם התוהו

מעשה שהיה כך היה, סיפר איש מהימן שהיה לומד אצל מלמד אחד בנערותו כבר שיבסר, והיה אותו המלמד לומד עמו ועם חביריו עד שעה העשירית בלילות הסתו. ובאשמורת כשבא הנער ללמוד בשעה רביעית, כבר ישב המלמד ואמר תהלים ובכה בכי רב, והבין הנער שלא ישן רק כמו ב' שעות, כי כן הכיר בהמלמד שזה מכבר שעמד. מה עשה הנער שרצה להתחקות על מעשי רבו, לן שם לילה אחת ועשה עצמו כאלו ישן, וראה שרבו קם ממטתו בחצות לילה ממש ורחץ ידיו ואמר תהלים ובכה, עד שבאו תלמידיו. ושאל הנער מה זאת שרבינו בוכה, והודה האמת שלן אצלו בכוונה כדי לידע שורש דבר הנמצא בו.

והשיב לו מורו אימא לך איזי [=ידידי] גופא דעובדא היכי הוי. אנכי בילדותי אחר החתונה לקחתי את הנדן [=כספי הנדוניא] שלי לעשות איזה מסחר. ואז היה המנהג לנסוע לעיר ברעסלא בארץ פרייסין [=מחוז בגרמניה] אחר סחורה, ולמכור אותה בארצנו, וככה עשיתי גם אנכי, ונהגתי נסיעתי לעיר הנזכרת, ודרך נסיעתי היה על עיר אוסטרהא ששמה ישב הרב הק' רב ייב"י, ואמרתי אלך לקחת ברכת הדרך מאתו, כי היה מפורסם לאיש אלהים. וכשבאתי ופתחתי הדלת של הרב נתן לי שלום, ואמר לי בזה הלשון "אברך, בטח אתה נוסע לעיר ברעסלא, בהאי עלמא טוב ליסע לברעסלא, אכן בעלמא דאתי רע מאוד ליסע לברעסלא".

"אספר לך, טרם בואך היה אצלי איש עשיר מפה אוסטרהא, שזה כמה שנים שנפטר מהאי עלמא והלך בעולם התוהו, ונדמה לו שהוא נוסע לברעסלא. והעשיר ההוא כך היה דרכו בחייו, כל השנה היה יושב בברעסלא ושולח משם סחורות לביתו, וחודש אחד בשנה היה בא לביתו, והיה מחשב חשבונותיו, ככה נהג עד עת לכתו לבית עולמו. ומעלה היתה לו, כשהייתי צריך מעות הרבה על פדיון שבויים וכדומה מצוה רבה, ושלחתי אליו שיתן נדבת ידו, היה שולח שני מאות אדומים כמעט בכל שנה. ובקשתי מאתו ע"י שלוחו שיבוא להתראות פנים [בפנים] עמדי, והשיב לי ע"י שלוחו שאין לו פנאי כי צריך לחשוב חשבונותיו הרבות והעצומות.

וכאשר נפטר העשיר לבית עולמו, נדמה לו שהוא חי ונוסע לברעסלא, ונדמה לו ג"כ שמסרו לו שני משולחיו שהיו נוסעים בחייו אתו לצוותא. והם היו מלאכי זעם, ודרכם היה שבכל הדרך לא היו מכים אותו, זולתי כשבא אל מקום ישוב אנשים, שמה הכו אותו מכות אכזריות. וככה היה בכף הקלע הזה שלשה שנים, עד שבא העת לנע ונד שלו, נדמה לו שהיה מבקש מאת משולחיו שהם מלאכי זעם לנהגו להביאו אל עירו, כי אמר שמה ישלח אחר אשתו ובניו שיבואו מחוץ לעיר אל בית מלון אורחים אשר שמה, ויצילוהו מכף משולחיו כפי דמיונו. כי בעיר אוסטרהא [מיאן] לבוא מאשר ידע כי בעיר מכים אותו, וכן היה כי נתרצו המשולחים להביאו לעירו.

ובבואו אל המלון שלפני העיר אוסטרהא ראה שיושבים אשתו ובניו סביב השלחן אשר שם, והיו אומרים להמשולחים הכו אותו היטב, יען עזב אותי ואת בני זה שלשה שנים. והתחילו להכותו באכזריות נוראה, עד כי ביקש מהם שינהגוהו לעיר אוסטרהא, והובילוהו להעיר, ובקש מהם שיוליכוהו להרב ייב"י, והוליכוהו אלי. וטרם שבאת בא אלי, והודעתיו שאינו בחיים עוד, ועד הנה היה בעולם התהו, ונתתי לו תיקון, ואמרתי לו שאם היה רואה פני עכ"פ פעם אחת בחייו לא היה צריך לכל זאת". וסיים הרב ייב"י "לכן אני אומר לך, ראה שלא תסע לברעסלא אחר מותך", ע"כ דבריו.

וסיים המלמד הנזכר להנער השואל, כיון ששמעתי דבר זה שדבר אלי הרב ייב"י, חזרתי לביתי וישבתי לבכות מחצות לילה ואילך, ומאז עד עכשיו אני בוכה בכל לילה דלא איקום בכיסופא קמי מלכא קדישא קוב"ה בההוא עלמא.

***

שמא יארצייט של אביך היום

הרב המגיד ה"ר יוסיל ז"ל מנהגו היה בכל יום לילך בעיר על פרנסת העניים, ופעם אחת בא אל בית אחד עבור נדבתו, ובבית הזה היה בית מרזח שהיו מוכרים שם יי"ש. ובא איש אחד להבית ואמר לבעל הבית שיתן לו צנצנת יי"ש לשתות, וכאשר נתן לו שכח לברך מקודם, ואחז הרב בידו ואמר לו עמוד, לדעתי אשר ביום הזה יום יאצ"ט של אביך, והודה לו.

ואמר הרב במתק לשונו, הן כאשר הזורע הולך לזרוע התבואה בשדה, כמה וכמה מהתבואה הולך לאבוד אשר נאבד בשדה, ואחר כך כמה וכמה נאבד מאכילת העופות, ואחר זאת אשר בהרחיים נאבדה, וגם בהגראמילנע, וגם אשר ישתו הגויים בלא ברכה. אך כאשר בא ליד איש הישראלי והאיש מברך, כמה חיות יש להניצוץ הקדוש הזה. וכעת אשר אתה לא תברך מה יהיה מהניצוץ הזה, כאשר יכול להיות אשר ניצוץ מאביך שוכן בהיי"ש הזה, כמה יסורים יש לו להניצוץ הקדוש הזה אשר עבר עליו מה שעבר, ועתה נאבד מכל וכל.

וזה מה שאמר הכתוב "ותאמר ציון", היינו ניצוץ הקדוש, "עזבני ה'", היינו כעת הזאת אני נאבד מכל, כאשר עזרני ה' מכל מה שעבר עלי מעת הזריעה עד הנה, היינו מהזריעה ומהקצירה ומהדישה ומהעופות ומהרחיים ומהגראמילנע ומהגויים, ועתה באתי ליד האיש הישראלי וסברתי שיברך כראוי ויהיה לי עליה, ולסוף שכח מלברך ואבדתי מכל, וזה "ותאמר ציון" הייני נצוצי [הקדושה] "עזבני ה'". היינו שנעזבתי ונאבדתי ח"ו.

***

נפש תחת נפש

רבינו אמר, שמעתי כרוזא ברקיעא שאם ארצה ינתן לי הרשות וכח לראות דברים נסתרים ותמוהים, ולקחתי הורמנא לעצמי, וראיתי דברים גדולים ועצומים מדברים הנעשים בעולם, שנראים לכאורה כתמוהים ומבלי חשבון ח"ו, אבל התבוננתי וראיתי שהכל מתנהג בחשבון נפלא מאד עד לפרטי פרטים.

וסיפר, פעם אחת באו אליו עם קוויטל עבור מקשה לילד, ודרש בפדיונה חמשה רו"כ [=רובל כסף], ותוך זמן קצר נכנסה אשה עם זעקה גדולה שבעלה נוטה למות ר"ל, וגם היא נתנה בפדיון נפש חמשה רו"כ, וראה שבעלה צריך להתגלגל בוולדה של המקשה לילד, וכיון שהוא עדיין לא נפטר מן העולם מתקשה האשה בלידתה, ותוך זמן קצר נפטר האיש והאשה ילדה בן למז"ט. אולם לאסונו של הילד נפטר אביו עוד בהיותו ברחם אמו, ואמו שהקשתה בלדתה נפטרה בעת הלידה ר"ל, ונתגדל כעני והיה מחזר על הפתחים. פעם נקלע לביתו של רבינו לבקש נדבה ונתן לו עשרה רו"כ דמי הפדיונות שקיבל בעדו.

לימים הזדמן רבינו לשמחת נישואין בבית נגיד שחיתן את אחד מצאצאיו בסעודה גדולה ומפוארת, וכל נכבדי ושועי העיר הסבו שם וכל אחד קיבל מקום לפי כבודו, העשירים במקומם והעניים במקומם. ונגש זה הנער העני וביקש לישב בראש השלחן דייקא ועמד על דעתו ונתיישב בכח, ובעל השמחה לא רצה לקלקל השמחה ונתן לו לשבת שם. אני בראותי כל זאת סיפר רבינו, ידעתי מה הביאו לעני להתנהג כך, שכן העני הזה הוא נשמת אביו של הגביר המחותן, ולזה הרגיש בנפשו שהוא הבעל שמחה ומקומו בראש. לאחר הסעודה כשספרו את הכלים ראו שחסר כלי אחד יקר מפז, ומיד נתנו עיניהם בעני הלזה שבוודאי כל כוונתו לישב בראש היה משום שרצה לגנוב, והתחילו לחקרו ולבזותו עד כדי הכאה ממש. בראותי כל זה לא יכלתי לשאת עוד ובקשתי מן השמים שיקחו ממני את המדריגה והכח הלזה.

***

הכשיר שור פר לתקנו

פעם בחזרו מבית התפלה פגע באיש אחד מנהיג שור גדול מאוד שאין שכיח כמוהו, לבית המטבחיים. וכאשר בא האיש הנ"ל עם השור סמוך להאי סבא קדישא הרב ייבי ז"ל, עמד השור מהליכתו פתאום ולא זז ממקומו, אף שמשכו בחבל המנהל, והרים ראשו נגד פני הרב ייבי ז"ל וגעה געיה גדולה למאוד, זה היה שלושה פעמים. וגם הרב ייבי ז"ל

עומד ומביט בהשור כמתמיה עמוק ברעיונותיו הק' איזה רגעים, ואח"כ שאל להאיש המוליכו לאן הוא מוליכו, וענה לו שמוליכו לבית המטבחיים לשחטו. וביקש ממנו שימכור לו אח"כ מבשרו. ענה לו הקצב שברצונו לשוחטו על טריפה כי מתיירא מפני גדלותו שלא יטרף ממילא, ויהא לו היזק הרבה. והזהיר לו מאוד הרב ייבי ז"ל שח"ו לא יעשה זאת בשום אופן כי ינקום ממנו, רק גוזר עליו לשחטו על כשר ומבטיחו שיהא כשר.

והנה אחר השחיטה ואחר הבדיקת פנים מצאו איזה שאלה בו והלכו להרב דמתא, ומשום שהיה לו שאלה זרה מאוד אשר ממש לא ידע הדין בזה, משום ספיקא הטריף אותו. ובא זה האיש להרב ייבי ז"ל בטענתו איה הוא הבטחתו, ואז הלך אתו להרב דמתא ואמר לו האיך שטעה בהוראה כי אינו ספק כלל רק מפורש להיתר בהרמב"ם, והתירוהו ואכל מבשרו. ואח"כ כמדומה אמר לאנשיו אילו היה יודע הרב דמתא כמה שנים היה זה הנשמה בעולם התחתון ועתה כאשר בא לה שעת הכושר לתיקון רצה להטריפו משום חסרון ידיעתו.

***

<u>פסקו עתה בב"ד של מעלה</u>

פעם באמצע עריכת השולחן ישב רבינו כשהוא תפוס ברעיונותיו, ולפתע ראו המסובים על פניו דקא מחייך. ואמר, זה ימים לא כביר שנפטר איש אחד, ודרכו היתה שישב כל היום ולמד כמעט בלי הפסק, רק בכל יום היה הולך לקבץ נדבות בשביל עניים. והשעה ההיא היתה נחשבת אצלו ממש כגזילה, שכן רצה להמשיך בלימודו. ועכשיו נטלו אותו לדין ושקלו עוונותיו וזכויותיו, והיה מצבו דחוק מאד שלא הספיק כח תורתו להצילו, וכשהטילו על המאזניים זה שהלך לאסוף נדבה, בזה הכריע הכל לטובה.

***

<u>נפשם בהם תתעטף</u>

פעם בהיותו בדרך לן רבינו באכסניא, ובעל האכסניא היה ער כל הלילה והתעסק בתבשיליו, בבוקר אמר לו רבינו שאם יתן לו את התבשיל שהכין יתפלל אצלו, ולא רצה האכסנאי, ונסע לו רבינו לדרכו. עודם על אם הדרך עברה עגלה, והעגלון החזיק בידו הסיר עם התבשיל וצחק, וסיפר שזה עתה עבר דרך בית אכסניא העומדת על הדרך, וראה שהבית בוער באש וסיר עם תבשיל עומד ומתבשל.

שאלו רבינו על נפשות בעל האכסניא וביתו, ואמר העגלון שחוץ מסיר זה נשרף הכל ולא נשאר שם שריד ופליט. וגעה רבינו בבכיה ואמר "רעבים גם צמאים" וכי איך קורה לצדיק שהוא רעב וצמא, היינו משום ש"נפשם בהם תתעטף" הנפשות שבמאכלים רוצים להתקן ולהתעטף בהצדיקים. ואמר, אם היו נותנים לי התבשיל כבקשתי, היו ניצולים, אך מה אעשה להם שלא רצו.

***

<u>הדיבוק מזכיר ספר רב ייבי</u>

גם שנים רבות אחר פטירת רבינו, זכתה נפש מישראל להיתקן ע"י עצה המובאת בספרו על תהלים, מעשה זה נתפרסם בשעתו בכל גלילות פודוליא. וכך היה מעשה, הרב הצדיק ר' דוד מטאלנא ז"ל דרכו בקודש היה לרפאות כל מיני חולים משונים שבאו אליו בקמיעות. גם המונים המונים אותם אשר רוח רעה מבעתם, וגם אותם שבא בהם נפש אדם בגלגול, הוא ז"ל העמיס על עצמו לרפאותם בכל מיני מזור ותחבושת ותרופה שבקדושה, והרבה מהם נסעו חזרה לביתם בריאים וחזקים כראי מוצקים.

פעם אחת אירע מעשה בכפר הסמוך לעיר לעטיטשוב בפאדאליא לא רחוק ממעזיבוז, אשר עלם אחד בר אוריין הלך על פני השדה בזמן הקציר לראות קצירת התבואה סמוך לאותו הכפר, והתאבק שם עם ערל אחד והלך חזרה עייף ויגע ומזיע, ונדמה בעיניו אשר עמוד אש פורח באויר נגד עיניו, ובא לביתו ונשתגע מאוד. ואבי הבחור הנ"ל היה שמו שמואל, וכאשר ראה אביו מו"ה שמואל האסון אשר קרהו לבנו, הוביל את הבחור הנ"ל להרה"צ מטאלנא.

וכאשר באו לבית הרה"צ שאל הרב הצדיק את הבחור הנ"ל ספר לי מי אתה, והשיב הבחור על אביו "שמואל מכיר אותי היטב", אני ג"כ ישבתי באותו הכפר אשר שמואל יושב, ושמי משה קראטשינער וזה השנה החמישית אשר אינני בזה העולם, ועשיתי שלשה עבירות חמורות בעודי בחיים חיותי אשר עבורם אין מרגוע לנפשי ולא אוכל לבוא על מקומי. וארבעה שנים הייתי בגלגול בבהמות טמאות אשר רע ומר היה לי מזה, וכעת אני משוטט בלי מנוחה עד אשר נתנו לי רשות לבוא בגלגול בהעולם הזה.

והן הנה העבירות חמורות שעשיתי, אני לקחתי בהמה בשותפות עם שמואל על מסחר ונשחטה אצל השוחט ובודק ונטרפה, ושמואל מכר את חצי חלקו בעד בשר טריפה, ואני נסעתי להעיר ומכרתי חצי חלקי בעד בשר כשר. גם היהודים מהכפר בנו בית המדרש בהכפר והלכתי להכומר ויעצתיו אשר יקח אצל היהודים מעות בעד הטיט אשר היהודים לוקחים על הבנין סמוך להכפר, ולקח הכומר מעות אצלם, ואחר זה שרפתי את הבית המדרש הנ"ל. ועבור אותן שלשה עבירות אין לי תקומה. גם ילד אחד יש לי ובעת מיתתי היה הילד בן אחד עשר שנים ולא רצה לומר קדיש עבורי, וכמה עינויים קשים עשו אז להילד שיאמר קדיש ולא רצה. ומשמים הסגירו אז פי הילד שלא יאמר קדיש בכדי שלא יהיה לי תקומה חס ושלום, כך סיפר הרוח בפי הבחור להרב הקדוש. והר' שמואל נתבהל מאד מהדברים האלו, וסיפר גם כן להרב הקדוש אשר הוא זוכר את כל הנ"ל בפרטיות כמו שנעשה עתה.

והרב הקדוש ציוה לעת עתה להר' שמואל שיקח את הבחור וילך לעת עתה אל האכסניא, והלכו אל האכסניא. ובלילה עשה הבחור מעשים משונים ונסתכן הבחור ר"ל, ורץ הר' שמואל הנ"ל בבכיה גדולה להרב הקדוש שיחוס וירחם על בנו לרפאותו, והבחור נשאר על האכסניא והתחיל מעט לישון. אז נתן הרב גחלים עוממות בקדירה להר' שמואל הנ"ל, וציוה לו להניחם תחת המטה אשר בנו הבחור ישן שם, וכאשר הניח אביו את הגחלים תחת מטתו, אזי תיכף התעורר הבחור בבהלה גדולה והתחיל לצעוק, הרב דולק אותי. אתה שמואל לך תיכף להרב ואמור לו אשר באם לא יתן לי תיכף תיקון לנשמתי אזי אחנוק הבחור שלך, והלך וסיפר להרב, והשיב הרב אשר מוכרח הדבר להתאחר עד למחר, ובלילה היה המצב קשה מאוד, כי הבחור לא נח ושקט רק בקולי קולות ובמעשים משונים הרעיש כל הלילה.

ולמחר בבוקר הלכו הר' שמואל והבחור להרב, והרב ציוה על הרוח שילך מהבחור דרך מקום האצבע הקטן ולא יזיק מאומה להבחור וכן היה. ונשארו הבחור ואביו על שבת אצל הרבי, ובשבת אמר הרבי להבחור אצל השולחן דרך צחות "אני אתן לך חלה אחת מהי"ב חלות שלי ותתן מתנה להרוח". אז השיב להרבי אשר כבר נעשה חלוש ועייף ממנו, ואין נפשו ורצונו לעשות עוד עסקים עם הרוח. והרבי ציוה להר' שמואל אשר היתום מר' משה הנ"ל יאמר מהיום י"א חדשים קדיש אחר אביו.

ואחר זה בלילה השניה בא הרוח בחלום להבחור, ואמר לו שיאמר להרבי עבורו כאשר כתוב בספר רב ייבי על תהלים (קפיטל כב) בפסוק הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי הושיעני מפי אריה וכו', וזה לשונו, כאשר אמרו חכמינו ז"ל שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום ב"ה דמות אריה רבוץ על המזבח, ואם לאו דמות כלב רבוץ על המזבח, כי בכל דבר יש זה לעומת זה בקליפה נגד הקדושה. כמו כן בעולמות עליונים שבקדושה יש מלאך בקדושה המקבל נשמות ישראל ומקריבן תחת כנפי השכינה ושמו אריה, ויש גם כן עולמות בהקליפה, והמלאך החוטף נשמות ישראל ר"ל שמו כלב, ועל זה התפלל דוד המלך עליו השלום אשר נשמתו תלך דרך המלאך אריה בקדושה, ולא תלך חס ושלום דרך המלאך כלב בקליפה. כמו כן יתפלל הרב עבורו אשר הקליפות לא יחטפו נשמתו חס ושלום רק תלך דרך המלאך בקדושה. ובא הבחור תיכף בבקר וסיפר להרבי, והשיב הרבי אשר בודאי יתפלל עבורו.

***

תוכחת נועם

אם כי זהו בבחינת בל יאמר לתאר פעלו של רבינו בתחום הנשגב של אמירת דברי תוכחה ומוסר בדרך של ריצוי ופיוס, ובאופן של הוכח לחכם ויאהבך. תוכחה בדרך הבעש"ט ותלמידיו שכולה להאהיב את ישראל עם קרובו על אביהם שבשמים, ושיהא שם שמים מתאהב עליהם, ולא יחטאו כדי שלא לגרע מאהבת ה' עליהם. אך פטור בלא כלום אי אפשר, שהרי מדברנא דאומתיה היה רבינו, ומגיד וחוזר ומגיד לעם היה כל הימים בעיר אוסטרהא.

מדברותיו היו מקיפים את כל עניני הדת להעמידה על תלה, וכן בכל עניני חובת האדם בעולמו כלפי שמיא ובין איש לרעהו, מענינים של דק מן הדק עד אין נבדק האמורים לבעלי מדרגות רמים, עבור לתלמידי חכמים ומארי דמצוה, שהוסיף רבינו לחכמם וללמדם במסילה העולה. וכלה בהמון עם, להם דרבן לקיים מצוות, והזהירם מעבירות הנידשות בעקביים.

הלא המה חקוקים באש קודש מלהטת עלי גוילי ספרא הדין רב ייבי, ומשם קחנו החזק במוסר אל תרף. אך זעיר דאיהו רב לקטנו מעט צרי להאיר ולהזריח כח רבינו איכה ידע להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד, לרומם לעלה ולהשביח, לאשר נאמנים פצעי אוהב ואוהבו שחרו מוסר.

***

מורא מקדש

על הכתוב את מקדשי תיראו דרשו חז"ל אלו בתי כנסיות. כנזכר כבר בפרקים דלעיל, מורא וכיבוד בית הכנסת היה אצל רבינו בבחינת מצוה שהרבה גופי תורה תלויים בה, וכל ימיו בעמוד והחזר קאי לגעור ולעורר ולחזק אודות שמירת קדושת בתי כנסיות.

בשנת תקמ"ב הדפיס רבינו בקארעץ את הספר מורא מקדש, הוא ליקוט מדברי חז"ל וספרי יראה על חיוב הזהירות וגודל העונש למזלזלים, ורוב השכר הטוב הצפון לשומרים את הדבור, הוא הפיץ את הגליונות והדביקם על כתלי בתי הכנסיות שבאוסטרהא. כשנדפס ספרו לאחר פטירתו, הציבו את ה"מורא מקדש" בראש הספר.

וכך כתב בריש דבריו שם "הדברים האלו יאירו אל מול פני הקורא ויעוררו לב עם ה' לירא ממי שהזהיר על המקדש מעט, שלא לשוח בבית הכנסת ובבית המדרש שום שיחה ח"ו לבל יכשלו בלשונם חס ושלום, כאשר הפליגו חז"ל בעונש המדברים בביה"כ ובביהמ"ד כאמור בזוה"ק".

***

עין משפט

קונטרס נוסף שהדפיס רבינו עודו בחיים חיותו בשנת תקמ"ב בעיר קארעץ, מיוסד כולו על גודל האיסור לקנות משרת רבנות בממון מידי מושלי הערים והמחוזות, שכן בזמנו גברו בעלי זרוע המחניפים לרשות בכדי להשתרר על הציבור. רבינו שחש מאד ממכשלה זאת, שכן אם רב העיר לא יהא בר הכי הראוי להנהיג קהל ועדה בשל גדלות תורתו וצדקתו, נמצא הוא מכשיל את כל הציבור אחריו, ולפיכך ליקט גם בספרו זה על גודל האיסור מתוך דברי חז"ל שולחן ערוך תשובות הראשונים ועוד, בכדי לחזק בדק הבית וליתן משנה תוקף לרבני ישראל הכשרים מוסדי דור ודור.

כיון שהביא רבינו בליקוטו דברים חריפים ומוחה בכל עוז בסוררים, מצא לנכון לבוא בהתנצלות, וכך כותב הוא בסוף הספר "נפשי בשאלתי לבל ידונו הדברים כיוהרא ורוח יתירא, ויחשבו עלי ח"ו להיות מזלזל בכבוד רבנים על הכלל כולו. חס ליה לזרעא דאבא לדבר סרה על חכמי הדור, וסהדי במרומים כי כוונתי לשמים, כי עיני ראו גודל הפרצה הנעשה בכמה קהילות, אשר אחזו לנו שועלים שלא הגיעו להוראה ויקנו להם מכסף מקנתם אע"פ שאינם כדאי להשתמש בתגא, לדון ולהורות הוראה בישראל.

על זה היה דוה לבי ואמרתי עם הספר ישוב מחשבתם בראותם למראה עיניהם מה המעשה הזאת אשר הם עושים, והדן אותי לכף זכות ידינוהו לזכות מן השמים, ויאריך ימים ושנות חיים".

***

עצה להשקיט הכעס

כתוב הדר עלי ספרא קדישא דבי רבינו (תהלים יח, יא) עה"פ וירכב על כרוב, עצה נפלאה לבטל ולהשקיט כעס. וכה דבריו "ראיתי כתוב טעם למה היו הכרובים במקדש, וגם למעלה יש כרובים מלאכים שפניהם דומים לרביא [=תינוקות]. בשביל כשאדם בכעס ונוטל תינוק בידו נשקט הכעס ממנו, בשביל ששעשוע התינוק מביא לידי שמחה. כן השם יתברך רוצה שלא יכעוס על העולם, כמו שהשם יתברך בעצמו מתפלל (ברכות ז' ע"א) יהי רצון שיכבשו רחמי את כעסי, לכך השם יתברך רוכב על כרובים ומשתעשע בכרובים ועל ידי זה נתמלא רחמים על העולם".

***

כשר געלט

הרב ייבי זלה"ה דרש הרבה בענין אשר כל אחד ואחד יהיה לו מידה צדק, ובשכר זאת יהיה לו שפע וברכה והצלחה. ופעם אחת הלך בין החנויות וצעק בצעקה גדולה "באם שלא יהיה לכם מידת צדק, יעמוד עליכם מלך אחד ויכוף אתכם שיהיה לכם מידת צדק". והיתה אשה אחת מוכרת חלב והיה לה מידה קטנה, וכאשר שמעה מהרב ז"ל אשר אמר שבשכר זאת יהיה שפע וברכה והצלחה, הלכה לביתה ובטלה את המידה הזאת ועשתה מידה צדק. ולסוף הלכה כל היום עם החלב ולא מכרה כי אם עבור "גדול" [=מטבע פשוט] חלב. ובאתה לעת ערב להרב ייב"י ז"ל בקובלנא היכן הבטחתכם. והשיבה ˜ אשר באוסטרהא לא היה כי אם "גדול" אחד כשר ונפל לגורלה. כאשר שמענו מהרב הצדיק הרב ה"ר מרדכי מנסחיז זלה"ה על פסוק "מקשה זהב טהור" היינו זהב טהור להשיג אותו, הוא מקשה מאד.

***

מסייע להשי"ת בפרנסתו

רבינו היה מוכיח אודות המרבים יותר מדאי להשתדל ולרוץ אחר פרנסתם מבלי הבט על מאמרם ז"ל (ב"ב י' ע"א) מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה וכו'. וכה דבריו בספרו (תהלים יז, ד), ויש בני אדם שעושים פעולות גדולות לצורך פרנסתם ורודפים בטורח גדול לצורך פרנסתם, ואינו נחשב אלא כמסייע להשי"ת. כי מה שנגזר מן השי"ת לפרנסתו, גם אם היה עוסק מעט בסחורה היה מרויח מה שנגזר עליו בראש השנה, וגם עתה שרודף בטורח גדול בסחורתו אינו מרחיב ומרויח יותר יותר ממה שנגזר בראש השנה.

***

מליצה נאה עבור העניים

פעם אחת הלך הרב המגיד עבור פרנסת העניים, ובא לגביר אחד אחר נדבה, והגביר הזה היה מעשן את הלילקע [=מקטרת] כדי שיעכל המאכל אשר אכל, כי כך אמרו הדוקטרים. ואחר זאת בא המגיד ז"ל לבית עני אחד וגם הוא עישן הלילקע, ושאל לו המגיד למה לך לעשן, והשיב לו העני, אני לא אכלתי היום, ועשנתי את מקטרתי שאהיה שבע ממנו. ואמר המגיד רבוש"ע ראה נא אשר האנשים הללו מבלים זמניהם בעשנם מקטרתם, זה מחמת רוב האכילה וזה מחמת שאין לו מה לאכול, רבוש"ע תן את הרוב [מאכל] ההוא להעני.

***

מקרב את קרוביו עד כמה

גביר אחד מהעיר אוסטרהא היה מנהגו ליתן צדקה להקרובים שלו עד נכד דור חמישי מקודם. ופעם אחת בא אצלו קרוב אחד אשר הוא קרוב לו מששה דורות או שבעה דורות, והעני הזה היה צריך להשיא את בתו ולא היה לו פרוטה אחת, אך כל שברו היה רק מה שהגביר יתן לו. והשיב לו הגביר למה זה באתם אלי, האתם אינכם יודעים אשר אני איני נותן רק עד חמשה דורות. בא העני בקובלנא להרב המגיד ה"ר יוס'ל בעל הרב ייב"י ז"ל, והעת הזאת היתה קודם ראש השנה כאשר סיפר לו העני את זה המימרא.

כאשר הגיע ערב ר"ה אשר צריכין לומר "זכור ברית", והגביר הזה היה מתפלל בבית הכנסת הגדולה הנקראת הבית הכנסת של המהרש"א זלה"ה, והלך הרב המגיד ה"ר יוסיל זלה"ה ג"כ לבית הכנסת הגדולה לומר שם "זכור ברית", והעמיד את עצמו אצל התיבה שקורין עמוד.

בימים הקדמונים הקיצו בחצות הלילה לומר סליחות, וכאשר עמד הרב המגיד אצל התיבה שעה ושתיים, היה החזן ירא מהרב ז"ל לילך להעמוד לומר סליחות. ובא הגביר ואמר להרב המגיד ז"ל, הן האיר היום ולא אמרנו עוד סליחות.

והשיב לו המגיד מה נאמר בהסליחות, זכור ברית אברהם אבינו ועקידת יצחק, והשי"ת ימחול לנו ויתן לנו שנה טובה. ועתה אתם הגביר אומרים שאחר ששה דורות אין קרובים זה לזה, ואיזה שייכות וקירבות יש לנו לבקש מאת השי"ת שיזכור לנו ברית אברהם ועקידת יצחק אשר רחוקים יותר מאלף דורות. אך כאשר תתנו להעני הזה נדבת ידכם אף כאשר הוא רחוק מששה דורות מכם, נוכל לומר סליחות.

***

להעניש במקל נועם

בשמחת נשואי הרה"ק רבי שלום יוסף בנו של הצדיק מהוסיאטין, עם נכדתו של המגיד הקדוש רבי אברהם מטריסק, נכשל אחד מחסידי הוסיאטין, שמתוך קנאתו לכבודו של רבו לא נזהר כראוי בכבודו של המגיד מטריסק. כשהגיעו הדברים לאזני הצדיק מהוסיאטין, אמר שיש להעמידו לדין אצל הרב דהרימלוב [בעמ"ח כוכב מיעקב], ויבוא על ענשו. כיון שהובא לפניו אותו חסיד, ראהו רבי יעק'לי שהוא עני שביתו ריקם וטפלי תלו ביה, ומבוהל ביותר מפחד הקפדת הצדיקים.

פתח וסיפר מעשה ברבי יעקב יוסף מאוסטרהא, שהביאו אצלו לדין אברך מבני העיר שהעיז פנים נגד פרנסי הקהל, אמר להם רב ייבי, אמת שצריך להענישו, בשל חוצפה גדולה ויתירה כזאת, אך דא עקא שאין לי במה להעניש אותו. אם בקנס של ממון, הרי עני הוא ואין בכיסו אף פרוטה אחת, אלא מוטב ימנו אותו הפרנסים לתפקיד ציבורי, כי אז ייטיב לדעת חין ערכם של ראשי הקהל וממילא ינהג בהם כבוד. אף אברך זה דאגו נא עבורו לפרנסה הגונה ולא ישעה עוד במעשים אלו.

***

החזיר בתשובה רשע ונוכל

סיפר הרב הצדיק ר' יעקב יוסף ז"ל מאוסטרהא נכד הרב ייבי ז"ל, מעשה שהיה אצל זקינו הצדיק הרב ייבי ז"ל. אשר פעם אחת נסע שו"ב אחד לדרך עם בעל עגלה, והשו"ב היה לו הורמנא על שו"ב מהמגיד הגדול ממעזריטש ז"ל. ונפטר השו"ב בדרך, ולקח הבעל עגלה את כל החפצים מהשו"ב ואת החלפים ואת ההורמנא מהמגיד הגדול ז"ל. הבעל עגלה לא היה כל כך עם הארץ כמו בעל עגלה אחר, ונסע לאחת מעיירות הקטנות מרחק רב מביתו, ואמר שהוא שו"ב ויש לו הוראה מהמגיד הגדול ממעזריטש. ובעיר הזאת היה נצרך להם שו"ב, ושוחטים היו שם גם כן מקודם, וקבלו אותו לשו"ב ולא שאלו אותו יותר אם הוא בקי היטב בשו"ב, אחר שראו בני העיר את כתב יד קודש מהמגיד ממעזריטש זצ"ל, והעיר הזאת לא היתה רחוקה מאוסטרהא.

השוחטים מהעיר הלכו ביחד עם השו"ב הזה לבית המטבחיים, והתחילו לראות אשר השו"ב הזה מקלקל בשחיטתו ועושה כמה נבילות, ונבהלו מאוד מזה, והוא דחה אותם אשר המה עבריינים ואינם יודעים מאומה. וכל יום ויום ראו השוחטים יותר מעשיו הרעים באומנות שו"ב, והתחילו להתחכם ולדבר עמו בדיני שו"ב, והוא התחכם עליהם עוד יותר שלא יוודע להם מאומה. והנה לא ארכו הימים עד שהשוחטים השמיעו רעש גדול בעיר אשר השו"ב הזה הוא רשע מפורסם, וההורמנא מהמגיד הגדול שיש לו, יוכל להיות שמצא אותה, ובעניני השו"ב הוא מתנהג כאיש אשר לא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש.

והכריחו בני העיר את השו"ב שיסע עמהם לאוסטרהא להרב הקדוש הרב ייבי ז"ל לתהות על קנקנו, והוכרח ליסע עמהם לאוסטרהא, וכאשר בא עמהם להרב ייבי ז"ל והראה לו את כתב יד קודש מהמגיד ז"ל, קרא את הכתב יד פעמים ושלש, וכשהגיע לחתימת יד קודש מהמגיד נשק את החתימה. ואח"ז צעק בקול רשע תן תודה, ומרוב פחד שנתן בו הרב ייבי ז"ל נפל לארץ ברוב רעדה וחלחלה, ומוכרח היה לספר האמת, וסיפר את כל המעשה שהיה מתחילתו ועד סופו. ואח"ז נתן לו הרב ייבי ז"ל תשובה על כל עונותיו, והם נסעו חזרה לדרכם. והשו"ב הזה ישב באוסטרהא כל ימי חייו והרב ייבי היה מספק לו מזונותיו, וכשנפטר הרב ייבי ז"ל החזיקו אותו בניו הקדושים. בא וראה כמה גדולים מעשה צדיקים, אשר אף לאיש כזה לא רצה לפסוק את חיותו.

***

וימים הראשונים יפלו

רבינו עודד רוח נכאה של אחד שנפל לשמד, וזכה לצאת מתוך האפילה, וכשראה רבינו על פניו דאגתו ועצבון רוחו, ציווה עליו ליקח יין ולברך לחיים, באמרו כי קבלה בידו מאחד מתלמידי בעש"ט כי שתיית משקה יש בו סגולה לטהר אפילו הטמא מטומאתו ולכפר עוונו. ואמר בדרך פטטיא דאורייתא, יען אמרו חז"ל כי השי"ת סולח לאדם על העוון הראשון, ואינו דן אותו אלא מן העון השני והלאה. ואיתא דמשקה מכשיר הטומאה להעלותו משני לראשון. וע"כ אם טעה אדם וחטא שנית, יקח משקה וע"י שמחת התשובה יחזור החטא השני להיות כראשון והשי"ת יכפר לו.

***

כד נח נפשיה

בשנה האחרונה לחייו של רבינו עלי אדמות, נחלש והיה אחוז מכאובים. פעם אחד נחלה מאוד האי סבא קדישא הרב ייבי ז"ל ושכב על מטתו בבית האחרון, ותלמידיו הקדושים היו יושבים בחדר הראשון ועסקו בתורה ובתפילה שיהיה לו רפואה. פתאום בא איש אחד אשר לא היו מכירים אותו לבית ולא שאל מאומה ולא דיבר כלל, רק הלך מישור החדרה אשר שם שכב ההצה"ק הרב ייבי ז"ל ודיבר אתו שמה כערך חצי שעה ולא הרהיב עוז בנפשו אחד לילך שמה, ועכ"פ לשאול מי הוא, וכן בקבלו פרידתו מהרב ייבי ז"ל הלך שוב דרך בית התלמידים ואמר להם שיתפללו על נשמת רב ייבא סבא שיהיה לו רפואה שלימה מהרה, ואעפ"כ לא שאלו שום בן אדם דבר.

אך אח"כ כשכבר יצא נזכרו בעצמם מדוע לא שאלו מי הוא ושמו, והלכו אחריו עד חוץ לעיר ולא יכלו להשיגו אף שראוהו עוד, ופתאום מחוץ לעיר נעלם מהם והבינו מזה שלא היה איש פשוט, והרהיבו עוז בנפשם לשאול את הרב ייבי בעצמו. וענה להם אשר זה היה התנא הקדוש רב ייבא סבא קדישא הנזכר בזוהר ובגמרא הק' (עי' סדר הדורות ובהערה שם), ואז הבינו מה שאמר להם שיתפללו על נשמת רב ייבא סבא לרפואה. וכמדומה שעוד אמר הרב ייבי ז"ל לתלמידיו, הרבה הרבה אבדתם בזה שלא היה לכם שכל לדבר אתו ולא שמתם על הלב אודותיו כלום, ובהאי שתא נפטר האי קדוש.

***

יחביאני צל ידו

בחג הסוכות דשנת תקנ"א גברה מחלתו של רבינו, אולם הוא לא ויתר ממנהגו שלא לצאת כלל כל ימות החג מהסוכה על אף הכפור והקרה. כידוע אשר מאוד מאוד היה מחבב מצות הסוכה, ואמר בזה הלשון, "מצות סוכה איז א טייערי מצוה מע גייט אריין מיט דיא שטיוויל אין דער מצוה אריין". כן נהג לעשות פאדלאגע [=רצפה] על הארץ, ודופן עקומה בסוכתו בכל שנה ושנה, כי היה אומר משום שמוזכר בהגמרא דין דופן עקומה רוצה לעשותו. גם לא הלך חוץ מפתח הסוכה כל ימי החג, אף כשהיה הגשם יורד, ואמר על עצמו אף דמי שיושב בזמן כזה בסוכה בעת שהוא פטור ממנה נקרא הדיוט, רק אני רוצה להיות אותו ההדיוט שהגמרא הקדושה קוראהו הדיוט.

הרב ייבי ז"ל נפטר ליום אושפיזא דיליה יוסף, יום ד' דחוהמ"ס בשנת תקנ"א לפ"ק, באוסטראה עיר מולדתו ושם היה דיבור עמו כ"ד שנים. וחי ג"ן שנים וכנגדם חיבר פירוש על ג"ן קפיטל תהלים בספרו הק' הרב ייבי ז"ל. ובאותו יום האחרון היה ג"כ מונח על מטתו חולה בסוכה כדלעיל אשר ימי חג הסוכות לא זז ממנה, ואמר אז תורה על קפיטל נ"ד אשר אח"כ כתבוהו תלמידיו, כי ספרו הוא בעצמו כתב. ובתוך האמירה אמר לתלמידיו פתאום "כל זמן שאני מקיים מצות סוכה אין לו שליטה עלי, נשאוני תחת דופן עקומה", ואך תיכף כאשר בא תחת

הדופן עקומה נפטר האי גברא רבא בנשיקה, כי תלמידיו לא ידעו שיהיה זאת תיכף ולכך עשו מה שציוה להם. היא"צ שלו הוא תמיד יום אחד לפני הושענא רבה אושפיזא דיוסף, זי"ע ועכ"י.

על מצבתו של רבינו בבית החיים שבאוסטרהא כתוב לאמר:

פ"נ הרב המגיד מו"ה יעקב יוסף בהרב המגיד מוהר"ר יהודא ליב מגיד מישרים ומורה צדק דפה אוסטרהא נפטר יום ד' דחוה"מ סוכות שנת תקנ"א לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

***

אם נאבדו כלי גיבורים יגינו על הנותרים

נשארו כמה תיבות מספד שקשר לרבנו חד מגדולי קדושי העליונים של דורו ה"ה הרה"ק מורינו יוסף יהודה מק"ק באלטא, הוא אביו של הרה"ק רבי פישל מסטריקאוו. שכתב במילין זעירין לבטאות גודל כאבו אודות הסתלקותם של צדיקי עליון בתקופה של כמה שנים סמוכות, וכה דבריו "נפטרו בעוונותינו הרבים מקרב [=כאן מביא הוא רשימה מצדיקי הדור שנסתלקו] ר' יוס'ל מאוסטרהא וכו', המקום יגן עלינו, קרובי אם אפסו אתה נשארת, ואמרתי בבכי לכו נא קדושי הגברים, תמליצו על הנשארים, ואם נאבדו כלי גבורים, יגינו על הנותרים, שיאריכו שנותיהם לדור דורים" עכד"ק.

***

תחת אבותיך יהיו בניך

אלה הדברים נמצאו כתוב בפנקס החברא קדישא צד שני "אודות החוב המגיע להרב המגיד המנוח המפורסם מוהר"ר יעקב יוסף ז"ל מהחבורה זו, ואין ידינו משגת לסלק כל החוב, ונתפשרנו עם יתמי המנוח שיסולק לבנו הקטן ה"ה הרבני מוהר"ר פנחס נ"י סך תשעה זהובים מדי חודש בחדשו, עד תשלום סך מאה וחמשים זהובים, והחוב הנ"ל נאמר בפירוש שהוא מוקדם לכל החובות ולכל הצדקות, ועד שלא יסלק הנאמן הסך הנ"ל מדי חודש בחדשו אין לו רשות ליתן שום דבר עד שיסלק התשעה זהובים הנ"ל, היום יום ו' עש"ק ז' ימים לחודש מרחשוון תקנ"א לפ"ק".

***

אש תמיד תוקד לא תכבה

זכרו וקדושתו של רבינו לא ספו אף מהערלים תושבי אוסטרהא גם שנים רבות לאחר סילוקו של צדיק, וכך הוה עובדא. פעם פרצה שריפה בעיר אוסטרהא מספר שנים לאחר פטירת רבינו, והיתה בהלה גדולה ורבים אצו רצו לכבות את הדליקה, והגיע גם מושל המחוז לפקח על עסקי הכיבוי. שלח המושל לקרוא את הרב דמתא, והלכו לחפשו בין הבורחים מן העיר, ובא לפני המושל. אחזו המושל והתחיל ללכת ולהסתובב אתו סביב המקומות שאחזה בהם האש. כשגמרו להקיף את הלהבות וכלום לא אירע, נענה המושל "לא, אין זה ראבין". וסיפר כי לפני כמה שנים כשהיה ה"ראבין" הקודם הוא רבינו, פרצה פעם שריפה בעיר, והקיף "הראבין" את העיר היכן שהיו הלהבות, ומיד כבתה האש.

***

בגלל אבות תושיע בנים

עובדא נוראה סיפרו איך שחרץ רבינו משפט בנו לטובה, יותר מעשרים שנה לאחר פטירתו. בנו של רבינו הרב הצדיק ר' יהודא ליב ז"ל היה גביר מפורסם בברדיטשוב, ומסחרו היה עם עורות טובות שעושים מהם מלבושי חורף. פעם אחת קנה הר' יהודא ליב עורות הרבה, ומסרו אותו לשלטון אשר העורות המה מחוץ למדינתינו, והיתה המסירה גדולה מאוד אשר היה עומד לאבד כל רכושו, ולישב זמן רב בבית האסורים הוא ובני ביתו.

ושלח למעזיבוז להרב הצדיק מאפטא זצ"ל שיתפלל עבורם, כי רצו תיכף לתפוס אותו לבית האסורים, והיה מוכרח ליתן ערבות על זה. והשיב הרב הצדיק מאפטא ז"ל אשר לא יפחד מזה כי אביו הרב ייב"י הקדוש יש לו דיעה גדולה בפמליא של מעלה, ובודאי גם אחר הסתלקותו ירעיש את העולמות עליונים לבל יגיע אסון כזה לבר בטנו ח"ו. ונסעה אשת הרב ר' יהודא ליב ז"ל ג"כ לאוסטרהא על ציון חותנה הרב ייב"י הקדוש, והתאכסנה באוסטרהא אצל גיסה הרב הצדיק ר' אליקים געציל ז"ל, וסיפרה לו המאורע מהאסון הנורא ר"ל, והלכה על ציון חותנה הרב ייב"י ז"ל והתמהמהה על ציונו כמה שעות ברוב תפלות ובכיות עד מאד, ושבה מהציון הקדוש לבית גיסה הנ"ל ולנה עוד באוסטרהא לילה אחת.

ובבוקר אמר לה גיסה הנ"ל, האתם זוכרים את כתב יד קודש של אבי ז"ל, והשיבה לו אני מכיר היטב את כתב יד קדשו, והרבה מכתבים כתב לבעלי ולי ג"כ פרישת שלום בהמכתבים, ועדיין נמצאים המכתבים הקדושים אצלנו. אז נטל הרה"ק רבי געציל מהשלחן כתב יד קודש מאביו הרב ייב"י ז"ל, ושם היה כתוב אשר הוא חורץ משפט בנו הר' יהודא ליב אשר הוא זכאי בזה. ואמר לה זה הכתב הביא לי אבי ז"ל בלילה, שתהיו מובטחים אשר תצאו בצדק מהמשפט הזה, ומסר לה את הכתב ונסעה חזרה לביתה ברוב שמחה, ובמשך זמן מועט יצאו זכאים במשפט.

***

פרי עץ חיים

זרע קודש של רבינו זרעא דיוסף דלא שלטא בהו יצר הרע, כולם אהובים כולם קדושים, מינייהו מלכי מינייהו איפרכי, דורי דורות צדיקים עובדי ה' מנהיגי ומנהלי עדות קודש בדרכי אבות. מהם שנשתלשלו מהם שושילתות דדהבא ברחבי אוקריינא פודוליא וואהלין, ורבים ושלמים נהרו להדרת זיו פניהם והתהלכו לנוגה זרחם. המפורסמים שבהם נכדי וצאצאי רבינו שהנהיגו מחנותם בערים אוסטרהא קיניוב קאזין ואורזיסטשוב, ומהם יצאו והשתרגו ענפים ופארות משבטי גדולי החסידות שבאו עמהם בקשרי שידוכין כמו חצרות הקודש ברעזנא וסקווירא, והאדמורי"ם לבית יאמפאלי - סקאליע ועוד.

***

קדושה מפי המלאכים

זוגתו הרבנית של רבינו ה"ה הצדקנית מרת רחל ע"ה, היתה נודעת ברוממות שגב מדרגתה, ושחו אודותיה כי בעת שכיבדה הבית במטאטא, היתה מניחתו מידיה באמצע עבודתה, באמרה כי שומעת עתה קדושה מפי המלאכים.

***

זרע קודש

א. חתנו הרבני המופלא מוהר"ר אברהם בהקדוש מוהר"ר צבי הירש.
ב. הרב הצדיק חסיד ועניו מופלג בתורה מוהר"ר אליקים געציל.
ג. הרבני המופלג מוהר"ר יהודא ליב.
ד. האברך הרב החסיד המופלג מוהר"ר פנחס.

***

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

***

המאמר על הרה"ק "רבי ייבי" מאוסטראה זי"ע
נערך ע"י **הרה"ג ר' בנימין יצחק אוירבוך שליט"א** מק"צ בנתניה,
שזכה להדיר את ספרו של רבינו "רבי ייבי" על התורה ותהלים,
ברוב פאר והדר בתוספת המבוא הנפלא על תולדות רבינו.
ותשואות חן לו על נתינת הדברים לפרסום בגליונינו.

הרה"ק רבי מנחם מענדל מפרעמישלאן זי"ע.

הושענא רבא תקל"א,

המאמר נתקבל מאת מכון "סוד ישרים"
שערכו זאת כמבוא לספרו הקדוש של רבינו זי"ע "דרכי ישרים",
שהדפיסו זאת מחובר לטהור לספה"ק "יושר דברי אמת" מתלמידו של רבינו זי"ע.
ותשואות חן להם על עין יפה שנהגו בנו.

היות שלא ידוע הרבה אודות רבינו זי"ע, לכן לקטנו קצת מדרכ"י ישרי"ם אשר נהג בהן, כדי שנוכל ללמוד מעבודתו ויראתו.

רבינו היה "תלמיד מובהק להבעש"ט ותלמיד חבר להגה"ק רבי דובער המגיד ממעזריטש", וחיבר "ספר דרכי ישרים הנהגות ישרות וליקוטים מב' רבותיו אלו והוספת נופך משלו"
(מליצי אש, תשרי אות רפג).

***

ובכתבי ר"י שו"ב (עמ' שה) כותב: [רבינו זי"ע] היה בימי הבעש"ט גאון וצדיק גדול קדוש עליון, והיה ב' פעמים אצל הבעש"ט, ואח"כ נסע לארה"ק.

***

תלמידו המובהק של רבינו זי"ע ה"ה **הרה"ק רבי משולם פייבוש מזבאריזא זי"ע**, שמזכיר מדברי רבו זה הרבה פעמים בספרו הק', "יושר דברי אמת" וכותב עליו: "האשל הגדול", "הקדוש האלקי", "הקדוש איש אלקים", "פה קדוש", ועוד.

***

ועיין שם באות כו, וז"ל: שמעתי מפיהם ומפי כתבם אשר ידענו כי הם בעלי רוח הקודש, ומקצתם שהיה להם גילוי אליהו זכרונו לברכה, כמו הבעש"ט ז"ל, ותלמידו מו"ה דוב בער ז"ל, **ומו"ה מנחם מענדל [מפרעמישלאן] ז"ל**, ואז בשמעי מהם נתקשרו הדברים בלבי כאלו קבלתים מפי חכמי המשנה ז"ל, וכל מה שאני כותב הכל הוא מדבריהם, וענין כל דבר חכמה שאני כותב הכל הוא מהם.

❧♦☙

מדרכי עבודתו

היה ראש וראשון בתלמידי הבעש"ט ז"ל בענוה גדולה מכולם, ודרך קניית שלימותו היתה על דרך זה, שהפסקה אחת היה מפסיק בשיחה לשבר זאת המדה, והפסקה אחת בראיה, וכאלה רבות
(ספר ברכת אברהם, עמ' קסב).

***

היה בעל קומה גבוה ובריא בשר ועכ"ז לא רצה לקבל עליו שום סיגוף, באמרו שהגוף הוא בריאה מהשי"ת ואיך אני רשאי לסגפו, אך אם נתהוו לו יסורים בגופו היה שמח מאוד, אחרי כי הוא לא פעל לזה ומן השמים זיכוהו לכך, ועוד זאת שאם היה עובר עליו איזה תקופה בלי יסורים היה מתפלל ואומר "רבש"ע, האם כבר שכחת ממני"
(כתבי ר"י שו"ב, עמ' פד. ליקוטים יקרים לרבי אהרן יוסף לוריא ז"ל, אות לא).

***

באמרי פנחס (שער הקדושה אות עז) כשכותב אודות עבודת האכילה מזכיר עבודת רבינו בזה, וז"ל: ענין אכילה הוא לברר ניצוצות קדושות, וז"ש שעת אכילה שעת מלחמה, דבאמת היא מלחמה גדולה, דאם הוא זוכה להעלות ולברר נצוצי הקדשה אז הוא עולה ממדרגה למדרגה, משא"כ כשאינו כשאינו מברר וכו', אז ניצוצי הקדושה מורידין אותו .. ולכן היה **רבי מענדל מפרימישלאן** ז"ל הולך למקוה קודם אכילה ־ לא קודם התפלה, שאכילה הוא עבודה יותר.

***

בספר שבחי הבעש"ט (אות ק) מביא שלא דיבר רבינו שום דיבור (של חול) שנים עשר שנים רק ע"פ כתב עיי"ש.

***

בספר זקן ביתו ־ קאמארנא((עמוד רלה))כותב סיפור וז"ל: שמעתי מאאמו"ר זלה"ה ששמע משם **הבעש"ט זלה"ה** שהיה חייט אחד קדוש ונורא שמו בעיר פרימישלאן, ושם היה דר גם כן **הרב הקדוש רבי מענדלי** הנקרא בפי כל **רבי מענדלי פרימישלאנער**, ותמיד בלי הפסק אפילו יום אחד היה החייט הנ"ל מבזה לרבי מענדלי הנ"ל בבזיונות גדולות עד אין חקר, והיה רבי מענדל מקבל ממנו תמיד הבזיונות והקללות ששמע ממנו באהבה כי כך למד מרבו רבינו מרן הבעש"ט זלה"ה,
ופעם אחת בא הבעש"ט זלה"ה לעיר פרימישלאן, והרב רבי מענדל עשה סעודה גדולה עבור רבו הבעש"ט זלה"ה, וקודם הסעודה אמר רבי מענדל להחייט עתה בקשתי ממך שאל תבזה אותי בפני רבי הבעש"ט ואם אין אתה שומע לי אזי אסגור הדלת בעדך ולא תוכל לבוא לכאן, וראה הרב רבי מענדל שאינו רוצה בכך אלא שיבא דוקא לבזות אותו בפני רבו השליך אותו מביתו, והלך החייט מחוץ לביתו ותיכף כשישבו לאכול היה החייט מסבב הבית למצא איזה חלון פתוח עד שמצא חלון קטן שפתוח להבית שהיו יושבים בסעודה, מיד הרים קולו בקללות ובבזיונות גדולות להרב רבי מענדלי עד ששמע הבעש"ט זלה"ה,
ושאל הבעש"ט זלה"ה מי הוא זה ואיזה הוא, השיב רבי מענדלי לרבו הבעש"ט זלה"ה מה אעשה תמיד בלי הפסק אף יום אחד הוא מבזה אותי בבזיונות כאלה ותמיד אני מקבל באהבה אבל עתה בפני אמ"ו לא רציתי שיבזה אותי, השיב לו הבעש"ט לשמוע בכל יום מאיש ששמעתי עליך זללה"ה באיזה אופן יכול להיות שאני (זוכה) [יזכה] כזה שיבזה אותי גם כן בבזיונות כאלה.

❧♦☙

עבודה זו תפלה

בספר שבחי הבעש"ט (אות ק) כותב שלפני נסיעת רבינו לארץ ישראל הלך רבינו להפטר מהרה"ק התולדות זי"ע, והיה אצל התולדות כמה ימים, ונתן התולדות לרבינו חדרו המיוחד לו, והתולדות בעצמו הלך לישב בהסוכה אף שהיה קר מאוד, וכן ויתר התולדות שרבינו יתפלל לפני העמוד כמנהגו של רבינו על אף שדרכו של התולדות היה גם כן תמיד להתפלל לפני העמוד כל התפלות, עיי"ש באריכות כל הסיפור.
ובאותה הזדמנות שיבח התולדות את תפלת רבינו והתבטה בזה הלשון: "גם אני נעשה כאיש המון עם ושכחתי דרך התפלה והם [־רבינו ורבי פרידל] הזכירו אותי דרך התפלה".

***

פעם אחת התארח רבינו זי"ע אצל **הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב** זי"ע, ומנהגו של הרה"ק מזלאטשוב היה לאחר זמן תפלתו עד בערך שעה תשיעית או עשירית, ורבינו זי"ע היה מתפלל מיד בבוקר, ופקד אז הרה"ק מזלאטשוב זי"ע שכל העולם יתפללו בבוקר עם רבינו, ועבורו ישאירו רק מנין מצומצם. כאשר רבינו היה באמצע תפלתו, נכנס הרה"ק מזלאטשוב ושמע תפלתו, ועמד קצת ומיהר לצאת, ואמר: אם לא היה יוצא היה מסתכן ח"ו מחמת גודל כלות הנפש ממתיקות תפלת רבינו
(כתבי ר"י שו"ב, עמ' פד).

***

פעם אחת היה רבינו זי"ע **אצל הרה"ק מזלאטשוב זי"ע** וכיבדו הרה"ק זי"ע להתפלל לפני העמוד. אח"כ שאלו אותו הרי אמר שאת ה"עמוד" לא יתן רק למלך המשיח, וענה להם: "פאר איהם וואלט משיח אויך אפגיטראטן דעם עמוד"

(סיפורי מרן הרמ"ח, עמ' רב).

***

תלמידו הרה"ק רבי משולם פייבוש מזבאריזא זי"ע בספרו 'יושר דברי אמת' (אות נו) כשכותב אודות תפלות של ראש השנה ויו"כ שהעיקר הוא התפלה הסדורה שאומרים בכל השנה, כותב אודות רבינו בזה"ל: ואתה ידעת זה מעיקרא מעצמך ממנהג **הקדוש מו"ה מנחם מענדל זלה"ה מפרעמישלאן** שעשה העיקר עיקר, בפרט ביום נורא כזה צריך לשום נפשו בכפו לכוונת התיבות והאותיות כידוע.

קדושת ארץ ישראל

רבינו זי"ע עלה לארץ הקודש ביחד עם הרה"ק רבי נחמן האראדענקא זי"ע וקיבל רבינו ממנו (שבחי בעש"ט אות צט, ועיין שם עוד),

העליה היתה בשנת תקכ"ד־תקכ"ה (יצאו בחודש תמוז שנת תקכ"ד, והגיעו לא"י י"ב תשרי שנת תקכ"ה), והתיישבו בעיה"ק טבריה, וזה היתה העליה הראשונה מתלמידי הבעש"ט.

אחר שעלה רבינו זי"ע לארץ ישראל היה אחיו בחו"ל שולח לו לא"י סכומי כסף, ורבינו היה שולח לו קבלות על הכסף. פעם אחת שלח לאחיו שלא יטרידנו עוד לשלוח לו קבלות, כי בא"י אינו יכול לצמצם את מוחו לזה

(סיפורי מרן הרמ"ח, עמ' רא).

***

בהיות רבינו בחו"ל היה חבר **להרה"ק רבי מאיר הגדול מפרעמישלאן זי"ע**, ולאחר שעלה לארץ ישראל כתב לו שמשום מה אינו מרגיש טעם בעבודתו ובתפלתו בא"י, לאחר זמן כתב לו שהוא כבר מרגיש טעם בעבודתו, אך "צו דער מנחה וואס מיר האבן אין איינעם גידאוועגט אונטערן בוים קומט דאס נישט צו" [לאותה תפלת מנחה שהתפללנו יחד תחת האילן עדיין אין זה מגיע], ולאחר עוד זמן כתב לו בשלישית, שב"ה האירו תפלותיו באה"ק והשיג שהתפלה הפשוטה ביותר בא"י נעלה יותר מהתפלה המרוממת ביותר בחו"ל, וגם מאותה תפלת מנחה שהתפללנו אז תחת האילן

(סיפורי מרן הרמ"ח, עמ' רא־רב).

***

ומעין זה היה מספר בנו של רבי מאיר הגדול ה"ה **הרה"ק רבי ארון לייב מפרעמישלאן זי"ע**, כי רבינו זי"ע היה נוהג להתפלל בהיותו בחו"ל "יה"ר שאזכה להתפלל בימי חיי תפלה אחת כתיקונה", אמנם אחר נסיעתו לארה"ק כתב לאחד מאנשי שלומו כי אוירא דארץ ישראל מחכים ולכן עתה חכימנא טפי ואני מבקש מהקב"ה שאזכה לומר לפחות תיבה אחת כתיקונה

(אור הגליל, עמ' עה).

***

רבינו שלח מכתב מא"י לאחיו בחו"ל אודות גודל מעלת הארץ, וז"ל: "שלום לאחי **הרבני החסיד מו"ה צבי הנקרא בפי כל רבי צבי חסיד מזלאטשוב**, הנה עד מתי אתה יושב בחו"ל ואתה שומע לקול המדברים סרה על ארה"ק הזאת אשר כל חללי דעלמא כלא נחשבו עליה, צריך להתפלל תפלות הרבה להרגיש קדושתה, ואזי ידע ויחבב בעצמו שהוא הולך עם אלקים"

(חיבת הארץ עה, ב, נדפס בשנת תרנ"ז עם הסכמת הרה"ק משינאווא זי"ע).

❧♦☙

החיד"א בספרו ברכי יוסף (יו"ד סו רצ"ט) כתב וז"ל, זה שָׁנים כן באו סיעת ספריא מקרית חוצות לשכון כבוד בארץ, **ותרי מינייהו רבנן המתקדשים והמטהרים בהדרי הדרים**, ועין רואה הני מאני דרבנן מכף רגל ועד ראש לבושי משי, ואיבעיא להו לרבנן מה מצוה זו ומצאה הקפידה, אמור רבנן בטעמא כי לדעתם חוטי פשתן של ערבי"ם בכל בגדי צמר שבעולם והוו כלאים, דין גרמא דשוייהו אנפשיהו לכל בגדי צמר מ"מ כבגד כלאים, אלו דבריהם, עכלה"ק.

לכאורה מוכח דהכוונה לרבינו זי"ע והרה"ק רבי נחמן מהאראדענקא זי"ע ואף שהרבה ספרים כתבו שהכוונה להקדושים רבי מנחם מנדל מוויטעבסק זי"ע ורבי אברהם מקאליסק זי"ע, זה אינו, כי הם היו בעליה השניה לארץ ישראל שהיה בשנת תקל"ז והספר ברכי יוסף נדפס כבר בשנת תקל"ו א"כ נשאר לנו דהכוונה לרבינו והרה"ק רבי נחמן מהאראדענקא שעלו בעליה הראשונה שהיה בשנת תקכ"ה.

❧♦☙

רבינו זי"ע נלב"ע (כפי המקובל) בהושענא רבא שנת תקל"א, ומנו"כ בטבריא.

ויה"ר שזכות המחבר זי"ע וזכות מרן הבעש"ט הק' זיע"א והמגיד הגדול ממעזריטש זיע"א תגן בעדינו ובעד כל כל ההוגים בדבריהם הקדושים מעתה ועד עולם, ובזכות הפצת מעיינותיו של מרן הבעש"ט הק' זי"ע תחזנה עינינו בביאת מלכא משיחא והתגלות כבוד שמים במהרה בימינו, אכי"ר.

❧♦☙

המאמר נערך ע"י מכון סוד ישרים
ותשואות חן להם על עין יפה שנהגו בנו

***

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

***

ושמחת בחגיך והיית אך שמח

לע"נ האשה הצדיקת
מרת אסתר מלכה (בירנבוים) **ע"ה**
בת הרה"ח ר' דב אריה הכהן ז"ל
נלב"ע י"ח תשרי חוה"מ סוכות (אושפיזא דמשה) תש"נ לפ"ק

לזכות הרוצה בעילום שמו
שיקויים ברכת צדיק **"מנוחה ושמחה, אור ליהודים"**

ההפצה בעיה"ק טבריא נתרם לע"נ רבני טבריא
רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם **רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א** זצ"ל
רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם **רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן** זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם **רבי רפאל ביבאס** זצ"ל

לע"נ האשה החשובה הצדקנית
מרת **פרידא גילה בת** הרה"ח ר' **יצחק אייזיק** ע"ה (רייך)
נלב"ע י"ז אדר ב' תשע"ט

להצלחת יוסף נתן בן רבקה טויבא זכות הפצת תורה וחסידות, יענוד לו להתברך בכל מילי דמיטב	להצלחת אפרים בן אסתר לאה זכות הפצת תורה וחסידות, יענוד לו להתברך בכל מילי דמיטב	להצלחת מנחם מענדל בן פרידא גילה זכות הפצת תורה וחסידות, יענוד לו להתברך בכל מילי דמיטב	להצלחת מאיר יחיאל בן חנה סימא זכות הפצת תורה וחסידות, יענוד לו להתברך בכל מילי דמיטב	להצלחת משה בן אסתר מלכה זכות הפצת תורה וחסידות, יענוד לו להתברך בכל מילי דמיטב

להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ ולקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות, **GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM**